

N. 30

ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE :

COMMUNICATION :

Page 977.

Cour des comptes.

PROJET DE LOI (Discussion) :

Projet de loi spéciale des Régions et des Communautés.

Demande d'ajournement. — *Orateurs* : MM. Jorissen, Vanderpoorten, M. Martens, Premier ministre, MM. Gijs, Bertrand, Van Ooteghem, p. 978.

Vote, p. 979.

Suite et fin de la discussion générale. — *Orateurs* : MM. De Rouck, Bonmariage, Van Elsen, De Seranno, M. Gramme, ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et ministre de la Politique scientifique, M. Calewaert, ministre de la Fonction publique et des Réformes institutionnelles, M. Martens, Premier ministre, p. 979.

ORDRE DES TRAVAUX :

Orateurs : M. le Président, MM. Bertrand, De Bondt, Van Elsen, Jorissen, Van der Elst, p. 995.

INTERPELLATION (Discussion) :

Interpellation de M. Lahaye au Premier ministre sur « la nécessité de consulter le pays avant de procéder à la mise en œuvre de la réforme provisoire ou définitive de l'Etat ».

Orateurs : MM. Lahaye, Perin, M. Martens, Premier ministre, p. 996.

PROJETS DE LOI EXAMINES EN SECTION (Vote des articles) :

Page 1000.

Projet de loi contenant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1980.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1979.

PROJET DE LOI (Votes réservés) :

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1980, p. 1000.

PROJETS DE LOI (Vote) :

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1980, p. 1001.

Premier projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1979, p. 1001.

INHOUDSOPGAVE :

MEDEDELING :

Bladzijde 977.

Rekenhof.

ONTWERP VAN WET (Bespreking) :

Ontwerp van bijzondere Gewest- en Gemeenschapswet.

Aanvraag tot verdaging. — *Sprekers* : de heren Jorissen, Vanderpoorten, de heer Martens, Eerste minister, de heren Gijs, Bertrand, Van Ooteghem, blz. 978.

Stemming, blz. 979.

Voortzetting en slot van de algemene bespreking. — *Sprekers* : de heren De Rouck, Bonmariage, Van Elsen, De Seranno, de heer Gramme, minister van Binnenlandse Zaken en Institutionele Hervormingen en minister van Wetenschapsbeleid, de heer Calewaert, minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen, de heer Martens, Eerste minister, blz. 979.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN :

Sprekers : de Voorzitter, de heren Bertrand, De Bondt, Van Elsen, Jorissen, Van der Elst, blz. 995.

INTERPELLATIE (Bespreking) :

Interpellatie van de heer Lahaye tot de Eerste minister over « de noodzaak het land te raadplegen alvorens over te gaan tot de invoering van de voorlopige of definitieve staatshervorming ».

Sprekers : de heren Lahaye, Perin, de heer Martens, Eerste minister, blz. 996.

ONTWERPEN VAN WET IN AFDELING BEHANDELD (Stemming over de artikelen) :

Bladzijde 1000.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1980.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1979.

ONTWERP VAN WET (Aangehouden stemmen) :

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980, blz. 1000.

ONTWERPEN VAN WET (Stemming) :

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980, blz. 1001.

Eerste ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1979, blz. 1001.

Second projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1979, p. 1001.

Projet de loi contenant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1980, p. 1002.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Finances de l'année budgétaire 1979, p. 1002.

Projet de loi modifiant la loi du 11 juillet 1973 modifiant la loi du 29 mai 1959 relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique et spécial, p. 1002.

VOTE SUR LES MOTIONS DEPOSEES EN CONCLUSION DE L'INTERPELLATION DE M. VAN DEN EYNDEN AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES, DEVELOPPEE LE 5 MARS 1980 :

Page 1003.

VOTE SUR LES MOTIONS DEPOSEES EN CONCLUSION DE L'INTERPELLATION DE M. PEETERS AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES ET MINISTRE DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE, DEVELOPPEE LE 12 MARS 1980 :

Page 1004.

QUESTION ORALE DE M. VAN ELSSEN AU MINISTRE DE LA REGION FLAMANDE SUR « LES INONDATIONS DANS LA CAMPINE » :

Orateurs : M. Van Elsen, M. Calewaert, ministre de la Fonction publique et des Réformes institutionnelles, p. 1004.

QUESTION ORALE DE M. DE ROUCK AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « LE FONCTIONNEMENT DU RESTAURANT DES POSTES A RENAIX » :

Orateurs : M. De Rouck, M. Calewaert, ministre de la Fonction publique et des Réformes institutionnelles, p. 1005.

QUESTION ORALE DE M. VANDEKERCKHOVE AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR « LA DISSOLUTION EVENTUELLE DE L'INSTITUUT VOOR MIJNHYGIENE » A HASSELT » :

Orateurs : M. Vandekerckhove, M. Calewaert, ministre de la Fonction publique et des Réformes institutionnelles, p. 1005.

QUESTION ORALE DE M. RADOUX AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR « L'APPROBATION DE LA CONVENTION DE LOME » :

Orateurs : M. Radoux, M. Degroeve, secrétaire d'Etat à la Communauté française, adjoint au ministre de la Communauté française, p. 1006.

QUESTION ORALE DE M. VAN OOTEGHEM AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR « LA VISITE NOCTURNE FAITE PAR HAPPART A UN DETENU A LA PRISON DE VERVIERS » :

Orateurs : M. Van Ooteghem, Mme De Pauw-Deveen, secrétaire d'Etat à la Région bruxelloise, adjoint au ministre de la Région bruxelloise, p. 1006.

QUESTION ORALE DE M. JORISSEN AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR « DES PERQUISITIONS EFFECTUEES DANS LES FOURONS » :

Orateurs : M. Jorissen, Mme De Pauw-Deveen, secrétaire d'Etat à la Région bruxelloise, adjoint au ministre de la Région bruxelloise, p. 1006.

Tweede ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1979, blz. 1001.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1980, blz. 1002.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Financiën voor het begrotingsjaar 1979, blz. 1002.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 11 juli 1973 houdende wijziging van de wet van 29 mei 1959 betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch, kunst- en buitengewoon onderwijs, blz. 1002.

STEMMING OVER DE MOTIES INGEDIEND TOT BESLUIT VAN DE INTERPELLATIE VAN DE HEER VAN DEN EYNDEN TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, GEHOUDEN OP 5 MAART 1980 :

Bladzijde 1003.

STEMMING OVER DE MOTIES INGEDIEND TOT BESLUIT VAN DE INTERPELLATIE VAN DE HEER PEETERS TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN MINISTER VAN WETENSCHAPSBELEID, GEHOUDEN OP 12 MAART 1980 :

Bladzijde 1004.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VAN ELSSEN AAN DE MINISTER VAN HET VLAAMSE GEWEST OVER « DE OVERSTROMINGEN IN DE KEMPEN » :

Sprekers : de heer Van Elsen, de heer Calewaert, minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen, blz. 1004.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE ROUCK AAN DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER « DE WERKING VAN HET POSTRESTAURANT TE RONSE » :

Sprekers : de heer De Rouck, de heer Calewaert, minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen, blz. 1005.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN OVER « DE EVENTUELE ONTBINDING VAN HET INSTITUUT VOOR MIJNHYGIENE TE HASSELT » :

Sprekers : de heer Vandekerckhove, de heer Calewaert, minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen, blz. 1005.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER RADOUX AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « DE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST VAN LOME » :

Sprekers : de heer Radoux, de heer Degroeve, staatssecretaris voor de Franse Gemeenschap, toegevoegd aan de minister van de Franse Gemeenschap, blz. 1006.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VAN OOTEGHEM AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER « HET NACHTELIJK BEZOEK VAN HAPPART AAN EEN GEVANGENE IN DE GEVANGENIS VAN VERVIERS » :

Sprekers : de heer Van Ooteghem, Mevr. De Pauw-Deveen, staatssecretaris voor het Brusselse Gewest, toegevoegd aan de minister van het Brusselse Gewest, blz. 1006.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER JORISSEN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER « HUISZOEKINGEN VERRICHT IN VOEREN » :

Sprekers : de heer Jorissen, Mevr. De Pauw-Deveen, staatssecretaris voor het Brusselse Gewest, toegevoegd aan de minister van het Brusselse Gewest, blz. 1006.

QUESTION ORALE DE MME MATHIEU-MOHIN AU MINISTRE DE LA SANTE PUBLIQUE ET DE L'ENVIRONNEMENT SUR « LES DIFFICULTES ADMINISTRATIVES RENCONTREES PAR LES CENTRES DE CONSULTATIONS PREMATRIMONIALES ET MATRIMONIALES » :

Orateurs : Mme Mathieu-Mohin, M. Degroove, secrétaire d'Etat à la Communauté française, adjoint au ministre de la Communauté française, p. 1007.

INTERPELLATION (Demande) :

Page 1007.

M. De Rouck au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et à M. Akkermans, secrétaire d'Etat à la Communauté néerlandaise et à la Région flamande, sur « la véritable situation, de même que l'arrière-plan de celle-ci, dans laquelle se trouve l'entreprise Marie Thumas, le transfert de « La Moderne » de Kluisbergen vers la Wallonie par une firme française, et la fin de la reconnaissance de l'arrondissement d'Audenarde-Renaix comme zone de développement national ».

PROJET DE LOI (Dépôt) :

Page 1007.

Le gouvernement. — Projet de loi modifiant la loi du 17 juillet 1959, instaurant et coordonnant des mesures en vue de favoriser l'expansion économique et la création d'industries nouvelles et la loi du 30 décembre 1970 sur l'expansion économique.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt) :

Page 1008.

M. Houben :

- a) Proposition de loi modifiant la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité;
- b) Proposition de loi modifiant l'article 162 du Code des impôts sur les revenus.

MONDELINGE VRAAG VAN MEVR. MATHIEU-MOHIN AAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN LEEFMILIEU OVER « DE ADMINISTRATIEVE MOEILIKHEDEN VAN DE CENTRA VOOR PREMATRIMONIALE EN MATRIMONIALE CONSULTATIES » :

Spreekers : Mevr. Mathieu-Mohin, de heer Degroove, staatssecretaris voor de Franse Gemeenschap, toegevoegd aan de minister van de Franse Gemeenschap, blz. 1007.

INTERPELLATIE (Verzoek) :

Bladzijde 1007.

De heer De Rouck tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en tot de heer Akkermans, staatssecretaris voor de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, over « de ware toestand en de achtergronden van de situatie van het bedrijf Marie Thumas, de overheveling van « La Moderne » te Kluisbergen, via een Franse firma, naar Wallonië, en het niet meer erkennen van het arrondissement Oudenaarde-Ronse als nationaal ontwikkelingsgewest ».

ONTWERP VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 1007.

De regering. — Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 17 juli 1959 tot invoering en ordening van maatregelen tot bevordering van de economische expansie en de oprichting van nieuwe industrieën en de wet van 30 december 1970 op de economische expansie.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening) :

Bladzijde 1008.

De heer Houben :

- a) Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;
- b) Voorstel van wet tot wijziging van artikel 162 van het Wetboek der inkomstenbelastingen.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

MM. Bogaerts et Mesotten, secrétaires, prennent place au bureau.

De heren Bogaerts en Mesotten, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 20 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 20 m.

COMMUNICATION — MEDEDELING

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Par dépêche du 17 mars 1980, la Cour des comptes transmet au Sénat copie d'une lettre qu'elle a adressée au président du Conseil culturel de la communauté culturelle néerlandaise au sujet d'un projet de décret affectant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur le budget des Affaires culturelles de la communauté culturelle néerlandaise et sur le budget de l'Education nationale, régime néerlandaise, de l'année budgétaire 1980.

Bij dienstbrief van 17 maart 1980 zendt het Rekenhof aan de Senaat een afschrift van de brief die het Hof aan de voorzitter van de Cultuuraanpak voor de Nederlandse cultuurgemeenschap heeft gezonden in

verband met het ontwerp van decreet waarbij de bestemming wordt vastgesteld van nieuwe voorlopige kredieten welke in mindering komen van de begroting van Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap en van de begroting van Nationale Opvoeding, Nederlandstalig regime, voor het begrotingsjaar 1980.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financien.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

Van deze medeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

PROJET DE LOI SPECIALE DES REGIONS ET DES COMMUNAUTES

Continuation de la discussion générale

ONTWERP VAN BIJZONDERE GEWEST- EN GEMEENSCHAPSWET

Voortzetting van de algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous reprenons la discussion générale du projet de loi spécial des Régions et des Communautés.

Wij hervatten de beraadslaging over het ontwerp van bijzondere Gewest- en Gemeenschapswet.

Het woord is aan de heer Jorissen voor een beroep op het reglement.

De heer Jorissen (beroep op het reglement). — Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw de Minister, Heren Ministers, geachte collega's, wij zijn andermaal verplicht een beroep te doen op het reglement. Paragraaf 2 van artikel 25 zegt dat het steeds geoorloofd is het woord te vragen om de verdaging of de sluiting van het debat voor te stellen. Ik verontschuldig mij voor dat beroep op het reglement, maar het is de woordvoerder zelf van de grote meerderheidspartij die mij daartoe praktisch verplicht. Ik zou het om tien uur al gevraagd hebben, maar de Eerste minister was er toen nog niet en de meerderheid was nog niet in aantal, zodat ik toen alleen maar tijdverlies zou hebben veroorzaakt. (Protest op de banken van de CVP.)

Het zal iedereen wel duidelijk zijn waarom ik de verdaging vraag. De woordvoerder van de grootste partij, zoals iedereen weet is dat de CVP, welnu die woordvoerder, de chef van de Eerste minister, die zichzelf een paar dagen geleden nog een militant van de CVP noemde, de heer Tindemans, de voorzitter van de CVP, wenst immers een andere regering. Ik lees de verklaring voor die de heer Tindemans heeft afgelegd aan *The Bulletin*, het blad van de Engelstaligen hier in ons land.

De heer Wyninckx. — Het blad van de Engelssprekende minderheid !

De heer Jorissen. — Ik citeer in het Nederlands uit deze verklaring : « In een crisis zoals wij die nu kennen, ben ik voorstander van een liberale inbreng in de regering. Dit zou een psychologische daad zijn om het vertrouwen in de Belgische frank te herstellen. Een nationale regering met de liberalen zou andere maatregelen die wij dringend nodig hebben kunnen treffen om het vertrouwen aan te wakkeren. Een driepartijenregering is een noodzaak, omdat wij aankijken tegen een grondwettelijke en economische crisis. »

Ik laat bewust het gedeelte van zijn uitspraken terzijde waar hij het heeft over zijn verhouding tot de Eerste minister, want het is nooit goed te veel over bepaalde vriendschappen te praten.

Ik citeer dus verder wat hij zei over de gewestvorming, een toch essentieel punt in dit debat : « In juli 1977 hebben wij hierover een definitief beleid opgesteld tegen drie gewesten in België, waar de Vlamingen, de meerderheidsgemeenschap, een minderheid zouden worden. » Verder zegde de heer Tindemans dat : « er een revolutie in Vlaanderen zou komen, indien men zou beseffen hoeveel men voor de anderen zou betalen. »

M. Delmotte. — On peut toujours rêver.

De heer Jorissen. — Geen enkele Volksunie-woordvoerder heeft zo'n krasse taal gesproken tijdens dit debat. U kunt onze gematigdheid ter zake dus bewonderen.

Wij moeten echter ook vaststellen dat in die voorwaarden een verder debat over dit onderwerp zinloos is.

Waarom stuurt men ons niet met Paasreces of laat men ons geen begrotingen behandelen in afwachting dat uit de besprekingen onder de drie traditionele partijen — want men moet tenslotte nog het akkoord van de liberalen vragen en die schijnen zo maar niet bereid om in de regering te wippen — een nieuwe driedelidige regering voorkomt. Die regering zou dan een ernstige grondwetsherziening kunnen begeleiden en het onding dat wij thans bespreken en waar de heer Tindemans zich grondig tegen kant, met name de drie gewesten, naar de rommelkast kunnen verwijzen.

Tot nog toe hebben we trouwens vastgesteld dat weinig of geen CVP-ers dit ontwerp hebben verdedigd. Integendeel. Enkel en alleen hebben het zelfs afgekeurd en zij hebben onze bewondering dat zij dat durven. Wij hebben wrekende woorden gehoord van de Eerste minister om te proberen ze te intimideren. Wij hebben eveneens van velen gehoord dat ze zich niet erg gelukkig voelen met het ontwerp.

Daarom zou ik, Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, willen voorstellen deze zinloze discussie over het ontwerp van de agenda af

te voeren en vandaag de rest van onze agenda af te werken. (Applaus op de banken van de Volksunie.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, Dames en Heren, ik geloof dat wij betrokken partij zijn. (Gelach.)

De heer Jorissen heeft hier in zijn vraag tot uitstel van het debat onze partij rechtstreeks in verband gebracht met de huidige politieke situatie. Hij had het over het interview van de heer Tindemans, het laatste, voorlopig, misschien onomkeerbaar. (Gelach op vele banken.)

De heer Jorissen. — Het jongste maar niet het laatste !

De heer Vanderpoorten. — Ik heb de originele tekst niet kunnen consulteren. Trouwens mijn kennis van de Engelse taal is zeer beperkt. In het middelbaar onderwijs heb ik het gebracht tot de geveugelde uitdrukking : *I put my pencil in my pencil-box*. Daarom heb ik zeker steun nodig om de volledige draagwijdte te kunnen begrijpen van wat de heer Tindemans in het Engels heeft verklaard. Mijn Latijn is echter veel beter : *Timeo Danaos et dona ferentes*.

De uitingen van de heer Tindemans wijzen er echter op dat in de meerderheid een zekere twijfel nopens de wederzijdse liefde bestaat en dat het evenwicht is aangetast.

Wij moeten ons echter beraden en wij zullen het resultaat van deze beraadslaging aan de heer Jorissen te nuttiger tijd mededelen. (Applaus op vele banken.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste Minister. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan enkel zeggen dat de regering beslist heeft voort te werken. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gijs.

De heer Gijs. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Van Ooteghem heeft ons reeds eerder attent gemaakt op de verklaringen van de CVP-voorzitter.

In de CVP mag iedereen zijn persoonlijke mening uiten. Daar is geen censuur op. Bij mijn weten is de voorzitter van de CVP echter geen lid van de Senaat. Ik zie niet in hoe de uitspraken van een partij-voorzitter, die geen lid is van deze vergadering, de werkzaamheden ervan op enige wijze zouden kunnen beïnvloeden. (Ironische uitroepingen.)

M. le Président. — La parole est à M. Bertrand.

M. Bertrand. — Monsieur le Président, chers collègues, sans vouloir verser dans l'obstruction systématique qui n'est pas notre fait et qui ne l'a jamais été... (exclamations sur de nombreux bancs), je ferai remarquer qu'au moment où nous consentons, sous les réserves que j'exprimerai tout à l'heure à propos de votre communication de l'agenda, à travailler matin, après-midi et soir, pour des raisons d'Etat que vous connaissez, il est très surprenant que le président du parti le plus important du pays en Flandre vienne préconiser des alliances gouvernementales différentes de celles qui patronnent les projets que nous examinons. Il y a là une aberration qu'il faut souligner et qui paraît enlever beaucoup de sérieux à nos travaux. (Applaudissements sur les bancs du FDF-RW.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, de fractieleider van de CVP heeft mijn naam genoemd, daarom ben ik zo vrij nog even het woord te nemen. Hij heeft gezegd dat de voorzitter van de CVP geen lid is van deze Hoge Vergadering. Dat is juist, en het is misschien een geluk voor deze Hoge Vergadering. Toch zou ik graag vernemen hoe de CVP-fractie staat tegenover het standpunt van de voorzitter van de CVP.

De Voorzitter. — Ik stel voor dat u dat met de betrokken fractie-voorzitter zou bespreken in de wandelgangen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, ik druk er mijn verbazing over uit dat een militant van de CVP, zoals de Eerste minister zich twee dagen geleden nog noemde, met zo weinig achtung spreekt over de voorzitter van zijn partij. Een gelijkaardige opmerking geldt trouwens voor de fractievoorzitter van de CVP.

De heer Martens, Eerste Minister. — Wij wensen onze verantwoordelijkheid te dragen en verder te werken.

De heer Vanderpoorten. — Onze fractie steunt het voorstel tot verdagging van de bespreking.

De Voorzitter. — Wij moeten nu stemmen over het voorstel tot verdagging van de heer Jorissen.

Wordt deze vraag gesteund? (*Meer dan negen leden staan op.*)

Aangezien de naamstemming reglementair is gevraagd, zal ertoe worden overgegaan.

Nous passons au vote.

Wij gaan over tot de stemming.

— Il est procédé au vote nominatif sur la proposition d'ajournement de M. Jorissen.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over het voorstel tot verdagging van de heer Jorissen.

144 membres sont présents.

144 leden zijn aanwezig.

105 votent non.

105 stemmen neen.

28 votent oui.

28 stemmen ja.

11 s'abstiennent.

11 onthouden zich.

En conséquence, la proposition n'est pas adoptée.

Derhalve is het voorstel niet aangenomen.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

MM. Adriaenssens, André, Bailly, Basecq, Bataille, Bogaerts, Bruart, Busieau, Calewaert, Canipel, Carpels, Claeys, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Cudell, Cugnon, Dalem, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, Deleek, Delmotte, Mme De Loore-Racymaekers, M. De Meyer, Mme De Pauw-Deveene, MM. De Rore, De Seranno, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, Deworme, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Donnay, Dulac, Egelmeers, Féaux, Féris, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet, (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lambiotte, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobbaeys, MM. Mesotten, Meunier, Nauwelaerts, Mmes Nauwelaerts-Thues, Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Mme Pétry, M. Piot, Mme Planckaert-Staessens, MM. Poulain, Pouillet, Radoux, Mme Remy-Oger, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenaabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborght, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Spitael, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Bascour, Boey, Capoen, Coen, Daems, de Bruyne, Decoster, De Rouck, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Jorissen, Kenens, Lagneau, Lahaye, Maes, Mme Mayence-Goossens, MM. Peeters, Perin, Toussaint (Michel), Vandekerckhove, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandezande, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltniel.

Se sont abstenus :

Hebben zich onthouden :

MM. Bertrand, Bonmariage, Delpérée, de Wasseige, Gillet (Roland), Guillaume (Emile), Humblet, Lagasse, Lepaffe, Moureaux et Payfa.

M. le Président. — Les membres qui se sont abstenus sont priés de faire connaître les motifs de leur abstention.

Ik verzoek de leden die zich hebben onthouden de reden van hun onthouding mede te delen.

M. Bertrand. — Monsieur le Président, devant les hésitations libérales et le manque de clarté dans les réponses de M. Vanderpoorten, il nous est impossible de nous décider. (*Rires et exclamations sur de nombreux bancs.*)

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1979-1980
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1979-1980

De Voorzitter. — Wij zetten de bespreking verder.

Het woord is aan de heer De Rouck.

De heer De Rouck. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, hoewel wij hier in een nogal verwarde situatie moeten beginnen, zal ik mijn best doen om de Eerste minister toch enkele uitingen en moties van Vlaamse cultuurverenigingen voor te lezen.

Die uitingen en moties moeten nu naar de laatste bladzijden verhuizen, daar waar vroeger de kleinste moties van Zoetenaaije op de eerste bladzijden van diezelfde pers prijken. Daar dit nu niet meer gebeurt, Mijnheer de Eerste Minister, en wij dus mogen veronderstellen dat uw aandacht én de aandacht van de andere leden van de meerderheid daardoor niet meer op deze toch lovenswaardige artikels gevestigd is, zijn wij zo vrij u een kleine bloemlezing voor te lezen van wat door een groot aantal cultuurverenigingen, zo niet door alle, in Vlaanderen wordt gedacht en geschreven. En wij lezen u eerst een stuk voor van uw goede vrienden van het Davidsfonds :

« Met verbijstering hebben de Vlamingen kennis genomen van de goedkeuring in tweede lezing van het bijzonder wetsontwerp inzake de staatshervorming, door de senatoren van de Vlaamse regeerpartijen in de Senaatscommissie.

Een groot en belangrijk deel van de Vlaamse bevolking had het niet voor mogelijk gehouden, dat Vlaamse politici zouden toegeven hebben aan de chantage van Franstaligen. Hun toegeeflijkheid komt des te onbegrijpelijk over, omdat deze politici wisten dat het Vlaamse volk resoluut achter hun in Vlaams opzicht geradicaliseerde partijprogramma's stond, die ertoe strekten eindelijk gedaan te maken met 150 jaar onrecht van de Belgische Staat ten aanzien van het Vlaamse volk.

Gelet op de consensus in de Vlaamse beweging en op de standpunten van de Vlaamse partijen met betrekking tot de inhoud van een voor Vlaanderen aanvaarde staatshervorming, wordt de capitulatie in de Senaatscommissie door de Vlaamse kiezers niet begrepen noch aanvaard. Vroeg of laat zullen zij hierover rekenschap vragen.

De heer Boey, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Samen met de 54 andere Vlaamse verenigingen, verwerpt het Davidsfonds de onmiddellijke en de zogenaamde voorlopige fase van de ontworpen staatshervorming, en wel om volgende redenen :

— De voorgestelde staatshervorming brengt geenszins de geëiste federale herinrichting van de unitaire Staat in tweeledige zin, maar wel de oprichting van drie volledig gelijkwaardige gewesten.

— Het Vlaamse volk verwerft geenszins de beschikking over zijn financiële middelen, basis van zijn sociale en economische welvaart; daarentegen wordt zijn toekomst gehypothekeerd met nefaste dotatieregelingen en onaanvaardbare verdeelsleutels, die in feite een permanente diefstal institutionaliseren, zulks met het behoud van de systematische overheveling van Vlaams geld naar Wallonië.

— De onaantastbaarheid van het Vlaamse grondgebied wordt niet gewaarborgd, daar de gemeenten met een bijzonder taalstatuut en de faciliteitengemeenten, gelegen in Vlaanderen, onder nationale voogdij worden geplaatst.

— De Brusselse Vlamingen bekomen op geen enkel niveau paritaire deelname in het beheer van het hoofdstedelijk gebied Brussel, maar worden integendeel zonder enige sluitende waarborg overgeleverd aan de Franstalige Brusselse meerderheid.

Het inroepen door de Franstaligen en door bepaalde Vlaamse standsorganisaties van de slechte sociaal-economische, financiële en monetaire toestand om de ontworpen staatshervorming te doen goedkeuren, is duidelijk een vals argument. Wanneer de staatshervorming doorgedruwd wordt in de zin zoals door de Franstaligen geëist, dan zullen de sociaal-economische, de financiële en de tewerkstellingsproblemen, waarmee Vlaanderen in toenemende mate zal te maken hebben, op korte en op middellange termijn nog geaccentueerd worden en structureel onomkeerbaar gemaakt. Door de machteloosheid van politiek Vlaanderen dreigen de welvaart van de ganse Vlaamse bevolking en de toekomst van onze kinderen definitief gehypothekeerd te worden. »

Wij willen u ook een motie voorlezen uit het Politiek Bulletin van uw nog betere vrienden van de Vlaamse Volksbeweging, namelijk de motie van de Agglomeratieraad voor het Plaatselijk Sociaal Cultureel Werk over de staatshervorming :

« De Agglomeratieraad voor het Plaatselijk Sociaal Cultureel Werk stelt vast dat de Brusselse Vlamingen in het jongste akkoord over de staatshervorming eens te meer in de kou blijven staan.

Brussel wordt uitgebouwd tot een derde gewest. Over het miljarden-tekort van de Brusselse Agglomeratieraad wordt niet gerept, evenmin als over het ondemocratisch karakter van deze instelling die nog steeds samengesteld is op basis van de verkiezingen van 1971. De Nederlandse commissie voor de Cultuur, de enige instelling die de culturele autonomie voor de Brusselse Vlamingen kon waarmaken, moet het dode gewicht van de Rassemblement bruxellois-verkozenen verder meesleuren en blijft in het ongewisse over haar toekomst. De bevoegdheden van de Cultuuraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap worden niet uitgebreid tot andere dan de culturele materies. Noch op gemeentelijk, noch op agglomeratievlak is enige waarborg voorzien voor de Brusselse Vlamingen. De collegiale voorgedij van de staatssecretarissen voor de Nederlandse gemeenschap en de Franse gemeenschap over de bicommunautaire instellingen is een twijfelachtig voordeel, als in laatste instantie de paritaire Ministerraad dient te beslissen.

Intussen blijven vele Brusselse gemeentebesturen de taalwet omzeilen, draineren zij elk jaar miljarden naar initiatieven, waar de Brusselse Vlamingen niet aan te pas komen, wijzen zij systematisch culturele en sportinfrastructuur toe aan de Franstalige gemeenschap. Voor de uitvoering van de decreten van de Cultuuraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap, onder meer van het bibliotheekdecreet, zijn de Brusselse Vlamingen afhankelijk van de goodwill van de Brusselse gemeentebesturen.

Een artikel uit het blad *Nieuw Klimaat* van het Verbond van Vlaams Overheidspersoneel schrijft, onder de betekenisvolle titel « Erger dan Egmont », het volgende :

« Het huidig regeerakkoord behelst een verregaande gewestvorming met drie, nu en onmiddellijk, die haar naam niet wil zeggen.

Voorafgaandelijk moet erop gewezen worden dat de voorziene gewestvorming nauwelijks te maken heeft met de uitvoering van het beruchte artikel 107^{quater} van de Grondwet, want de bij de grondwetswijziging van 1970-1971 voorziene gewestvorming, voor Vlaanderen reeds onaanvaardbaar, ging veel minder ver dan wat nu op het getouw staat. Het is dus onjuist te stellen, zoals de Franstaligen dat doen, dat het zou gaan om de uitvoering van een aangelegene verbintenis. »

En een motie op deze zelfde bladzijde onder de nog betekenisvoller titel « Un crime contre l'histoire ! », zegt het volgende :

« Vanaf 1983 wordt het erger, want van dan af zetelen de gewest-ministers buiten de nationale regering en komt dus de nu voorziene nationale voorgedij te vervallen, en worden de Brusselse Vlamingen volledig overgeleverd aan de willekeur van de Franstalige meerderheid te Brussel. Dat zal dan voor de Franstaligen de gedroomde gelegenheid zijn om druk uit te oefenen tot uitbreiding van het Brusselse gewest, zoals de eventuele afschaffing van de gewestraden vanaf 1985, hen de gelegenheid zal bieden een nieuwe hetze te voeren tegen de afschaffing van de « verworven rechten ». En dat een bekend Vlaamse editorialist nu meent te weten dat « in het kabinet » zou overeengekomen zijn dat Brussel niet zou uitgebreid worden en dat geen nieuwe faciliteiten zouden gegeven worden aan de Franstaligen in het Brusselse randgebied, zou men maar beter zwart op wit op papier zetten vooraleer we zulke fabeltjes zullen geloven. »

Ook de heer Lindemans heeft gisteren geëist dat zwart op wit zou aangeduid en bewezen worden wat de Franstaligen op dit gebied willen. Tot op heden heeft geen enkele Franstalige in deze Senaat, ter zake een verklaring afgelegd op de vragen van de heer Lindemans.

Ik moet u ook wijzen — dit werd reeds vroeger gedaan — op de noodbrief gericht aan de vertegenwoordigers van de Belgische Senaat, de noodbrief van de Vlaamse schepenen van Brussel. Ik geloof dat deze noodbrief meer dan betekenisvol is. Ziehier een paar paragrafen uit die noodbrief : « Vindt u het normaal — om maar één voorbeeld te citeren — dat van de 10 miljard die de Brusselse gemeentebesturen besteden aan onderwijs er 9,5 miljard, 95 pct. dus, aan Franstalig onderwijs wordt besteed? Ook wij betalen gemeentebelastingen. Vindt u het normaal dat de Brusselse Agglomeratieraad, indruisend tegen de wet op de agglomeraties van gemeenten, een quasi-pariteit voorziet in Brussel, volledig door Franstaligen wordt beheerd, om niet te zeggen wanbeheerd, en dit ook met onze centen? Ook wij betalen agglomeratiebelastingen. Wij kunnen niet geloven dat de Vlaamse gemeenschap, waar wij fier zijn toe te behoren, en die de meerderheid uitmaakt in dit land, ons nu juist bij een belangrijke fase van de staatshervorming zou in de steek zou laten.

Moeten wij als gijzelaarsgeschenk dienen van een aantal Franstalige extremisten ter gelegenheid van het 150 jaar bestaan van België?

Waarde vrienden, Dames en Heren senatoren, wij zijn het niet die van Brussel een Franse of Waalse stad willen maken. Wij willen proberen er een echte tweetalige hoofdstad van te maken, waar iedereen zich kan thuisvoelen. Dit is enkel mogelijk als mandatarissen met een nationale stem ons de nodige waarborgen zouden verlenen. U moet ervoor zorgen dat het gedeelte van de Vlaamse gemeenschap dat te

Brussel woont, de nodige waarborgen krijgt om te overleven. Wij durven hopen dat u juist van deze cruciale fase van de staatshervorming, waarvan u de bespreking vandaag bent begonnen, gebruik zal maken om eindelijk een einde te stellen aan de talrijke discriminaties uitgaande van de meeste lokale besturen in de Brusselse agglomeratie. Vage beloften naar de toekomst helpen ons niet verder.

Nu moet het gebeuren, nu heeft u een onderhandelingsmoment in de hand.

En wij hebben het gisteren nog meegemaakt hoe deze Brusselse Vlamingen hier bedreigd werden door de gemeentemandatarissen van deze hoofdstad. »

Ik ga verder met enkele andere citaties :

Betekenisvol is hier dan toch de laatste zin uit een artikel uit *La Cité* :

« De CVP moet nu kiezen tussen het huidige compromis dat voor haar niet zo gunstig is maar toelaat de risico's te vermijden, en de besluiten van het congres van 16 december », wat met andere woorden wil zeggen dat de CVP tracht haar eigen congresbesluiten, genomen door de afgevaardigden van de leden van dit congres, te omzeilen.

En Manu Ruys, die ons nochtans niet altijd zo gunstig gezind is geweest in *De Standaard* schrijft, onder de titel : « De dreigende kloof in de CVP », op woensdag 5 maart :

« De beslissingen in het partijbestuur worden vandaag niet zelden getroffen onder druk van de woordvoerders van de standen. En aangezien het hier gaat om personen meestal zonder parlementair mandaat, die zich niets hoeven aan te trekken van de kiezer, en binnenskamers naar hartelust het belang van hun stand kunnen verdedigen, komt de CVP-visie van het algemeen belang steeds meer in de verdrukking. Niet de besluiten van het partijcongres zijn voor de woordvoerders van de standen bindend, maar de richtlijnen die zij meekrijgen van de Christelijke Arbeidersbeweging, het Christelijk Middenstandsverbond, de Boerenbond enz. »

Er zijn dus invloeden in de CVP die zeker niet stroken met wat de grote meerderheid van de CVP-leden en -kiesers denken en schrijven. Inderdaad, waarvoor kiezen op het ogenblik de Vlaamse senatoren van de meerderheidspartijen en staan ze op het punt goed te keuren?

We lezen het in het jongste nummer van *De Brusselse Post* :

« 1. Wat hebben de Vlaamse senatoren — commissieleden — van de meerderheidspartijen goedgekeurd of staan zij op het punt goed te keuren?

— Een in feite definitieve gewestvorming op basis van drie gelijkwaardige gewesten met evenveel bevoegdheden voor een Brussels gewest onder Franstalige heerschappij als de echte gewesten Vlaanderen en Wallonië. Praktisch gesproken komt het erop neer dat in de toekomst België, met Vlamingen als 60 pct. van de bevolking, zal samengesteld zijn uit drie gelijkwaardige gewesten waarvan twee onder Franstalige macht.

— Zonder dat er iets noemenswaardigs in de hoofdstad Brussel is voorzien om de deelneming van de Vlamingen aan de macht te verzekeren.

— Gewestvorming gefinancierd op basis van de Egmont-verdeel-sleutels, waarbij dus de geldstroom van miljarden van Vlaanderen naar Wallonië institutioneel wordt vastgelegd. De heer Wyninckx heeft er gisteren terecht op gewezen, maar het goedgekeurd natuurlijk. Voeg daarbij dat in de programmawet in behandeling in de Kamer alle financiële sleutelinstellingen — Spaarkas, NMKN, NIM — gesplitst worden volgens drie gewesten, zonder enige reële waarborg dat de vertegenwoordigers van het Brusselse gewest niet uit een overwicht van Franstaligen zouden bestaan.

2. Wat hebben zij uit de brand gesleept, welke « verbeteringen » hebben zij voor Vlaanderen bekomen? Kort gezegd : minieme detailverbeteringen en vage beloften voor later, waarvan iedereen weet dat wie ze gelooft zijn belofte niet kan houden. »

Ik heb enige tijd geleden ter gelegenheid van een persconferentie gewezen op deze door de Franstaligen zo dikwijls aangehaalde cultuur-autonomie. Deze oude Vlaamse droom is in feite niet verwezenlijkt. Er zitten tal van gebreken in de cultuurautonomie. Decreten die door de Cultuuraad werden goedgekeurd, worden niet toegepast. De cultuur-autonomie wordt door de regering en door de meerderheid nog steeds niet waargemaakt. Zonder de inbreng van de Volksunie-fractie zou de activiteit van de Cultuuraad nog veel beperkter zijn. De regering in het algemeen en de minister van de Nederlandse Gemeenschap in het bijzonder voert de beslissingen van het Vlaamse Cultuurparlement niet of niet behoorlijk uit. Het is hopeloos op schriftelijke vragen in het bulletin van *Vragen en Antwoorden* een antwoord te verwachten.

Bijgevolg blijft als enige mogelijkheid tot parlementaire controle van het cultuurbeleid het stellen van deze vragen in openbare vergadering. De Volksunie vroeg dan ook aan de Vlaamse strijd- en cultuur-

verenigingen bijzondere aandacht te besteden aan de manier waarop ook deze Vlaamse verovering wordt waargemaakt. Het blijkt dat wij, zoals in het verleden het geval was voor de taalwetten, tweemaal moeten vechten : eenmaal voor de totstandkoming en eenmaal voor de toepassing.

Zo kom ik tot de slaafse houding van de Vlaamse socialisten die ik niet beter kan illustreren met een voorbeeld dat ik zelf heb meegeemaakt, toen professor Gerlo op zaterdag 20 november 1976 bij de viering van het dertigjarig bestaan van het Vermeylen-fonds zegde :

« ... in dat land komt nooit een einde aan de vernederingen van het Vlaamse volk, aan zijn gewilde achteruitstelling op alle vlakken, aan zijn traditionele uitbuiting zonder de invoering van een eerlijk tweeledig federalisme.

Het Vermeylen-fonds roept alle bewuste Vlamingen op tijdens de komende weken te bewijzen dat Vlaanderen bestaat als gebied en als volk, dat het zijn recht op zelfbeschikking ingeschreven in het Handvest der Verenigde Naties wil geëerbiedigd zien, in de allereerste plaats door de eigen politici. »

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Intussen is professor Gerlo van mening veranderd. Ik hoop dat u ook zijn latere teksten zult citeren.

De heer De Rouck. — Ik kom daar straks op terug, Mijnheer de Minister.

Tot slot van zijn zeer betekenisvolle rede riep hij uit : « Liever de unitaire Staat met een meerderheid die speelt op alle vlakken dan een gewestvorming met drie waar Vlaanderen definitief zal geminimaliseerd worden door Brussel en Wallonië. »

Deze mening werd gisteren op bijna identieke manier uitgesproken door de voorzitter van de CVP op zijn persconferentie.

Toen de heer Cools de daaropvolgende maandag in zijn kleine limousine van zes meter lang, met chauffeur, dit stukje had gelezen, opgenomen in *La Dernière Heure* in vijf regels op de eerste bladzijde, gaf hij bij het binnenkomen in het bureau van de partij bevel aan zijn partijgenoot Willy Claes : « Le Vermeylen-fonds, liquidez-le. »

Daar zijn getuigen van, Mijnheer Calewaert. Misschien was u daar toen ook.

De heer Seeuws. — U niet, veronderstel ik.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Neen, ik niet.

Mme Pétry. — De quel bureau parlez-vous ?

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Wie heeft dat gezegd, Mijnheer De Rouck ?

De heer De Rouck. — Van dat ogenblik af werden de verantwoordelijken van het Vermeylen-fonds van november tot maart vervolgde met alle middelen — rechtsovertredingen, intimidaties en bedreiging met broodroof — die herinneren aan de methodes van de 19e-eeuwse textielbarons, waarvan ook mijn vader meer dan eens het slachtoffer is geweest.

Mme Pétry. — Qu'est-ce que cela vient faire dans l'examen de ce projet de loi spéciale ?

De heer De Rouck. — Ik wil ook herinneren aan de bolwassing die Mevr. Pétry gisteren heeft gekregen omdat ze de stelling van de heer Lagasse in verband met de uitsluiting van Mevr. Bernaerts is gevallen.

Mme Pétry. — De toute façon, chez nous les lavages de cerveau n'existent pas.

De heer Jorissen. — Een bolwassing is geen hersenspoeling, doch een haarspoeling.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Ik wacht nog altijd op uw verdere behandeling van het ontwerp.

De heer De Rouck. — Ik kom er nog op terug, Mijnheer de Minister.

Welnu, Mijnheer de Eerste Minister, dat moet voldoende illustreren hoezeer Cools hecht aan zijn gewestvorming met drie die hij er met alle middelen, zelfs met de methodes van de 19e-eeuwse textielbarons, wil doorkrijgen, daarin gevolgd door de slaafse houding van de Vlaamse socialisten die niet enkel in dit feit tot uiting is gekomen.

Inderdaad, professor Gerlo heeft nu ook gepleit voor de raketten : hij heeft ter zake ontslag moeten nemen uit het Vermeylen-fonds.

Ik keur die houding van professor Gerlo niet goed.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — U keurt ze goed wanneer ze in uw kraam te pas komt, en omgekeerd.

Mme Pétry. — Cela n'a rien à voir avec la discussion, Monsieur le Président.

De heer De Rouck. — Dinsdag of woensdag daaropvolgend stemden de Vlaamse socialisten, Tobback inclusief, slaafs voor deze Gerlo-raketten. Trouwens, ze voeren nu in de Kamer één zelfde staaltje op van de verloochening van hun programma en van wat de arbeidersbevolking in Vlaanderen denkt. Ik haal, om dit te bewijzen, een korte paragraaf aan uit het BBTB-bulletin - afdeling van het ABVV :

« Onze organisatie is, samen met het ganse ABVV, in opstand gekomen tegen bepaalde voorstellen die wij onaanvaardbaar achten, zowel inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering als op het vlak van de fiskaliteit.

Wij zijn inderdaad de mening toegedaan dat een ander beleid dat niet enkel de loontrekkende werknemers, de weddetrekkenden en de beambten in overheidssdienst bestraft, niet alleen wenselijk maar ook mogelijk is. »

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Ik meen dat wij op het ogenblik een totaal ander ontwerp behandelen.

De heer Jorissen. — De heer Calewaert wordt zenuwachtig.

De heer De Rouck. — En terwijl, door de gewestvorming met drie, tientallen miljarden naar Wallonië zullen blijven gaan, sluiten Vlaamse bedrijven of gaan ze over in vreemde landen. Wij vermelden Agfa-Gevaert. Wij vermelden Marie Thumas. Wij vermelden « La Moderne ». En wij zijn verheugd dat de arbeiders, uit protest tegen het beleid van de regering, van de minister van Economische Zaken en van de Vlaamse deelregering, de Vlaamse leeuwenvlag op het bedrijf hebben gestoken als protest tegen het feit dat dit Vlaamse winstlatende bedrijf langs Franse financiële instellingen zal overgeheveld worden naar Henegouwen.

Dit is betekenisvol voor de bewustwording van de Vlaamse arbeiders.

De heer Wyninckx heeft gesproken over de bevoegdheden en gezegd dat de regering — collega Vandekerckhove heeft dat gisteren nog schitterend weergelegd — twee zaken zou kunnen oplossen. Welnu, de Nols-loketten zijn niet opgelost door de regering, evenmin het probleem met Mevr. Bernaerts. Straks bij de eerste stemming zal er toch over dit geval moeten worden beslist. Iemand die verkozen is door het volk mag niet binnen in de Walse Cultuurraad en ook niet in de Vlaamse Cultuurraad. Mevr. Bernaerts zal ook geen zitting mogen hebben in het Brusselse gewest en mag geen stem uitbrengen in de Senaat, waar zij nochtans lid van is. Ik stel voor dat wij aan die lieflijke dame een pensioen gelijkstaande met een senatoriële wedde laten uitbetalen, en ze zich laten terugtrekken uit de Senaat waar zij als verkozen des volks haar stem niet mag uitbrengen. (*Onderbrekingen bij de meerderheid.*)

De heer Jorissen. — Ge moet ze maar niet uitdagen. (*Gelach.*)

De heer De Rouck. — Dit moet natuurlijk samengaan met een dotatie van de Waalse en van de Vlaamse Cultuurraad en van het Brusselse Gewest. (*Gelach.*) Dat is toch duidelijk een bewijs dat onze wetten en onze Grondwet niet behoorlijk toepasbaar zijn. Ga maar eens, Mijnheer de Eerste Minister, in Straatsburg vertellen dat een verkozen des volks in België in de Senaat, in de Waalse Gewestraad en in de Vlaamse Gewestraad geen stem mag uitbrengen. Hoe kunt u zulks aanvaarden ?

Mme Pétry. — Il est invraisemblable que l'on permette à M. De Rouck de continuer à s'écarter ainsi de l'objet de la discussion.

De heer De Rouck. — Dit is nu het begin van de schande die Vlaanderen en de Vlaamse bewoners, zowel intellectuelen als arbeiders, wordt aangedaan. En ondertussen verliezen wij Brussel en laten wij de Vlaamse Brusselaars — een stad van 250 000 Vlamingen — over aan de long-rifles en de brandstichters.

Ik wil hier besluiten tot stichting van de Vlaamse senatoren van de meerderheid en in het bijzonder van de Vlaamse socialisten, de men-

sen van het FDF en de CVP met de woorden van Auguste Vermeylen. Hij heeft gezegd :

« Brussel mogen we in geen geval loslaten en opofferen. Brussel, als hoofdstad midden in het land, heeft altijd groten invloed op de provincie gehad. Denkt aan de historische rol van de hoofdstad. Wordt Brussel helemaal verfranst, dan blijft ook een groot deel van de burgers in de Vlaamse provincies verfranst. Geloof niet dat de Vlamingen dan ooit meester zijn in Gent, en zelfs indien dat mogelijk ware, zou de algehele vervlaamsing van Gent niet kunnen opwegen tegen de algehele verfransing van Brussel. Wordt Brussel ons ontrukkt, dan zal de Vlaamse cultuur, hoe we ons ook inspannen, tenslotte toch een provinciale cultuur blijven. We mogen ons niet laten onthoofden. O, ik zou u met heel mijn ziel willen inprenten, hoe vreselijk ernstig dat vraagstuk van Brussel is. Ik zeg het niet alleen tot de Vlamingen, ik zeg het tot het gehele land, want het lijdt voor mij geen twijfel, dat de toekomst der Belgische natie aan dat vraagstuk verbonden is. Brussel is de enige door en door Belgische stad, half Frans en half Vlaams, de natuurlijke schakel tussen Vlaanderen en Wallonië. Dat kan Brussel blijven, indien hier een Vlaamse cultuur zich natuurlijk ontwikkelen kan naast de Franse. Maar wordt het Vlaams hier versmacht, zoals men het erop toelagt, dan is de band verbroken, en daar kan het ergste op volgen. In het gunstigste geval dat zich bedenken laat, zou dat toch de macht der verfransing in Vlaanderen wakker houden, en dan liggen we, voor hoelang nog weet niemand, in het moeras waar we nu in ploeteren — en wij zijn volop in dat moeras aan het ploeteren — en waar we ons uit verheffen willen. Men zal er toch niet in slagen, nietwaar, het Vlaamse land geheel te verfransen? De Vlamingen zijn toch een kracht, nietwaar, die men nu minder dan ooit ten onder zal krijgen? Maar het Vlaamse land zal uit zijn tweeslachtigheid niet gered worden, zijn ontwikkeling zal belemmerd worden, het zal geslachtenlang verlamd worden door den meest verbitterden oorlog van Vlaamsgezinden tegen Fransgezinden.

Dat heeft België waarlijk niet nodig. België mag geen ziertje verkwamen van de energie die het nodig heeft om midden tussen de voornaamste beschavingen van West-Europa een grote natie te worden.

Bedenkt het wel, en ik zou willen dat mijn stem hier buiten dringe, tot in de oren van al de volksvertegenwoordigers die morgen of overmorgen hun stemmen zullen uitbrengen : ik spreek niet onder den invloed van de hartstocht, wat ik zeg is de vrucht van kalme beredening : bedenkt het wel : wij staan hier voor geen vraagstuk van ondergeschikt belang : voor het nationale vraagstuk zelf. En dat staat boven alle partijenpolitiek. En daarom zeg ik u, in het volle besef van den ernst van mijn woorden : laat u niet ten dode opschrijven, geeft ditmaal niet toe, gaat tot het uiterste, tot... En worden we toch overwonnen door het brute geweld van domheid, platzakkerij en arglist, het worde dan de oorlog, de oorlog zonder mededogen, zonder genade, die niets meer ontziet en niemand meer spart, de haat eindelijk gesteld tegen de haat, de onbarmhartige strijd in de verkiezingen tegen al wie ons verraden en verkocht heeft », dat zijn woorden van een socialist, August Vermeylen, Mevrouw Pétry, « tegen al wie niet met ons is, wat ook de diensten mogen zijn die hij zijn partij bewezen heeft, het worde de tweedracht en de scheuring in iedere partij. Het gaat hier om hogeren prijs dan de vrede in de partijen ! Nu of nooit ! En dat diegenen die zulk een strijd over ons ongelukkig land zullen gehaald hebben er de verantwoordelijkheid voor dragen. »

Mme Pétry. — Réglons cela dehors, tout de suite. Vous n'en avez pas le courage. Kom mee !

De heer De Rouck. — Het zal dan te laat zijn voor alle woordentwisten. Want wat wij verdedigen, is ons bestaan zelf. Wij willen ons niet laten kapotmaken.

Mevr. Pétry. — En wij ook niet !

De heer De Rouck. — Deze woorden, Mijnheer de Eerste Minister, werden in 1914 uitgesproken. Zij zijn meer dan profetisch. (Applaus op de banken van de Volksunie.)

M. le Président. — La parole est à M. Bonmariage.

M. Bonmariage. — Monsieur le Président, Monsieur le Premier Ministre, Messieurs les Ministres, Mesdames, Messieurs, plusieurs orateurs du groupe auquel j'appartiens...

M. van Waterschoot. — Lesquels ?

M. Bonmariage. — ... se sont exprimés à cette tribune sur ce qu'il faut penser du projet qui fait l'objet de la délibération d'aujourd'hui. Je voudrais, Monsieur le Président, insister, pour ma part, sur la manière dont notre assemblée a procédé à la préparation de ce débat

en séance publique. Et tout d'abord, de la composition de la commission qui a été chargée de l'examen du projet.

Dès la première réunion de cette commission, dans la discussion de son ordre du jour, un membre intervint à ce propos en demandant que sa déclaration soit reprise au rapport. Comme il n'y est fait qu'une allusion vague à la page 15 et sommaire à la page 252, vous me permettez de rappeler celle-ci :

« Avant que ne commencent nos travaux, dont chacun mesure l'importance, et compte tenu de l'ordre du jour qui nous a été proposé, il est de mon devoir de rappeler que notre groupe ne peut considérer comme réguliers les travaux d'une commission ne comportant que 21 membres, alors qu'il s'agit de projets qui ne portent pas sur la révision d'un article de la Constitution. Je demande que ma déclaration liminaire soit reprise au rapport.

Notre règlement, en son article 55, prévoit que toute commission permanente compte 22 membres. Seule la commission de la Révision de la Constitution ne comporte que 21 membres : on sait que cet article 80 date du siècle dernier, à l'époque où les autres commissions étaient moins nombreuses. Lorsque nous avons appris que l'intention était d'envoyer à cette commission de la Révision divers projets de lois, nous avons demandé que le nombre de commissaires soit porté à 22 : cela donnerait satisfaction à tout le monde. Nous avons déposé, il y a plusieurs mois, en ce sens, une proposition de modification de l'article 80 du règlement. Cette proposition n'est pas encore venue en séance plénière. Je veux espérer qu'elle sera prochainement à l'ordre du jour et qu'elle sera adoptée : cela nous remettrait dans la légalité.

En attendant, je dois constater, poursuivait ce membre, que c'est en méconnaissance de notre règlement qu'une commission ne comptant que 21 membres est appelée à se prononcer sur des projets autres que la révision de la Constitution. Et cet état de choses irrégulier peut avoir des conséquences sur le résultat des votes. C'est pourquoi je devais exprimer ces réserves. »

S'il avait été fait droit à la demande par notre rapporteur, je n'aurais pas dû vous la relire. Mais lorsqu'un membre d'une commission demande qu'une déclaration soit reprise dans le rapport, il est de règle de le faire. C'est la raison pour laquelle je me suis permis de vous la relire.

Très pudiquement, le rapport des travaux de la commission donne raison à la mise en garde ainsi adressée par M. Lagasse. On peut lire, en effet, en haut de la page 59 : « L'amendement est adopté par 11 voix contre 10. » Voilà la raison pour laquelle notre assemblée a jugé bon de renvoyer le projet à la commission de la Réforme de la Constitution en refusant en même temps d'adopter la proposition de modification de l'article 80 de son règlement pour porter à 22 membres la composition de la commission de la Révision.

Car, Monsieur le Président, de deux choses l'une : ou bien, comme c'est le cas, le projet 261 ne comportait aucune modification de la Constitution et il devait être renvoyé devant une des commissions permanentes du Sénat. Ou bien, il s'agissait d'un projet dont on pouvait croire que l'esprit au moins touchait à notre Constitution et nous devons alors accepter de modifier notre règlement sur la composition de celle-ci.

En effet, lorsque, en 1892, notre assemblée se trouva devant la nécessité d'édicter les règles selon lesquelles les propositions de modification de la charte fondamentale de la Belgique d'alors devaient être examinées en son sein, elle décida, alors que ses commissions permanentes ne comportaient que 11 membres, de porter à 21 la composition de la commission de Révision de la Constitution.

Bien plus, la commission spéciale chargée d'examiner les dispositions complémentaires à apporter au règlement proposait, dans le rapport du baron Surmont de Volsberghe, qu'on adjoigne à ces 21 membres le président du Sénat pour présider cette commission, ce qui aurait amené la commission à 22 membres, soit le double du chiffre prévu pour les commissions permanentes. La raison de cette extension est reprise au rapport fait à la Chambre des représentants où on peut lire textuellement : « Il paraît nécessaire à tout le monde que la composition de la future commission reflète aussi exactement que possible les opinions de l'assemblée et que les divers groupes y soient représentés suivant leur force numérique. » En ce temps-là, l'arithmétique des votes ne constituait pas la raison suprême de l'élaboration des règlements. Nos prédécesseurs considéraient, à juste titre, que la démocratie n'est pas une question de nombre mais une question de respect des opinions de chacun.

Je dis donc que la manière dont notre assemblée a mis en œuvre la discussion du projet 261 est contraire à l'esprit sinon à la lettre de son règlement. Je dis encore, Monsieur le Président, que vous vous grandiriez si, comme en 1954, vous reconnaissiez la primauté de la commission de la Révision de la Constitution en élargissant sa composi-

tion. Cette année-là, en effet, M. Coulonvaux, avec l'appui d'éminents sénateurs comme MM. Rolin et Moureaux, proposait « afin de permettre une meilleure représentation des divers groupes politiques du Sénat au sein de cette commission d'en porter le nombre de 21 à 23 ». Et le Sénat, en séance publique du 8 juin, était unanime à se rallier à cette modification, à être d'accord pour éviter exceptionnellement le renvoi à la commission du règlement et pour procéder immédiatement à la désignation des 23 membres.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

On peut d'ailleurs se demander en lisant le compte rendu de cette séance si en fait, le règlement du Sénat n'a pas été modifié à cette occasion. En effet, on lit dans les *Annales parlementaires* : « Le Sénat est saisi d'une proposition de modification de l'article 89 de notre règlement de MM. Coulonvaux et consorts; cette proposition tend à porter le nombre des membres de la commission de Révision de la Constitution de 21 à 23. J'ai consulté les présidents des groupes qui m'ont marqué leur accord sur le principe de la proposition. Dans ces conditions, si le Sénat est unanime à se rallier à ces modifications » — on interroge donc l'assemblée sur son accord de modification — « nous pourrions exceptionnellement éviter le renvoi à la commission du règlement et procéder immédiatement à la désignation des 23 membres. » On lit ensuite : « (Adhésion.) Il en est ainsi décidé. »

Notre assemblée a donc bien le 8 juin 1954 accepté la modification de son règlement. Je n'ai pas retrouvé le moment où le retour au texte ancien a été décidé.

En novembre de l'année dernière, nous n'avons pas eu la même sagesse et nous nous retrouvons aujourd'hui devant un projet préparé par une commission restreinte alors que c'est la substance même de notre vie politique qui est en cause et je crois qu'on doit le regretter.

Monsieur le Président, Monsieur le Premier Ministre, au-delà de la composition de la commission, il faut aussi mettre en question la façon dont elle a travaillé. De jour, de nuit, en semaine, le week-end, freinée ou accélérée suivant les circonstances, acceptant ou oubliant les avis du Conseil d'Etat, elle a donné l'impression à l'opinion publique qu'elle fonctionnait plus sur le mode de la méfiance où chacun réclame toujours plus de garanties que sur le mode de la confiance où tous auraient reconnu à chacun les droits qui sont les siens.

D'amendement en amendement, on en est arrivé à modifier la substance même du projet initial qui pourtant n'était qu'un pas timide vers une régionalisation expérimentale.

Monsieur le Premier Ministre, beaucoup de choses dans votre passé rendent témoignage de votre conviction personnelle en matière de fédéralisme. Hier encore, vous avez dit votre détermination de vous battre jusqu'au bout pour votre projet. Mais vous avez la malchance d'appartenir à une formation politique pour laquelle — en tout cas pour certains de ses membres — le fédéralisme n'est qu'un habillage d'un impérialisme qui ne dit pas son nom mais qui pèse de tout son poids et sur la Belgique, et sur la Wallonie, et sur Bruxelles, et sur la Flandre.

Vaut-il la peine de se battre pour une régionalisation qui maintient sous tutelle et les exécutifs, et les assemblées régionales dans leur pouvoir normatif? Je réponds : non. Vaut-il la peine de se battre pour une régionalisation qui ne crée aucune administration régionale autonome? Je réponds : non. Vaut-il la peine de concéder des compétences aux régions, alors que leurs moyens financiers pour les mettre en œuvre deviennent hypothétiques à partir de 1982? Je réponds : non.

Car, Monsieur le Premier Ministre, vous rendriez le plus mauvais service aux régions en leur donnant un semblant d'existence. L'autonomie régionale est, dans les circonstances actuelles, une valeur trop importante pour qu'on puisse se permettre de la caricaturer. Sans exécutifs régionaux propres et responsables devant l'assemblée de leur région, sans pouvoirs normatifs dans les compétences reconnues aux régions, sans moyens financiers pour mettre en œuvre ces compétences, c'est tromper l'opinion de parler de régionalisation. La grande hypocrisie du projet qui nous est présenté est de donner l'impression que le pouvoir national incarne le bien commun alors qu'il est dominé par un parti et une région et que ceux-ci — on peut le comprendre, même si on ne peut l'admettre — en usent et en abusent selon leurs intérêts. En janvier dernier encore, il a été démontré qu'on ne pouvait rester ministre du gouvernement central si l'on n'acceptait pas de faire la politique qu'impose, par la loi du nombre, votre parti à notre pays.

Tant qu'il en ira ainsi, aucune régionalisation ne sera possible.

Monsieur le Président, Monsieur le Premier Ministre, le 17 juillet 1962, à la veille des vacances, tard dans la nuit, la Chambre a voté une loi dont les funestes effets se font encore sentir aujourd'hui.

J'invite notre assemblée, à la veille des vacances de Pâques, à ne pas renouveler une pareille erreur. (*Applaudissements sur les bancs du PDF-RW.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Elsen.

De heer Van Elsen. — Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw de Minister, Heren Ministers, geachte collega's, bij de bespreking van dit ontwerp van bijzondere Gewest- en Gemeenschapswet, wensen wij ook het woord te nemen, enerzijds om verduidelijking te bekomen over bepaalde punten, en anderzijds om met klem te protesteren tegen sommige aspecten van het ontwerp, die duidelijk een benadeling betekenen voor Vlaanderen en waarvan het Vlaamse volk nog lange tijd de zeer pijnlijke gevolgen zal moeten dragen.

Wij zullen bij het formuleren van onze vragen en standpunten zeker in herhaling vallen met andere sprekers, vooral wanneer men weet dat wij als voorlaatste spreker in deze bespreking fungeren. Daaraan ligt niet in de minste mate de ingewikkeldheid van het ontwerp zelf aan de oorsprong maar dragen ook andere factoren toe bij als daar zijn de geringe tijd die aan de senatoren werd toebedeeld om op de hoogte te geraken van de definitieve tekst van het ontwerp en van het lijvige verslag van de commissievergaderingen, zonder dan nog te spreken van de mogelijkheid om deze teksten nog grondig te onderzoeken en de volledige reële gevolgen ervan te ontleiden. Het is inderdaad zo, dat van de senatoren vandaag gevraagd wordt om, aan de hand van het omvangrijke document nr. 261/2, waarin voor het eerst de definitieve tekst werd opgenomen, dat slechts sedert vijf dagen ter beschikking was, een standpunt in te nemen waarbij de toekomst van dit land voor jarenlang wordt bepaald.

Mijn eerste vraag betreft het algemeen karakter dat aan deze tweede fase werd gegeven.

In de oorspronkelijke regeringsverklaring lezen wij :

« De regering zal voorstellen op korte termijn een voorlopige maar onomkeerbare fase van de staatsvorming tot stand te brengen, door wijziging van een beperkt aantal artikelen van de Grondwet en door wettelijke bepalingen ter uitvoering van artikel 107^{quater} en tot verruiming van de culturele autonomie. »

In de mededeling van de regering van 23 januari 1980 wordt een gans andere benadering van deze tweede fase vooropgesteld. Ik citeer :

« Al de bepalingen van de tweede fase zullen een tijdelijk karakter hebben. Zij houden op uitwerking te hebben op 31 december 1984 met uitzondering van deze betreffende de financiering, die ophouden uitwerking te hebben op 31 december 1982, waarna het definitieve financieringssysteem progressief in werking zal treden. »

Uit dit alles blijkt dat het begrip « onomkeerbaar » dus zou zijn weggevalen, en dat alleen het voorlopig karakter van de fase zou overblijven.

Welnu, enerzijds moeten wij vaststellen uit de lezing van het verslag van de bijzondere commissie dat aan de bepaling van de begrippen « voorlopig » en « onomkeerbaar » bijzondere aandacht werd besteed.

Wij lezen onder andere in dit verslag een uittreksel uit een verklarende nota van de Eerste minister betreffende genoemde terminologie. Ik citeer opnieuw :

« De termen « voorlopig » hebben een politieke, meer dan een juridische betekenis.

Politiek hebben de onderhandelaars van het regeerakkoord hiermede willen onderstrepen, dat in de tweede fase van de staatsvorming enerzijds, een aantal elementen, ofwel niet worden geregeld, ofwel uitdrukkelijk als overgangsbepalingen worden bestempeld, en anderzijds, een aantal bepalingen bij bijzondere meerderheid zullen worden goedgekeurd, die derhalve, voor zover zij geen overgangsbepalingen zijn, slechts met dezelfde meerderheid kunnen worden gewijzigd. »

Gelet op al deze precedentes, vooral in het licht van de laatst geciteerde nota, zouden wij graag duidelijk vernemen wat er uiteindelijk is veranderd aan het karakter van deze fase. Wij hebben inderdaad de indruk, dat enkel het woord « onomkeerbaar » uit de discussie werd geweerd en dat er *in se* weinig of niets is gewijzigd. Wij vragen ons inderdaad af, hoe men er zal toe komen op 31 december 1984 alle bepalingen van deze fase te laten vervallen indien de definitieve staatsvorming niet is tot stand gekomen. Wanneer men van 1980 tot 1984 een uitbouw toestaat van de gewesten, met bevoegdheden, diensten en administratie, dan zien wij niet in hoe hieraan op 31 december 1984 een einde zou kunnen worden gemaakt.

Een tweede punt, eerder een vaststelling, die wij menen te mogen bevestigen, alhoewel zij volgens het verslag in de commissie werd verworpen, is het feit dat wij met het voorliggend ontwerp ver zijn afgeweken van de oorspronkelijke doelstelling van artikel 107^{quater} zoals in 1970 in de Grondwet werd ingeschreven.

Het is inderdaad zeer zeker dat in 1970 de idee van de gewestvorming een geheel andere betekenis had en dat de indeling van het land in drie gewesten veeleer een sociaal-economische bedoeling had.

Wij bevinden ons inderdaad om dit te bevestigen in zeer deskundig gezelschap, namelijk dat van wijlen de voorzitter van deze Senaat, die tijdens de verdediging van zijn wetsontwerp inzake de voorlopige en adviserende gewestvorming op 1 juli 1974 in deze Senaat tekstueel verklaarde, sprekende van de regeringsverklaring van Eerste minister Eyskens in januari 1972 :

« Als nieuwigheid onderstreepte Eerste minister Eyskens de idee dat de gewesten niet langer als economische gewesten mochten worden beschouwd, doch wel als drie politieke en administratieve entiteiten voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel. »

Wij durven ons dan vandaag ook duidelijk afvragen met welk lef de regering zich telkens verschanst achter het artikel 107^{quater} om te stellen dat de drie gewesten in de vorm zoals ze nu worden voorgesteld, de uitvoering zijn van de wil van de grondwetgever in 1970. Wij menen duidelijk te mogen stellen dat het nooit de wil is geweest van de grondwetgevende vergadering in 1970 om drie evenwaardige gewesten in het leven te roepen met dezelfde politieke rechten.

Waar de Volksunie, ook reeds in 1970, met kracht de drieledige gewestvorming heeft afgewezen omdat het ook toen reeds duidelijk was dat de toegeving van 107^{quater}, alhoewel oorspronkelijk zuiver sociaal-economisch, regelrecht naar een ongewenste politieke drieledigheid zou voeren, werd dit steeds betwist.

En hoewel de evolutie, ook voor onze partij, heeft aangetoond dat aan Brussel-Hoofdstad naast sociaal-economische bevoegdheden ook een zekere beperkte politieke bevoegdheid, aangepast aan het hoofdstedelijk karakter, met waarborgen voor de Vlamingen, moest worden toegekend, toch blijft voor ons het federalisme met twee de enige basis voor een opbouwende samenwerking in dit land.

Het is voor ons duidelijk dat dit ontwerp geen enkele bepaling bevat die enige evenwichtige machtsuitoefening van Vlamingen en Fransstaligen te Brussel waarborgt. Het spel van deze laatste in Brussel is niet minder duidelijk : elke hervorming in Brussel wordt afhankelijk gesteld van nieuwe rechten voor de Fransstaligen rond Brussel en van de uitbreiding van het Brusselse gewest.

Wij moeten hier maar refereren naar de toespraken gehouden door leden van het FDF en zelfs door leden van een meerderheidspartij, de PSC.

Het bevoegdheidsonderscheid dat opgenomen werd in het ontwerp tussen het Vlaamse en het Waalse gewest enerzijds en het Brusselse gewest anderzijds, is dan ook niet meer dan een klucht. Wij vragen ons inderdaad af waar er ruilverkavelingen van landbouwgronden in Brussel zouden kunnen gebeuren, waar er in Brussel nog een rivier is met vis om maar te zwijgen van de industrialisering van de visteelt of de plaats waar er in Brussel ergens polders of wateringen te vinden zijn. Het is nog maar goed dat in het betreffende artikel de woorden « uit hun aard » werden toegevoegd zoniet ware de klucht ten top gedreven geweest.

Het komt ons dan ook voor dat de inschrijving van de niet aan het gewest Brussel toegekende bevoegdheden in dit ontwerp, al zal men ons zeker verklaren dat ze moesten worden vermeld omwille van volledigheid, in het geheel niet hoefden vermeld te worden omdat het Brusselse gewest gewoon niet in de mogelijkheid is om ze in uitvoering te brengen.

Wat echter veel belangrijker is en naar onze mening niet minder ongerijmd, is de toekenning aan een hoofdstedelijk gebied van politieke machten, die wel tegemoet komen aan noden van regio's zoals Vlaanderen en Wallonië, maar die zeker geen enkele reden van bestaan vinden voor een hoofdstedelijk gebied als Brussel. Aldus vragen wij ons af waarom aan de organen van een hoofdstad, waar gestreefd wordt om Vlamingen en Walen in harmonie samen te laten leven, een aparte bevoegdheid moet gegeven worden op gebied van ruimtelijke ordening, grondbeleid, de bescherming van het leefmilieu, het openbaar industrieel initiatief, de economische expansie, de kredietpolitiek, de arbeidsbemiddeling enz.

De gelijkstelling van Brussel op al deze gebieden met de regio's Vlaanderen en Wallonië, druist in tegen de reële rol, die van een hoofdstedelijk gebied wordt verwacht. Wij durven zelfs stellen dat het gewest Brussel uiteindelijk zelf wel eens het slachtoffer zou kunnen worden van deze overbevoegdheid. Daarentegen durven wij ons afvragen of het algemeen beginsel van de gelijkheid van de drie gewesten, waarmede zo scrupuleus rekening werd gehouden bij gans de bespreking, niet geleid heeft tot de beperking van de bevoegdheden van de twee gewesten Vlaanderen en Wallonië.

Er zijn inderdaad nog tal van domeinen, waarvan de bevoegdheden, in het perspectief van een echt doorgedreven gewestvorming, aan de

gewesten zouden moeten worden toegewezen. Wij zullen hierop nog nader ingaan tijdens de artikelsgewijze behandeling. Wat vandaag hier ter bespreking ligt is met andere woorden bondig gezegd niets anders dan een afgeslankte gewestvorming, waarvan de regio's Wallonië en inzonderheid Vlaanderen het slachtoffer zijn, dit alles ten koste van de erkenning van het gelijkwaardige gewest Brussel.

Opnieuw is dit een toegeving aan de Fransstaligen én ook aan de Walen, die menen er uiteindelijk beter bij te varen met twee Fransstalige gewesten in dit land tot stand te brengen, dan met hun eigen gewestelijke bevoegdheden uit te breiden. Dat het ontwerp als dusdanig door de Fransstaligen volledig wordt goedgekeurd, in tegenstelling met de Vlamingen, is hiervan het duidelijkste bewijs. De haast waarmede inderdaad de PS de goedkeuring wenst, alsmede het parallelisme met de programmawet, waarmede zij te pas en te onpas zwaait, tot het saboterende toe, kan toch niet anders verklaard worden.

De voorstellen van PL-voorzitter Gol, eergisteren in de Kamer van volksvertegenwoordigers geformuleerd, getuigen zelfs vanwege de Fransstalige oppositie van de wil om het ontwerp erdoor te halen.

Wij vragen ons ook af of het FDF uiteindelijk zijn steun niet zal geven. De meeste van hun eisen worden inderdaad ook ingewilligd, en hun bezwaren, al zijn ze hard geformuleerd, zullen wellicht wijken wanneer het erom gaat hun enig groot doel te bereiken, een volwaardig gewest Brussel.

De Eerste minister bevindt zich dus in een weinig benijdenswaardig gezelschap, wanneer hij met zijn bekende hardnekkigheid dit voor de Vlamingen onheilspellende ontwerp blijft verdedigen.

Het moet u vandaag duidelijk zijn, Mijnheer de Eerste Minister, na alles wat hier in het Parlement tijdens deze algemene bespreking werd verklaard, dat deze fase aan Vlaamse zijde op zijn minst ongunstig wordt onthaald, terwijl aan Fransstalige zijde alles in het werk wordt gesteld om het ontwerp erdoor te halen.

De drieledige gewestvorming is het essentiële van deze fase, en dat is een Fransstalige eis.

De Vlamingen, ook in deze Hoge Vergadering, voelen allen aan dat zij bedrogen uitkomen, dat zij alleen gepaaid worden met vage beloften waarvan de haalbaarheid ten zeerste in twijfel wordt getrokken.

Hiervan getuigen ook onder andere de uittreksels van de nota van de Eerste minister aan de CVP-senatoren, die ons allen vandaag werd toegestuurd.

Die nota werd verspreid met de bedoeling de CVP-senatoren te overtuigen van de degelijkheid van dit ontwerp. Hier volgen twee citaten :

Ten eerste : « Mocht een Kamerontbinding plaatsvinden, dan waarborgt de regering dat de volgende Kamers constituenten zullen zijn. »

Ten tweede : « De Eerste minister heeft er zich persoonlijk toe verbonden dat in het kader van de werkzaamheden voor de definitieve fase, vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 1982 wettelijke maatregelen zullen worden genomen ter bescherming van de Vlaamse gemeenschap op gemeentelijk vlak te Brussel. »

Mijnheer de Eerste Minister, wij zien niet in dat dit nog haalbaar is. Gelet op deze vaststellingen menen wij dat dit wetsontwerp onaanvaardbaar is in zijn huidige vorm voor ieder rechtgeaard Vlaming. Derhalve zullen wij het niet goedkeuren en wij hopen dat veel Vlamingen hetzelfde zullen doen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Seranno.

De heer De Seranno. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, Dames en Heren Ministers, geachte collega's, ons verschraald en « afgeslankt » betoog bevat opmerkingen en bedenkingen bij uitspraken en stellingnamen die wij hier dezer dagen hoorden.

Eerst wil ik blijven stilstaan bij de uiteenzetting van collega De Meyer die hier een pleidooi hield voor de opwaardering van de provincies met decentralisatie naar dit bestuursniveau.

Het is het beste pleidooi dat ik ooit heb gehoord voor het regeerakkoord tussen socialisten en christen-democraten opgesteld door de heer Vanden Boeynants in 1968.

De heer Van Ooteghem. — De heer Vanden Boeynants is een unitarist en de heer De Meyer is er ook een en die hebt gij gecoöpteerd.

De heer De Seranno. — Het startprogramma van de regering-Eyskens-Cools voorzag inderdaad in een bestuurlijke decentralisatie naar het provinciaal niveau. De gereorganiseerde provincies zouden onder meer regelen — en deze bevoegdheden zijn wel merkwaardig vergeleken met het artikel 29 van het huidige ontwerp dat wij dezer dagen zullen bespreken — : de ruimtelijke ordening en de stedenbouw, het grond-

beleid, de huisvesting, de landelijke hydraulica en de openbare hygiëne — thans leefmilieu genoemd — waarin begrepen luchtverontreiniging, afvalwaters, huisvuil enz.

Wij stellen vast dat deze vooral door de christen-democraten vooropgestelde hervorming op basis van de provincies niet werd behouden hoewel ze was opgenomen in het regeerakkoord, en dat dit nochtans geen aanleiding was voor een val van de regering-Eyskens-Cools.

Volgens een aantal ook hier gehoorde uitspraken moest de gewestvorming de tegenhanger en de compensatie zijn voor de cultuur-autonomie. De regering-Eyskens-Cools steunde op een regeerakkoord dat in volgende samenhangende hervormingen voorzag : enerzijds de invoering van de culturele autonomie voor beide volksgemeenschappen, anderzijds het tot stand brengen van de economische decentralisatie.

Deze economische decentralisering zou vier belangrijke onderdelen bevatten : de regionalisering van het economisch plan; de oprichting van de gewestelijke economische raden; de oprichting van gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen en de oprichting van gewestelijke investeringsmaatschappijen.

Wijlen minister Terwagne was belast met de uitwerking en de verdediging van die hervorming.

De cultuurautonomie moest wetgevende bevoegdheid voor elke taalgroep in de Senaat inhouden. Dit was het uitgangspunt. Het betekende wetgevende bevoegdheid inzake cultuur, onderwijsbeleid, taalgebruik, aanmoediging van wetenschappelijke vorsers, oprichting van cultuur-colleges met initiatiefrecht in de schoot van de tot stand te brengen agglomeratieraad te Brussel.

De later geplande gewestvorming kwam ter sprake ingevolge een voorstel van de Waalse liberaal Delaruelle die in de werkgroep van de 28 het idee lanceerde. Deze gewesten zouden normatieve bevoegdheid hebben. Ik lees verder uit een verslag, toen door senator Calewaert uitgebracht, namens de bijzondere Senaatscommissie : « Wat de gewesten betreft, wordt niet een decreetvormende, doch een reglementerende bevoegdheid beoogd. Er mag dus geen verwarring ontstaan tussen, enerzijds de cultuurautonomie, en anderzijds de reglementerende macht die niet een economische reglementerende macht is, maar een bevoegdheid die een veel breder gebied bestrijkt. »

De grondwetgever dacht in 1971-1972 niet aan een uitvoerend orgaan voor de gewestraden.

Ik dacht dat het nuttig was deze opmerkingen te maken, omdat men wel eens meer de gedachte hoort verdedigen dat van Vlaamse zijde de compensatie voor de culturele autonomie, namelijk de gewestvorming, zou geweigerd worden waar dit niet als tegenwicht bedoeld was.

Een andere bedenking. Er is hier in deze Hoge Vergadering veel publiciteit gemaakt voor de resoluties die op het jongste CVP-congres eenparig werden aangenomen; resoluties die betrekking hadden op de definitieve staatshervorming.

De heer Perin vroeg zich gisteren af, wat bedoeld werd met de omkeerbare solidariteit die wij tussen de gemeenschappen voorstelden.

Geachte collega's, deze omkeerbare solidariteit betekent, volgens de resoluties van het congres, de waarborgen van sociale rechtvaardigheid voor alle ingezetenen van dit land, dit door het behoud van één sociaal verzekeringsstelsel behorend tot de nationale bevoegdheid en met nationale financiering. Dit betekent ook dat de solidariteit omkeerbaar zal moeten zijn en dat geen constanten kunnen worden ingebouwd in dotatiestelsels. Dit is wel het geval met de huidige factor oppervlakte, die in zijn onveranderlijkheid, uitgesproken noden in Brussel of in Vlaanderen verdoezelt. Door het feit van het relatief kleine oppervlakte-aandeel voor Vlaanderen en voor Brussel, zijn ook reeds in deze proefperiode de twee gewesten benadeeld en werken deze verdeelsleutels juist in omgekeerde richting als het solidariteitsstelsel.

Omkeerbare solidariteit betekent voor ons ook dat binnen de nationale bevoegdheidsuitoefening er geen plaats kan zijn voor een compensatie-politiek. Dat betekent ook dat elke volksgemeenschap zelf financieel verantwoordelijk moet zijn voor de eigen uitgaven en met eigen belastingheffing.

Bij de bespreking van de Egmont-Stuyvenberg-ontwerpen hebben wij hier namens de CVP-fractie de ontworpen dotatieverdeelsleutels afgewezen.

De heer Vanderpoorten. — Wat betekent dat nu allemaal ? U hebt niet anders gedaan dan de regeerakkoorden goedgekeurd. Soyons sérieux !

De heer De Seranno. — Onze fractie was de enige die in het Parlement gewezen heeft op de onjuistheid van die verdeelsleutels en voorspeld heeft dat ze tot spanningen zouden leiden en verklaard heeft dat wij ze nooit voor de definitieve fase zouden aanvaarden.

De heer Van Ooteghem. — Dat is schijnheilig.

De heer Vanderpoorten. — Het is geen schande te spreken van nationale solidariteit. Men heeft er hier trouwens terecht op gewezen dat in alle federale Staten deze nationale solidariteit bestaat. Maar tussen dit en hier komen vertellen dat u nooit akkoord bent gegaan met de verdeelsleutels. Het is te laat op de dag om te lachen, Mijnheer De Seranno.

De heer De Seranno. — Mijnheer Vanderpoorten, u hebt in 1974 uw instemming betuigd met de voorlopige gewestvorming.

De heer Vanderpoorten. — Ik betwist dat niet, dat is het verschil. Maar ik neem mijn verantwoordelijkheid voor hetgeen ik heb gedaan. Wanneer wij op 1 augustus 1974 de voorlopige en voorbereidende maatregelen hebben getroffen, dan was dat ten titel van proefneming, zoals toen duidelijk werd vooropgesteld. Het eerste dat de regering waarvan u deel uitmaakte, en wij niet, heeft gedaan was de voorlopige gewestraden afschaffen.

De heer De Seranno. — Mijnheer Vanderpoorten, ik heb er toen op gewezen dat de verdeelsleutels alleen aanvaard werden om er experimenteel gebruik van te maken.

De afbraak van de verdeelsleutels in het ontwerp 260 geeft ons de mogelijkheid om de definitieve staatshervorming met eigen middelen van elke gemeenschap mogelijk te maken. Wij beschouwen dit als een pluspunt, omdat het de voornaamste hinderpaal was in het Egmont-akkoord.

M. Moureaux. — Vous avez voté la confiance à l'époque ! Dites-nous quand on peut vous croire. Vous affirmez aujourd'hui autre chose que ce que vous avez dit et fait il y a deux ans.

De heer De Seranno. — Ik durf nog refereren naar wat wij vroeger hebben gezegd, wat u niet altijd durft, Mijnheer Moureaux.

Mijnheer Moureaux, u kunt hier straks op het podium komen als u wil.

Sinds het CVP-congres van Antwerpen, in 1972, onder het voorzitterschap van de huidige Eerste minister, Wilfried Martens, en onder invloed van dit congres is er in Vlaanderen stilaan een eenheid van inzicht ontstaan over de optimale staatsstructuur voor ons land.

De standpunten van het jongste CVP-congres voor een definitieve staatshervorming op 16 december van vorig jaar worden gedeeld door nagenoeg de volledige Vlaamse gemeenschap.

De heer Van Ooteghem. — Niet overdrijven !

De heer De Seranno. — Uit dit debat blijkt dat er een merkwaardige eensgezindheid is aan beide zijden van de taalgrens over noodzakelijke beleidsstructuren en bevoegdheden voor Wallonië, respectievelijk voor Vlaanderen.

Ik heb in deze algemene bespreking weinig discordanties gehoord tussen de sprekers uit Wallonië en deze uit Vlaanderen over de structuren en bevoegdheden die ze willen voor hun beide gebieden.

Voor het hoofdstedelijk gewest is deze eenheid van inzichten zeker nog niet tot stand gekomen. Toch moet Brussel zijn functie kunnen vervullen als centrum van Europa, als thuis voor Franstalige en Nederlandstalige inwoners en ook als thuis voor inwoners van vreemde nationaliteit. De oplossing die daartoe moet worden uitgewerkt zal het voortbestaan van België conditioneren.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, Heren Ministers, wat ook het lot moge zijn van het huidig wetgevend werk met betrekking tot de staatsstructuren voor de volgende vier jaar, hopen wij tenminste dat definitief tot stand zal worden gebracht waarover wij het nu reeds eens zijn, zowel in het zuiden als in het noorden van het land, namelijk een eigen thuis voor de beide volksgemeenschappen.

Wij zijn van oordeel, welke ook de uitslag van de stemming over dit ontwerp moge zijn, dat er in elk geval in Wallonië en in Vlaanderen een akkoord bestaat over de structuren en de bevoegdheden. Het is in die geest dat de artikelsgewijze bespreking moet kunnen plaatsvinden. De Senaat heeft in het verleden bewezen daartoe de nodige openheid en werkkraft te bezitten.

Eerste minister Martens is een man die de bereidheid tot overleg met het Parlement bezit. Daarvan blijven wij nog altijd overtuigd. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — La parole est à M. Gramme, ministre.

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Monsieur le Président,

Mesdames, Messieurs, au terme d'une discussion générale longue qui a donné à chacun, je crois, l'occasion d'exprimer ses vues sur le projet 261 actuellement soumis à cette assemblée, je voudrais essayer de tirer quelques conclusions étant entendu que mon collègue, M. Calewaert, plus qualifié dans le domaine juridique, répondra aux questions spécifiques qui ont été posées. Le Premier ministre tirera enfin les conclusions politiques qui s'imposent à l'issue de ce long débat.

Nous avons tous constaté que les interventions étaient plutôt divergentes. Les francophones comme les Flamands ont manifestement exprimé des points de vue marqués par leur appartenance communautaire, linguistique ou régionale.

Le fait que les réactions des uns et des autres aient des colorations régionales ou communautaires devrait nous convaincre plus encore de la nécessité d'organiser différemment l'Etat belge.

Depuis vingt ans, le besoin impérieux de s'engager dans la voie d'une autonomie bien définie s'est manifesté en Belgique. Il a déjà été concrétisé par l'insertion dans la Constitution de l'article 107^{quater} et de l'article 59bis. Il importe aujourd'hui d'en assurer la réalité politique. Nous sommes tous les jours confrontés avec des situations qui appellent des solutions.

Le rôle du pouvoir politique est, aujourd'hui, de diminuer et d'éliminer, autant que faire se peut, les nombreux points de friction qui existent entre nos communautés.

Il ressort de la plupart des interventions que ce projet est entaché de nombreux vices. Pour les uns, il va trop loin en consacrant trois régions et en leur octroyant un pouvoir d'exécution et normatif; pour les autres, il ne va pas assez loin et n'aurait pour effet que de créer une mini-régionalisation, voire une pseudo-régionalisation.

Il n'est pas douteux que le passage du seul pouvoir exécutif à une capacité normative doive s'opérer progressivement et il est certain que nous devons être à même, au cours de ce long cheminement, de tirer les conclusions qui s'imposent.

La commission des Réformes institutionnelles du Sénat a fourni un travail considérable. Sa contribution n'est pas seulement quantitative, si l'on se réfère au nombre d'heures prestées, mais elle est aussi de qualité. Dans la recherche d'un travail légistique valable qui s'inscrit dans la ligne des traditions du Sénat, les membres de la commission ont non seulement apporté leurs connaissances, mais ils ont également fait part de leurs interrogations. Il est certain que des améliorations ont été apportées au texte, que de nombreuses précisions y ont été introduites et que les réponses sollicitées de la part du gouvernement ont permis de clarifier la situation.

M. Moureaux. — Pourriez-vous, Monsieur le Ministre, préciser les améliorations apportées en commission ?

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Pour juger qu'un changement est une amélioration, chacun examine cette modification au travers d'un filtre relativement subjectif...

M. Moureaux. — Parlez-vous en tant que ministre francophone des relations communautaires ?

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Je parle en tant que ministre des Réformes institutionnelles et, dans le gouvernement, je suis compté parmi les ministres francophones.

M. Moureaux. — Ces correctifs, sont-ce des améliorations pour vous ?

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — M. Calewaert et moi-même sommes ensemble ministres des Réformes institutionnelles.

M. Moureaux. — Je comprends que M. Calewaert puisse parler d'améliorations, de son point de vue, mais expliquez-nous quelles sont les améliorations que voit un ministre francophone.

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Des intervenants l'ont rappelé : des modifications ont été apportées par le gouvernement en cours de route et communiquées au Parlement *in tempore opportuno*. Puis-je rappeler que certaines ont été acceptées par votre parti ?

M. Moureaux. — Non !

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Demandez aux membres de votre parti.

M. Moureaux. — Je constate que vous ne répondez pas à ma question; vous ne le pourriez d'ailleurs pas.

M. Gramme, Ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et Ministre de la Politique scientifique. — Le projet qui vous est ici soumis est le terme d'un cheminement long dans le temps, mais nécessaire. Même si d'aucuns ont qualifié péjorativement nos réunions de commission, il n'est pas douteux que le travail y fut de qualité. Je me joins aux éloges qui ont été adressés aux rapporteurs, MM. Cooreman et Goossens, qui ont travaillé au rythme souhaité par la commission.

Tous ceux qui ont suivi l'évolution institutionnelle depuis le premier groupe des 28, au travers des diverses négociations, doivent reconnaître que, pour la première fois, nous avons une délimitation des compétences qui est plus précise que jamais tout en étant à la fois raisonnable et possible.

Quelle a été la ligne de conduite du gouvernement, et plus particulièrement du Comité ministériel des Réformes institutionnelles ?

En premier lieu, dépasser le seul stade exécutif de la phase immédiate en donnant une capacité normative aux régions.

En deuxième lieu, trouver le moyen terme entre les régionalistes impatientes et ceux qui souhaitent ne pas hypothéquer la réforme définitive.

En troisième lieu, élaborer un système capable de fonctionner, dans l'acceptation de compétences nationales inéluctables et souhaitables, avec les concertations indispensables, mais aussi, dans le respect des compétences confiées aux régions.

Monsieur le Président, mes chers collègues, la régionalisation, c'est, en fait, l'organisation du droit à la différence; c'est confier aux régions les matières où une politique différenciée se justifie. Au-delà du pouvoir exécutif, qui est actuellement dans la phase immédiate, il faut donner une capacité normative aux régions. C'est ce à quoi tend ce projet.

Avec le gouvernement, j'estime que le fruit de ce long travail rencontre l'objectif poursuivi. Sans doute n'avons-nous pas atteint la perfection et personne n'y trouvera pas satisfaction à 100 p.c. Mais, au nom de la perfection, on peut aussi ne jamais rien faire !...

Ce projet me paraît être le difficile point d'équilibre, le dernier faisceau des convergences possibles entre les différentes approches de la réforme de l'Etat que, tous, nous avons l'intention de conduire à terme.

Le projet me paraît rencontrer les aspirations tant de ceux qui sont impatients de voir confirmer et développer les autonomies des communautés et des régions que de ceux qui veulent une réflexion cohérente sur l'organisation politico-administrative de la Belgique de demain; c'est là le clivage qui s'est dessiné lors du débat.

Je cède maintenant la parole à mon collègue, M. Calewaert, qui s'attachera aux aspects plus juridiques des problèmes soulevés par le projet 261. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Calewaert.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Eerste Minister, geachte collega's, het ontwerp dat wij nu behandelen — en vanochtend heeft de heer Moureaux op de datum van de behandeling gewezen — had kunnen zijn « een nieuwe lente en een nieuw geluid ». Ik vrees dat het dit niet is en dat het ook niet mogelijk was dit te zijn.

Bij het debat dat hier heeft plaatsgehad en waarbij een groot aantal collega's bewezen hebben met welke aandacht ze dit ontwerp hebben bestudeerd, kwamen er heel wat wanklanken naar voren. Kritiek kwam van alle zijden.

De heer Perin heeft een recent boek aangehaald, geschreven door één van zijn oud-studenten, en hij heeft mij gisterennamiddag het genoegen gedaan mij dit boek ter lectuur aan te bieden. Het is getiteld *Belgique requiem*, en het zou de dood van België aankondigen.

Wij hebben soms de indruk, wanneer wij de televisie bekijken of bepaalde krantenartikels lezen, dat het voortbestaan van dit land ter discussie wordt gebracht. Het ware dan misschien wenselijk dat wij ons vooraf zeer onduidelijk opstellen tegenover de keuze die ons is gegeven : ofwel de dood van dit land wensen, ofwel bij voortzetting van dit land zoeken naar de wijze waarop wij, Vlamingen en Walen, verder pacifiek kunnen samenleven. Dit is de cruciale vraag.

Wanneer ik zie dat standpunten worden ingenomen, dat passies worden opgehitst, dat middelen worden aangewend om mensen die in een zelfde land leven, tegenover elkaar te stellen, vraag ik mij af waar de verantwoordelijkheid ligt.

Ik heb vanmorgen tot mijn grote spijt een requisitorium gehoord tegen dit ontwerp — en ik kan het aannemen omdat het kwam van de oppositie — dat meer de zin en de betekenis had van een requisitorium tegen het andere landsgedeelte dan tegen het ontwerp zelf.

De vraag is — en senator De Meyer heeft gelijk wanneer hij het zo stelt — of wij akkoord gaan over het behoud van de Belgische Staat. Staat op het ogenblik niet het lot van die Staat op het spel?

Ik herinner u aan de historische uitspraak van één van onze grote staatslieden, althans voor mij, Premier Gaston Eyskens, die op 18 februari 1970, 10 jaar geleden dus, zegde: « De unitaire Staat met zijn structuur en zijn werkwijzen zoals die thans door de wetten nog van kracht zijn, is door de gebeurtenissen achterhaald. »

Dat was een oordeel dat overeenstemde en nog overeenstemt met de opvattingen die in deze Staat heersen. Het was het signaal waarbij moest gezocht naar nieuwe structuren en naar nieuwe vormen van samenleving.

Sedertdien hebben vele architecten nieuwe bouwwerken willen opbouwen en hebben ze nieuwe plannen uitgetekend.

Ik had de eer enkele maanden geleden, bij de praktische voltooiing van de eerste, de onmiddellijke fase, een kort woord vooraf te schrijven bij het werk van een medewerker die daarover een publicatie heeft gegeven. Ik citeer daarin Hendrik De Man die in 1931 schreef: « De zaak van de autonomie der volkeren is natuurlijk niet alleen een kwestie van taalrechten en van cultuurverheffing, maar ook een taak van politieke en administratieve oprichting. Hierin is de socialistische oplossing, federalisme, niet separatisme. Juister — en misschien voorzigtiger — uitgedrukt: zoveel federalisme mogelijk, zo weinig separatisme mogelijk. »

Sedert een tiental jaren wordt concreet wetgevende arbeid geleverd en wordt via een grondwetsherziening gepoogd een oplossing te vinden door het vastleggen van nieuwe structuren.

Die verwezenlijking gebeurt in fazen. Ik heb tijdens dit debat, zoals trouwens tijdens vorige debatten, over deze zelfde materie kritiek horen uitbrengen op die werkwijze. Er is de grondwetsherziening van 1970. Er is de wet-Vandekerckhove-Perin van 1974. Er is de verwezenlijking, gedeeltelijk althans, van de cultuurautonomie en er is nu het plan om te komen tot een staatshervorming in drie stadia. Er worden verwijten geuit omdat deze verwezenlijking in stadia niet goed zou zijn. Ik stel aan degenen die deze fazen en deze werkwijze, om via stadia tot een oplossing te komen, in het gedrang brengen, de vraag: wat stelt u in de plaats?

Want om te komen tot een oplossing zonder fasering moet een akkoord worden bereikt over een definitieve oplossing. Dat schijnt mij logisch en vanzelfsprekend. Als er dus een akkoord mocht bestaan, dan zou het best zijn definitief nieuwe staatsstructuren op te bouwen.

De heer Capoen. — Maar nu weet u nog niet waar u naartoe gaat.

De heer Jorissen. — U marcheert in de mist.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Wij hebben u vanmorgen dezelfde vraag gesteld, Mijnheer Capoen. U bent het antwoord schuldig gebleven. (*Onderbrekingen op de banken van de Volksunie.*) U kwam hier vanochtend zeggen hoe het allemaal moest, waarop wij hebben gevraagd hoe u dat allemaal ging realiseren. Wij hebben u gevraagd hoe dat alles in grondwetgevende of wetgevende termen kan worden uitgedrukt, en waar u de meerderheid zult vinden in het Parlement om het te verwezenlijken.

De heer Jorissen. — Dat is het hele probleem, ook voor u. Men kan toegeven of men kan toegevingen krijgen.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Dat is de vraag waarvoor wij nu staan. (*Hevige onderbrekingen op de banken van de Volksunie.*)

De heer Jorissen. — Capituleren is gemakkelijker.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Het is al te gemakkelijk om te stellen: « Ik wil het zo, of ik wil het anders. »

De heer Jorissen. — De Franstaligen halen andermaal hun slag thuis.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Er is op het ogenblik geen akkoord en er is dus ook geen definitieve oplossing mogelijk. Dat is een onweerlegbare vaststelling. (*Onderbrekingen van de heer Vandekerckhove.*) Wij stellen vast,

Mijnheer Vandekerckhove, dat er geen akkoord bestaat om tot een definitieve staatshervorming te komen. (*Uitroepen op de banken van de Volksunie.*)

De heer Jorissen. — Spreek over wat anders.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Ik weet dat u dit allemaal niet graag hoort omdat het gemakkelijker is gewoonweg te zeggen hoe het moet, zonder verantwoordelijkheid, zonder de vraag te stellen of het wel kan worden uitgevoerd. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Jorissen. — Het is nog gemakkelijker om zijn idealen op zak te steken en minister te worden.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer Calewaert, wij weten dat er geen akkoord is, maar onze vraag is hoe u via een voorlopige drieledige gewestvorming gaat komen tot een definitieve tweeledige formule.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer Vandekerckhove, door het aannemen van de fasering als middel, door de grondwetsherziening van 1970, door wat ontstaan is in 1974, door het zoeken nu naar oplossingen, zijn er inderdaad tussen mensen die politieke verantwoordelijkheid dragen, gesprekken mogelijk, worden teksten voorgelegd, vergeleken en getoetst, en ontstaat een dialoog. Het is alleen via de dialoog dat uiteindelijk een antwoord op onze moeilijkheden kan komen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*) **Onderbrekingen van de heer Vandekerckhove.** Mijnheer Vandekerckhove, ik neem aan dat wat u hebt gezegd veel belangrijker was, maar ik heb u niet onderbroken.

De Voorzitter. — Ik verzoek de leden de ministers niet meer in de rede te vallen. Een ieder heeft meer dan voldoende de tijd gehad om zijn vragen hier te formuleren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, het stoort mij helemaal niet te worden onderbroken, vooral niet op de wijze waarop het nu gebeurt.

Niettegenstaande die onderbrekingen, niettegenstaande een zekere drift en soms hartstocht — of althans schijnbare hartstocht —, zijn toch bepaalde positieve dingen mogelijk. Ik geeft u twee voorbeelden: 1° woensdagnamiddag in volle debat over dit ontwerp werd de beraadslaging onderbroken om een voorstel ingediend door de heer Wyninckx te bespreken, met betrekking tot privé-milities en wapendracht, een zeer ontvlambaar onderwerp waarover hier in volle sereniteit kon worden gesproken.

Welnu, dat bewijst dat wij sereen kunnen zijn, dat wij inderdaad rustig, kalm en redelijk met elkaar kunnen praten.

Een ander voorbeeld is dat men is ingegaan op de vraag van de Eerste minister aan de verschillende politieke partijen om een commissie in het leven te roepen die de definitieve fase van de staatshervorming zou uitwerken, en dat alle partijen daaraan hun medewerking hebben verleend. Ik hoop dat die commissie, met de goede wil die door alle partijen is getoond om samen tot een oplossing te komen en concrete voorstellen uit te werken voor een definitieve oplossing, inderdaad tot een goed resultaat zal komen.

Alles is niet hopeloos. Die fasering heeft ook nuttige kanten. De heer De Meyer had gelijk toen hij gisteren zegde: « De structuren moeten langzaam groeien. » Dit is waar. Ik geloof in de dialoog tussen mensen, in de mogelijkheid om redelijk tot oplossingen te komen, hoe moeilijk de problemen ook mogen zijn.

Professor De Meyer zegde eveneens dat wij naar een omvorming van de Staat evolueren. Hij bracht kritiek uit op onze methode en stelde zelf een ander systeem voor. Hij steunde hiervoor op het federalisme in Zwitserland, waarbij hij terecht de nadruk legde op de grote rol van de kantons in dat land en op het feit dat in die kantons en in de Zwitserse staatsstructuur de grenzen niet volgens de taalgebieden worden afgebakend.

Dat is juist, maar er is in de uiteenzetting van de heer De Meyer, die ik aandachtig beluisterde, één vraag open gebleven: op hoeveel wijzen kunnen wij aldus een blauwdruk geven van een staatsstructuur voor België? Er zijn een aantal mogelijkheden en, zonder aan de standpunten van de heer De Meyer afbreuk te willen doen, zou ik willen zeggen dat, wanneer hij meent dat wij opnieuw de nadruk op de provincies kunnen leggen in België en de taalgrenzen kunnen uitvegen of mistig maken, ik niet geloof dat dit, na alles wat wij hebben beleefd in dit land, nu nog mogelijk is.

Vervolgens zou ik hem ook de reële, maar vervelende vraag willen stellen, die ook mij doet « kotsen » : Waar is de meerderheid om dit goed te keuren? Tussen wat men opbouwen wil en de politieke mogelijkheid om dit te verwezenlijken, of, zoals Willem Elschoot zegde, « tussen droom en werkelijkheid staan er praktische bezwaren », wetten en gevoelsmotieven.

Mevr. D'Hondt-Opdenbosch. — En weemoed !

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Inderdaad, een beetje weemoed ook, zo moeilijk om verklaren.

De heer De Meyer stelde voor dit probleem op te lossen door een referendum, door het volk te laten spreken. In België heeft het volk zich éénmaal in een referendum uitgesproken.

Wij hebben er alle belang bij zulke experimenten niet te herhalen. Bij de bespreking van de verklaring tot grondwetsherziening werd gepoogd het referendum weer in de Grondwet in te schrijven, maar dat voorstel werd verworpen. Dat betekent dat een referendum op dit ogenblik ongrondwettig zou zijn. Veel beter dan wij allemaal, weet u, Mijnheer De Meyer, wat een referendum is. Het probleem is welke vragen moeten worden gesteld aan het volk.

U ziet op welke moeilijkheden wij stuiten wanneer wetten worden uitgevaardigd die de staatsstructuren moeten regelen. Ik zie niet goed in welke vragen duidelijk genoeg en voldoende politiek ontladen aan de bevolking kunnen worden gesteld, om een precieze uitspraak te verkrijgen.

Ik begrijp dat velen, zoals u, Mijnheer De Meyer, volledig te goeder trouw tot een oplossing trachten te komen en voorstellen willen doen om een nieuwe staatsstructuur tot stand te brengen. Ik wijs alleen op de moeilijkheden die hierbij kunnen rijzen.

Mijnheer De Meyer, in uw uiteenzetting sprak u ook over het wantrouwen. Ik zeg het niet graag maar het wantrouwen is het meest opvallend kenmerk van alle discussies in verband met de staats-hervorming.

Wanneer men in de huidige Grondwet onder meer de artikelen 1, 3bis, 59bis en 107quater leest, is het duidelijk dat het wantrouwen er telkens is ingebouwd. Collega's, zoals de heren de Stexhe, Vanderpoorten en zovele anderen die daarbij ook betrokken waren, kunnen dit getuigen. In al die wetten met speciale meerderheden is het wantrouwen ingebouwd. Het zijn monumenten van wantrouwen of wantrouwenstructuren.

Toch is ook hieraan iets gunstigs verbonden. In 1970 heeft men de alarmbel ingevoerd. Er werden toen vele alarmbellen ingebouwd.

Misschien vergis ik mij, maar bij mijn weten, heeft de alarmbel, sedert 1970, maar éénmaal weerklonken. Het ging toen niet om een taalprobleem maar om een filosofische aangelegenheid. Dat gebeurde namelijk in de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap. Dat stemt toch hoopvol, want het wantrouwen dat was ingebouwd, bleek niet zo nodig als men oorspronkelijk had gedacht.

Hoofdzaak in dit alles is de mentaliteit waarmee wij te goeder trouw zoeken naar oplossingen voor de staatsstructuur in dit land.

Wie dit debat hier gevolgd heeft, krijgt soms de indruk dat aan dit ontwerp weinig goeds is. In dit debat hebben wij oneindig veel kritiek gehoord maar wellicht hebt u ook vastgesteld dat de sprekers met hun kritiek vaak diametraal tegenover elkaar stonden.

Wat de enen verwijten aan het ontwerp werd door anderen goedgevonden, en andersom.

De heer De Bondt. — Voor zover het geen sprekers van de oppositie waren.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Daar zou ik maar niet veel op insisteren, Mijnheer De Bondt.

De heer De Bondt. — Ja, ja, dat zal wel. Ik heb goed geluisterd.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Dat is een duidelijk teken aan de wand.

Die tegenstellingen bestonden niet alleen tussen de twee taalgroepen, maar ook binnen elke taalgroep.

Als ik de heer Perin hoor met de poging om het Vlaams systeem, Gewestraad en Cultuurraad samen, ook voor Wallonië te laten toepassen, en zo een nieuwe symmetrie te bereiken, maar in een andere betekenis dan de oorspronkelijke, en als ik daarnaast de mening hoor van andere Franstaligen, dan stel ik vast dat er niet alleen tussen de verschillende taalgroepen maar ook binnen die taalgroep verschillende meningen zijn.

Ik geef ook twee voorbeelden uit de Vlaamse taalgroep. De heer Storme zegt, en ik kan dat volledig aanvaarden, dat hij in geweten vindt dat er grondwettelijke bezwaren bestaan. Ik kan echter met evenveel overtuiging zeggen dat er in deze vergadering weliswaar een aantal juristen zijn, maar ook een aantal gewone staatsburgers, namelijk mensen die tegenover dat probleem staan op een heel andere wijze dan juristen, en die vinden dat dit ontwerp volstrekt grondwettig is.

Er is meer — en deze discussie zullen wij terugvinden bij de bespreking van de artikelen —, wanneer u zegt, Mijnheer Storme, dat dit ontwerp ongrondwettig is, en dat een grondwetswijziging gebeurd zou moeten zijn om sommige bepalingen van dit ontwerp als dusdanig te laten aanvaarden, dan hoor ik daartegenover de heer Lindemans, die ik niet zo direct zie zitten.

De heer De Seranno. — Hij is een pijpje gaan roken.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Dat zal het zijn. Daar doet hij goed aan.

De heer Lindemans zei dat het een geluk is dat deze verslanking er gekomen is, en dat deze grondwetsherziening niet moest plaatsvinden om zo tot een politieke zekerheid te komen dat door dit ontwerp een hypotheek wordt gelegd op de definitieve staats-hervorming.

De heer Jorissen. — Ha neen ! Een vervaldatum, is dat geen hypotheek ?

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer Jorissen, ik weet dat u over alles een oordeel hebt, maar u kunt dat beter straks komen vertellen.

Over die vervaldatum zal ik niet verder uitweiden. Wij hebben afgesproken dat de Eerste minister dat zal doen.

Nu trekt u van leer tegen die vervaldatum, Mijnheer Jorissen. Als het ene niet lukt, begint u over iets anders. Dat is ook een methode.

Als men zegt dat men door de afslanking van de tweede fase van de staats-hervorming naar een niet-gehypotheceerde derde fase gaat, en dat dit een goede zaak is, dan begint men weer over die termijnen.

Ik stel dus vast dat er zeer veel tegenstellingen bestaan. Het is evenwel onze taak iets te vinden om een nieuwe staatsstructuur uit te bouwen. Hierbij wordt, althans in dit stadium — ik gebruik dat woord niet graag —, een compromis voorgesteld. Dit compromis, ik wend mij tot de heer Jorissen, zoals gebruikelijk, maar deze maal ook tot de heer Vanderpoorten, zal met of zonder de liberalen moeten worden bereikt. Dat is duidelijk, Mijnheer Jorissen.

De heer Jorissen. — Het is altijd in ons nadeel.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Wij moeten zoeken naar een structuur, naar teksten in Grondwet en wet die in het Parlement kunnen worden aanvaard. In dit verband wil ik toch enkele opmerkingen maken geïnspireerd door uitspraken van bepaalde collega's, onder meer van de heer Perin. Hij vergeleek Brussel met Bern. Ik zou er echter toch de aandacht willen op vestigen dat Bern inderdaad een Duitstalige stad is, maar dat Brussel geen Franstalige stad is. Brussel is een stad die op merkwaardige wijze het sedert eeuwen bestaande proces van de francisering heeft ondergaan. Dit proces werd om sociale redenen en door sociale groepen opgedrongen. De Romeinen behorend tot de aristocratie spraken Grieks; men trachtte zich te onderscheiden door de taal die men spreekt.

M. Moureaux. — Vous parlez au nom du gouvernement ?

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer Perin, ik zeg dit omdat uw stelling was « Quand on cherche une solution pour Bruxelles, il faut tenir compte de la réalité ». Dat is een realiteit. Een andere realiteit is, dat ditzelfde Brussel tenslotte financieel en economisch bezwaarlijk — en ik weeg mijn woorden — zonder de Vlamingen kan leven. Dat lijkt mij zeer duidelijk. Men moet niet alleen de mensen tellen die een bepaalde taal spreken. Indien u rekening houdt met de werkelijkheid, moet u rekening houden met alle elementen daarvan.

M. Moureaux. — Bruxelles assure des milliers d'emplois à la Flandre !

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Rekening houdend met de moeilijkheden waarmee wij in Brussel worden geconfronteerd en wetend dat Brussel wordt

beschouwd als een derde gewest — waaraan ik onmiddellijk moet toevoegen dat in dit stadium elk gewest uitsluitend bevoegdheid heeft op het eigen gebied en geen bevoegdheid heeft op nationaal vlak en er geen enkel orgaan is waarin de gewesten als dusdanig zetelen —, meen ik dat wij een oplossing hebben gevonden die aanvaardbaar is in dit stadium van evoluerende staatsstructuren, waarin wij moeten leren leven met opvattingen van gewestelijke en gemeenschapsaard. Dat is noodzakelijk en nuttig. In de oplossing die wij voor Brussel hebben uitgewerkt, wordt zeer duidelijk gesteld dat Brussel niet dezelfde bevoegdheden heeft als de andere gewesten. Ik heb Vlamingen horen opmerken dat die aanpassing van de bevoegdheden louter een aanpassing is aan de realiteit van Brussel, vermits bepaalde bevoegdheden daar niet kunnen worden uitgeoefend. Daarentegen heb ik deze morgen een andere klok horen luiden en heb ik vastgesteld dat een amendement werd ingediend om de bevoegdheden die aan Brussel worden toegekend te wijzigen.

U hebt vanmorgen gehoord — ik richt mij nu tot de Vlamingen — waarom ik het requisitorium van de heer Moureaux betreurt. Hij heeft in zijn uiteenzetting de 8 punten opgesomd, waarom volgens hem dit ontwerp zo moeilijk, zoniet helemaal onaanvaardbaar was voor de Franstaligen. Meteen heeft hij het bewijs geleverd dat dit ontwerp een mogelijk ontwerp is. Er kan geen enkel ontwerp op het ogenblik worden voorgesteld waarmee men het langs beide zijden van het taalgebied en van de taalgroepen eenparig eens zou kunnen zijn.

Er zijn, geachte collega's, naast Vlamingen en Walen, in dit land, ook Duitstaligen.

Der Herr Senator Daulne hat mit Recht darauf hingewiesen, daß der vorliegende Gesetzesentwurf die deutsche Kulturgemeinschaft nur mittelbar betrifft.

Die Regierung wird einen getrennten Gesetzesentwurf vorlegen, der das jetzige Gesetz über den Rat der deutschen Kulturgemeinschaft abändert.

Dieses Gesetz wird die Stellung der deutschen Kulturgemeinschaft während der zweiten Phase der Staatsreform festlegen.

Der vorliegende Gesetzesentwurf garantiert die sprachlichen Rechte des deutschen Sprachgebietes, das aufgrund von Artikel eins zur Region Wallonien gehört.

Diese Garantien sind vor allem aus praktischer Sicht von großer Bedeutung.

Die sehr interessanten Bemerkungen des Herrn Senators Daulne zur Stellung des Gebietes deutscher Sprache im Rahmen der definitiven Staatsreform übersteigen die Tragweite des vorliegenden Gesetzesentwurfes.

Sie werden zweifellos in der parlamentarischen Arbeitsgruppe für die definitive Staatsreform zur Sprache kommen.

Dames en Heren, graag en zeer kort mijn besluit.

Nieuw en belangrijk vinden wij het stadium dat wij thans doormaken, hoe beperkt het ook is, in de voortgang naar een nieuw België. Wij zullen moeten leren leven met nieuwe instellingen. Wij zullen ons een duidelijker beeld nog moeten vormen van de moeilijkheden, maar ook van de mogelijkheden die daardoor ontstaan en van de knelpunten die wij zullen moeten oplossen.

Dit ontwerp — en voor zover ik weet, werd dat door geen van de partijen van de meerderheid met geestdrift begroet — betekent in genenode een hypotheek op de derde fase. Wij blijven dus vrij om in die derde fase dat nieuwe België, die nieuwe staatsstructuren uit te knobbelen. Wanneer een ontwerp zoals dit — ik zei het reeds — aan het Parlement wordt voorgelegd, kunnen wij ons onmogelijk aan zinderende geestdrift verwachten, dat spreekt vanzelf, omdat de tegenstellingen zo groot zijn en omdat het altijd is en blijft een mogelijk compromis zonder meer. Dit betekent niet — dat is deze morgen duidelijk gebleken — dat wij niet genoodzaakt zijn om de weg te effenen, banen te zoeken, die uiteindelijk leiden naar oplossingen en naar een definitieve staatshervorming.

De kern van onze moeilijkheden is deze morgen duidelijk tot uiting gekomen wanneer een geacht lid van deze vergadering met een geestdrift waarvoor wij achtung opbrengen, uiteengezet heeft wat het allemaal zou moeten zijn. Hij werd door Premier Martens onderbroken die vroeg hoe hij dat allemaal wilde verwezenlijken.

De heer Jorissen. — Met een andere Eerste minister.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Daarop is hij het antwoord schuldig gebleven.

Ik begon deze korte uiteenzetting met te zeggen : 21 maart, een nieuwe lente, een nieuw geluid.

Het is niet het geluid dat wij zouden hebben gewenst.

De heer Jorissen. — Wij ook niet. Maar uw lied klinkt als gefluit, dat ik vaak hoorde.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Uw geluid heb ik al genoeg gehoord, Mijnheer Jorissen. (Gelach.) Dat is helemaal geen nieuwe lente, dat is meer een achterhaalde herfst. Ik bedoel daarmee natuurlijk niet uw leeftijd, maar sommige van uw opvattingen.

In elk geval zijn wij als regering ervan overtuigd dat dit ontwerp, welke ook de kritiek van allerlei aard en ingegeven door allerlei overwegingen moge zijn, nadat het van oktober tot nu met buitengewone aandacht en in het bijzijn van een groot aantal senatoren werd onderzocht, op het ogenblik het beste ontwerp is dat nu aan deze Senaat kon worden voorgelegd. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste Minister. — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, op het einde van deze lange algemene bespreking past het dat ik zou pogen het standpunt van de regering en de verdediging van dit ontwerp zo synthetisch mogelijk samen te vatten. Er kan een verkeerde indruk worden gewekt doordat de Eerste minister in de Senaat bestendig aanwezig is bij de behandeling van het wetsontwerp op de overgangsfase van de staatshervorming, terwijl in de Kamer een ander, voor ons land, uitermate belangrijk wetsontwerp wordt besproken, namelijk de programmawet.

De heer Jorissen. — Wie heeft ze gesynchroniseerd ?

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik heb willen getuigen zoals in de voorbije vijf maanden, namelijk vanaf begin oktober in de commissie tot en met vandaag en de volgende dagen, van de wil van de regering speciaal met de Senaat samen te werken om in overleg met deze Kamer van de wetgevende macht te zoeken naar de beste formule en de beste oplossing. Ik wil vandaag bij het begin van mijn antwoord zeggen dat in de huidige politieke context hetgeen in de andere Kamer gebeurt van even groot belang is.

Bij het begin van mijn uiteenzetting wens ik de Senaat mede te delen dat de regering deze ochtend uiterst belangrijke beslissingen heeft genomen in verband met de monetair stabiliteit.

En effet, nous avons pris, ce matin, des décisions douloureuses en ce qui concerne le budget 1980 dont l'exécution doit rester fidèle aux chiffres initialement prévus.

Nous avons décidé de compenser la dépense inévitable et supplémentaire de 17 milliards, dont 12 milliards pour la dette publique, 3 milliards pour l'inflation et 2 milliards pour le chômage, par une réduction des dépenses prévues pour d'autres postes. Ce supplément de 17 milliards entraînera donc une diminution de 2,2 p.c. des sommes attribuées à chaque département. La même opération touchera les dotations des régions et des communautés.

Je désire souligner que le gouvernement, dans le souci de mieux équilibrer notre balance des paiements et d'en réduire le déficit, a engagé ce matin toute une série de mesures relatives à la politique énergétique. Ces mesures permettront de réaliser une économie de 9 milliards par an, auxquels il faut ajouter les 12 milliards de réduction du déficit résultant des transferts et des modifications qui interviendront dans le domaine des centrales électriques.

Enfin, j'ai rappelé ce midi, lors d'une conférence de presse, les décisions que le gouvernement entend prendre par la voie de la loi-programme en ce qui concerne la modération des revenus, mais également celles qu'il a prises en tant que pouvoir politique et qui se sont traduites dans les instructions données à ses mandataires dans tous les organismes de l'Etat, les parastataux, les sociétés dans lesquelles il a pris une participation, comme dans le secteur de la sidérurgie. Ces instructions concernent des mesures tendant à réduire l'incidence des augmentations salariales et de la réduction du temps de travail à moins de 2 p.c. annuellement.

De heer Van Ooteghem. — Cockerill ook ?

De heer Martens, Eerste Minister. — Cockerill en Sidmar, in alle ondernemingen waarin de Staat participeert.

Mme Pétry. — Monsieur le Président, M. Van Ooteghem aura le droit à la parole tout à l'heure.

De heer Martens, Eerste Minister. — In deze context behandelen wij een wetsontwerp dat door de leden van de oppositie ofwel overschat, ofwel onderschat wordt.

Alvorens in te gaan op de kritieken, wens ik hulde te brengen allereerst aan de twee rapporteurs, de heren Cooreman en Goossens, voor het omvangrijk en degelijk verslag dat zij hebben opgesteld en dat niet alleen een correcte maar ook een zeer bruikbare samenvatting geeft van de commissiewerkzaamheden; een verslag dat tevens een stevig houvast betekent voor degenen die morgen de wet zullen moeten toepassen.

Ik wens ook hulde te brengen aan de nagedachtenis van wijlen voorzitter Robert Vandekerckhove, die met gezag en met de inbreng van een jarenlange ervaring inzake de staatsvorming, gedurende maanden de commissiewerkzaamheden met grote kunde heeft voor-gezet en er zijn beste maar — jammer genoeg — ook zijn laatste krachten heeft voor ingezet.

Ik wens ook hulde te brengen aan al de leden van de commissie en aan al de leden van de Senaat. Andermaal is gebleken dat hier een hoogstaand debat kan worden gevoerd. Vooral in de commissie werd zeer ernstig werk gepresteerd. Ik heb de herziening van de Grondwet van 1970 niet meegemaakt, doch ik heb in de voorbije jaren veel horen spreken over de werkzaamheden die in de Senaatscommissie voor de Herziening van de Grondwet hebben plaatsgevonden. Ik heb wel, het was voor mij het prille begin van een parlementaire activiteit, de bespreking van de wet van 1974 meegemaakt, maar dan in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Gelet op de herinnering aan de herziening van de Grondwet van 1970, door mijn politieke vrienden en tegenstrevers opgeroepen, en gelet ook op de moeilijke werkzaamheden ter voorbereiding van de wet van 1974, ben ik van oordeel dat er, wat men ook moge beweren, zeer veel gelijkenis bestaat tussen het huidige ontwerp van wet en de wet van 1974.

De heer Van Ooteghem. — Te veel !

De heer Martens, Eerste Minister. — Eindelijk wordt de toepassing van artikel 107^{quater} van de Grondwet dat tien jaar geleden werd aangenomen, in het Parlement besproken. Het gaat hier niet alleen om een eerste leemte, de toepassing van artikel 107^{quater}; titel II van het ontwerp van wet betreft de vervollediging van de cultuurautonomie.

Ik zal verschillende bepalingen in herinnering brengen of aanwijzen die in titel II van dit ontwerp van wet zijn opgenomen, die nu als een vanzelfsprekende verworvenheid worden beschouwd, maar die gedurende vele jaren moesten worden bewerkt.

Eindelijk een debat in het Parlement. Ik voeg eraan toe, voor het eerst sedert tien jaar. Want de wet van 1974, alsmede de wet van 5 juli 1979, die hier werden besproken en goedgekeurd, waren geen wetsbepalingen in toepassing van artikel 107^{quater}. Het waren bepalingen ter voorbereiding van die toepassing.

Uw Hoge Vergadering is nu voor het eerst geconfronteerd, naast ruimere en aanvullende bepalingen in toepassing van artikel 59bis, met bepalingen in toepassing van artikel 107^{quater} van de Grondwet.

Na tien jaar controverse, na tien jaar tegenstellingen op dit terrein, is het goed dat eindelijk dit debat in het Parlement plaatsvindt. Dit heeft voor mij, welk ook het verloop van de gebeurtenissen moge zijn in de komende weken, in de komende maanden en jaren, een zeer grote betekenis.

Het zijn inderdaad niet alleen de pressiegroepen, niet alleen de journalisten, ondanks de grote sympathie en waardering die ik voor hun werk betoon, maar vooral de gekozenen van de natie...

De heer Van Ooteghem. — En de partijleiders.

De heer Martens, Eerste Minister. — ... die nu bescheid moeten geven over de toepassing of niet van deze grondwettelijke bepalingen.

Ik weet dat u onafhankelijke geesten bent en dat u, gebruik makend van die onafhankelijkheid en op basis van het inzicht dat u verworven hebt, hier uw stem zult uitbrengen.

Hoe men het ook moge draaien of keren, dit is een belangrijk moment. Hier zal nu blijken of, na tien jaar, al dan niet de politieke wil aanwezig is...

De heer Jorissen. — Of de politieke moed.

De heer Martens, Eerste Minister. — ... om over te gaan tot de toepassing van dit grondwetsartikel.

De heer Van Ooteghem. — En tot de uitverkoop van Brussel !

De heer Martens, Eerste Minister. — Het is voor iedereen duidelijk, Mijnheer Van Ooteghem, dat het antwoord ja of neen zal zijn.

De Voorzitter. — Mag ik even onderbreken, Mijnheer de Eerste Minister ?

Mijnheer Van Ooteghem, u bent hier gisteravond 35 minuten aan het woord geweest; mag ik u vragen een beetje meer tact te tonen ? (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De heer Van Ooteghem. — Maar wij hebben nog veel meer te zeggen. Overigens heeft de Eerste minister mij gisteren ook onderbroken. (Luide onderbrekingen.)

De heer Jorissen. — Vermits de Eerste minister ook onderbroken heeft, zullen ook wij voortdoen.

De heer Martens, Eerste Minister. — Het is duidelijk dat de uitspraak die hier en in de Kamer van volksvertegenwoordigers zal vallen, een keerpunt zal betekenen. Ofwel is dit inderdaad, zoals de essentie van het ontwerp beoogt, in zover het steeds gaat over 107^{quater}, de stap naar de toepassing, beperkt in de tijd — vier en een half jaar —, beperkt in de omvang, maar reël wat de inhoud betreft, omkaderd in de regering en door het Nationaal Parlement, ofwel luidt het antwoord negatief en dan weet ik niet wat de evolutie zal zijn, maar één zaak weet ik zeker, namelijk dat er dan een heel nieuwe evolutie in dit land zal ontstaan.

De heer Van Ooteghem. — Revolutie, ja !

De heer Jorissen. — In ieder geval een slechte evolutie.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik wil onderstrepen dat zowel de regering als de Senaat grote voorzorgen hebben genomen bij de behandeling van dit wetsontwerp. De regering en de Senaatsvoorzitter samen hebben vier adviezen gevraagd aan de Raad van State. Voor drie bepalingen hebben wij de Raad van State verzocht zelf een tekst te schrijven, namelijk in verband met artikel 29 over de bevoegdheden, en in verband met artikel 30 over het statuut van de ordonnances. De Raad van State heeft spontaan zelf een tekst voorgesteld in verband met de executieven, waarvan de plaats, de samenstelling en de graad van politieke verantwoordelijkheid werden bepaald op basis van een resolutie die in de Senaat en in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd uitgewerkt.

De Raad van State heeft ook gezegd en in detail beschreven welke bepalingen in het wetsontwerp met bijzondere meerderheid en welke bepalingen in het wetsontwerp met gewone meerderheid moesten worden opgenomen.

De heer De Bondt. — In oktober.

De heer Martens, Eerste Minister. — Hij heeft dat gedaan in oktober en wij hebben ons daarnaar geschikt. De Senaat, zoals straks de Kamer van volksvertegenwoordigers, blijven vanzelfsprekend meester om te oordelen of dit de definitieve verdeling moet zijn tussen de beide ontwerpen.

Ik kan dan ook niet aannemen, na al deze voorzorgen, ook van juridische aard, dat de hervorming, zoals het Franse weekblad *L'Express* heeft geschreven, een monster zou zijn.

De heer Van Ooteghem. — Een wangedrocht.

De heer Martens, Eerste Minister. — De heer Storme zal toegeven dat ik zulks wederspreek.

De heer Jorissen. — Dat is een germanisme.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik ken de oorsprong van dit artikel in *L'Express*. De journalist in kwestie had mij gevraagd een interview toe te staan ter voorbereiding van dat artikel. Ik heb met hem meer dan twee uur gesproken en ik heb gepoogd, met veel geduld, zoals het moet ten aanzien van een buitenlands gesprekspartner uit te leggen wat de zin is en wat de belangrijkste bepalingen zijn van de voorgenomen staatsvorming.

Van dit hele gesprek werd één enkele zin overgenomen in dat artikel.

Mme Pétry. — Comme d'habitude.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik weet ook door wie dit artikel werd geïnspireerd en ik herhaal wat ik in een onderbreking tegen de heer Storme heb gezegd, dat dit zeker niet door Vlaamse kringen gebeurde. Dit artikel gaf een volkomen vertekend beeld, niet alleen van ons volk maar zeker ook van de voorgenomen staatsvorming.

De heer de Seranno. — Dat bewijst dat men de woorden van de CVP graag verdraait in de internationale pers, ook deze van onze nationale voorzitter.

De heer Martens, Eerste Minister. — Een tweede belangrijke opmerking is dat, of wij het willen of niet, dit wetsontwerp, zoals ik reeds aanstipte, in de lijn ligt van de grondwetsherziening van 1970. Ik ontken dat niet. Ik herhaal dat ik niet betrokken was bij de werkzaamheden van de grondwetsherziening van 1970.

Ik heb ondervonden dat, bij de bespreking van dit ontwerp, zowel leden van de oppositie als van de meerderheid ongetwijfeld in 1970 met dezelfde deskundigheid en met dezelfde ernst die wij thans hebben geconstateerd hun werk hebben gedaan. Ik heb dus geen moeite te zeggen dat het huidige wetsontwerp in de lijn ligt van de grondwetsherziening van 1970.

De heer Van Ooteghem. — Dat is geen aanbeveling.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik heb gezien dat, hoewel behorende tot de oppositie, de heer Vanderpoorten en de heer Van der Elst, ondanks hun principiële afwijzing, zich volkomen hebben ingespannen om door amendementen of uiteenzettingen tijdens de bespreking de teksten te verbeteren.

De heer Jorissen. — Maar zonder succes.

M. Martens, Premier Ministre. — Lorsque j'ai vu comment M. de Stexhe, M. Perin et même M. Lagasse...

M. Lagasse. — Même ! (*Sourires.*)

M. Martens, Premier Ministre. — ...malgré la virulence de ses critiques, sont intervenus sur le plan technique, je puis témoigner du sérieux du travail qui a été accompli en 1970 et au cours des cinq mois de travail dans la commission.

Een derde vaststelling is dat dit debat in openbare vergadering zeer openhartig is geweest. Er zijn nieuwe stemmen opgegaan. Niet alleen professor De Meyer heeft een nieuwe klank laten horen.

De heer Van Ooteghem. — Een unitaire klank.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ook andere uiteenzettingen getuigen dat het niet meer conformistisch is of niet meer uitsluitend tot de « bon ton » behoort, zich federalist te noemen.

Het is de eerste maal sedert lange tijd dat personen in dit debat het woord voeren, openlijk getuigen dat het voor hen niet vanzelfsprekend is dat er een federale hervorming, hetzij met twee, hetzij met drie, tot stand moet komen, en openlijk ervoor pleitend dat bepaalde bevoegdheden niet zouden worden overgedragen aan de gemeenschappen of gewesten maar integendeel, zouden moeten terugkeren tot het nationaal gezag.

Laten wij dit met grote sereniteit vaststellen, eruit afleidend dat inderdaad op dit ogenblik — en dat zal één van mijn argumenten zijn — of men het wil of niet, slechts een overgangsregeling mogelijk is en dat er vandaag zeker niet bij Vlamingen en Walen één zelfde coherente visie op de definitieve staatshervorming bestaat. Dat is ook een vaststelling die wij hier hebben gedaan.

Een staatshervorming in het verlengde van wat in 1974 tot stand werd gebracht is een staatsnoodzaak. Dat is mijn overtuiging en dat zal mijn besluit zijn. Daarom pleit ik in eer en geweten voor dit wetsontwerp.

Het eerste gedeelte van mijn toespraak zal ik in het Nederlands houden en het tweede gedeelte in het Frans, meer bepaald wanneer ik het over Brussel zal hebben.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, deze hervorming die beperkt doch reëel is, hoewel tijdelijk en voorlopig, is noodzakelijk. Deze hervorming bevat...

De heer Van Ooteghem. — ... stommiteiten !

De heer Martens, Eerste Minister. — Deze hervorming bevat de creatie van gewestraden en gewestexecutieven.

Voor iemand die, zoals de heer Van Ooteghem, het Egmont-pact heeft goedgekeurd en samen met mij heeft verdedigd op openbare vergaderingen, zou bescheidenheid vandaag wel passen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Eerste Minister, u verloochent uw eigen kind !

De heer Martens, Eerste Minister. — Hoewel de gewestexecutieven vandaag reeds bestaan, is het duidelijk dat het huidige ontwerp een vervollediging, een verbetering en een betere omlijning van de bevoegdheden en de functionering van deze executieven bevat.

Het tweede grote deel van deze hervorming, naast de technische bepalingen over het functioneren van de gewestraden en de gewestexecutieven, betreft het belangrijke punt van de overdracht van machten en bevoegdheden. Deze overdracht van machten en bevoegdheden heeft plaats op het domein van ruimtelijke ordening, van het leefmilieu, maar mits toepassing van wettelijke algemene en sectoriële normen, van de huisvesting, van het waterbeleid, met belangrijke restricties voor het nationaal gezag, van het gewestelijk economisch beleid, van het gewestelijk energiebeleid, van de ondergeschikte besturen, namelijk de toepassing van de voogdij, van het gewestelijk tewerkstellingsbeleid en van het toegepast wetenschappelijk onderzoek op domeinen waar de gewesten bevoegd zijn.

Het tweede wetsontwerp gaat over de financiële middelen, die zullen worden gegeven in de vorm van dotaties tot het einde van 1982, bevat eveneens een aanpassing van de conflictenregeling die vandaag reeds bestaat, maar die moet worden uitgebreid tot het domein van wetten, decreten en ordonnantiën, alsook een aantal noodzakelijke bepalingen inzake de ondergeschikte besturen.

Onder de tweede titel bevat dit tweede wetsontwerp voorts een reeks aanvullingen van de huidige wet van 21 juli 1971 inzake de cultuuraautonomie. Ik zal straks in antwoord op de heer Vandezande zeggen welke deze aanvullingen zijn.

Men kan in verband met titel 2 over de cultuurgemeenschappen zich afvragen : waar zijn de persoonsgebonden materies gebleven ?

De heer Vandezande. — Waar zijn zij gebleven ?

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik zal u in volle duidelijkheid en oprechtheid antwoorden : De persoonsgebonden materies worden uitgetest en toegepast op het uitvoerende vlak. De normatieve bevoegdheid in verband met de persoonsgebonden materies is niet opgenomen in het wetsontwerp.

Ten eerste, omdat wij, elke grondwetsherziening afwijzend, een wijziging van artikel 59bis niet als een uitzonderlijke maatregel wilden aannemen. Maar ook — en waarom dit verzwijgen — omdat dit nog jonge begrip, ook in Vlaanderen, vandaag kritisch wordt benaderd.

De heer Van Ooteghem. — Niet in Vlaanderen.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ook in Vlaanderen, Mijnheer Van Ooteghem. Uw partijvoorzitter, de heer Anciaux, is één van de eerste geweest om in de Kamer van volksvertegenwoordigers, toen wij het over de eerste fase hadden, te zeggen : Mijnheer de Eerste Minister, u verwacht alle heil van de persoonsgebonden materies, u denkt dat door deze techniek de driedigheid kan worden doorbroken.

U vergist zich. Dat is totaal voorbijgestreefd. Wij moeten zoeken naar een totaal nieuw systeem. Zo luidde de kritiek van de heer Anciaux.

De heer Jorissen. — Dat is geen nieuw systeem.

De heer Martens, Eerste Minister. — Vanuit deze argumentatie en vanuit de bezorgdheid in verband met de verdeling van de kredieten inzake de persoonsgebonden materies, vind ik het verantwoord dit gedeelte te reserveren voor een latere bespreking. Om al deze redenen pleit ik met overtuiging, alvorens in detail op de verschillende vragen in te gaan, voor dit overgangsstelsel dat maximaal vier en een half jaar zal werken. Ik hoop echter dat het voordien vervangen wordt door het definitief systeem.

De heer Jorissen. — Anders komt er een ander !

De heer Martens, Eerste Minister. — Als men niet tot het definitief systeem komt, dan zal men terugvallen op de huidige fase. Gedurende die vier jaar hebben wij een periode van rust en bezinning nodig zowel voor de definitieve hervorming als voor andere zwaarwichtige problemen.

De heer Jorissen. — Brandstichting en bomalarm !

De heer Martens, Eerste Minister. — Ten tweede, ik pleit voor dit overgangsstelsel omdat een bruuske hervorming in een moderne Staat als de onze met een ingewikkeld raderwerk van instellingen een utopie is. Een overgang van vandaag op morgen, van de huidige situatie naar de radikale vormen die worden voorgesteld, is niet te realiseren.

Iedereen kent mijn overtuiging inzake de staatsinstellingen. Uit mijn jarenlange ervaring als partijvoorzitter, gemengd en gemoed in inge-

wikkelde onderhandelingen en uit mijn ervaring gedurende één jaar aan het hoofd van de regering, kan ik getuigen dat het niet mogelijk is een moderne Staat als de onze langs de wegen van de geleidelijkheid brutaal en abrupt om te vormen, zoals sommigen voorstellen, tenzij door oorlog, revolutie of een ramp. Een overgang is noodzakelijk. (*Applaus op sommige banken van de meerderheid.*)

Waarom zou ik niet spreken over het wantrouwen tussen de Gemeenschappen? Er bestaat een te groot wantrouwen ten aanzien van het functioneren van bepaalde nieuwe instellingen opdat wij ze kunnen opvatten in de ideale vorm zoals overtuigde federalisten het wensen.

Wij hebben de executieven opgenomen in de regering. Wij voorzien in de controle van het nationale Parlement op de regionale raden en de ordonnanties. Ook aan de Franstalige leden van deze vergadering wil ik zeggen dat wij dwingende waarborgen ingebouwd hebben of moesten inbouwen in verband met het functioneren van het Brusselse gewest. Precies omdat het wantrouwen zo groot was.

De heer Maes. — Terecht!

De heer Martens, Eerste Minister. — Omdat de ervaringen van de jongste jaren op bepaalde punten zo negatief waren, konden wij niet anders dan deze waarborgen in te bouwen. Dit heeft tot gevolg dat de verschillende punten zijn wat ze zijn in het ontwerp.

In een ideale formule zou het gaan over rechtstreeks verkozen assablées, en door die assablées rechtstreeks aangewezen executieven. In een ideale federalistische formule zou ongetwijfeld in een eigen fiscaliteit en financiële verantwoordelijkheid in verregaande mate, maar met solidariteitsmechanismen, worden voorzien. In een ideale formule zou praktisch niet bij elk punt moeten worden bepaald dat wanneer geen overeenstemming wordt bereikt in een executieve, de zaak voor beslissing wordt overgemaakt aan de paritair samengestelde ministerraad. In een ideale formule zou een totaal ander stelsel van conflictenregeling kunnen worden uitgewerkt, met eventueel een constitutioneel hof dat het laatste woord zou hebben, hoewel het een traditie is in het Belgische Parlement dat de politici de beslissing over bevoegdheidsconflicten voor zichzelf en voor de parlementaire instellingen willen reserveren. Ik geef dit toe. Dit is niet de definitieve hervorming. Dit is een hervorming met zeer veel waarborgmechanismen beiderzijds, maar ik stel de vraag welk ander systeem men vandaag tot stand kan brengen.

Ik ga uit van de sterke persoonlijke overtuiging dat het niet mogelijk is vandaag, van de ene dag op de andere, een definitief systeem tot stand te brengen.

Minister Calewaert heeft reeds geantwoord op de opmerkingen in verband met de hervorming in fasen, en ik heb dat meteen ook gedaan. Wat ik u daarstraks gezegd heb is immers een verantwoording van de hervorming in fasen.

Ik denk dat allen die kennis maken met het kaderwerk van onze Staat, niet alleen in de wetgevende macht maar ook in de uitvoerende macht, ervan overtuigd zijn dat langs wegen van geleidelijkheid naar een oplossing moet worden gezocht.

Ik weet het dat het opnemen van de regionale en communautaire instellingen op het uitvoerende vlak in de nationale regering wellicht enig is in de wereld. Maar vandaag, om waarborgen zowel van communautaire als van politieke aard, is deze formule noodzakelijk. En — wat belangrijker is — kan men zeggen dat de zesjarige ervaring die wij hebben opgedaan binnen de regering met de regionale en communautaire executieven zo slecht, zo negatief is? Wie zou dat durven te beweren? Dat is niet juist! Op bepaalde domeinen was er zelfs een actiever beleid dank zij de eigen verantwoordelijkheid en de eigen taak van deze regionale en communautaire executieven.

Overigens, ik herhaal het, voeren wij een resolutie uit, met zeer grote meerderheid in Kamer en Senaat goedgekeurd, wat betreft de plaats van de executieven in de nationale regering.

Ik durf dus gerust te beweren dat men enorme risico's zou nemen door onmiddellijk over te gaan tot definitieve structuren, ook al ben ik er persoonlijk van overtuigd dat men in de definitieve fase moet kiezen voor rechtstreeks verkozen gewestelijke en gemeenschapsinstellingen.

Deze hervorming is geen eindpunt.

Wij hebben een parlementaire werkgroep opgericht om de definitieve staathervorming voor te bereiden.

Het is mij wel opgevallen hoe het pessimisme over de kansen van een definitieve hervorming ook in bepaalde uitzettingen in deze Hoge Vergadering aan bod is gekomen.

Het is de vaste wil van de regering, ik zal het ook in mijn conclusie herhalen, om zoals in de regeringsverklaring voorkomt,

effectief als motor op te treden in de parlementaire werkgroep voor de definitieve staathervorming.

Bij het luisteren naar bepaalde uitzettingen hier, twijfelt men zelfs aan de mogelijkheid om in het Parlement conclusies over de definitieve hervorming te formuleren. Dat is mij ook opgevallen.

Eens toch zal in dit Parlement een oplossing moeten worden uitgewerkt.

Men heeft jarenlang geschreven en gezegd dat het Parlement zijn verantwoordelijkheid zou moeten opnemen, en de kans zou moeten krijgen de definitieve structurering van het nieuwe België uit te werken.

Ondanks de moeilijkheden van vandaag, blijft het mijn overtuiging dat dit inderdaad in dit Parlement kan gebeuren en dat er nog steeds voldoende krachten aanwezig zijn om de definitieve hervorming hier uit te werken.

De heer Lindemans heeft precieze vragen gesteld in verband met de komende constituanten.

De heer Jorissen. — Heel precieze vragen.

De heer Van Ooteghem. — En met waarborgen voor de Brusselse Vlamingen.

De heer Martens, Eerste Minister. — Hiervoor bestaat er geen enkele politieke moeilijkheid. Alle partijen van de meerderheid gaan ermee akkoord dat, ingeval de definitieve hervorming niet, of onvolledig zou zijn uitgewerkt vóór de normale ontbinding van de Kamers, er waarborgen moeten zijn, in teksten opgenomen, dat het volgende Parlement een constituant zal zijn.

Straks gaan wij opnieuw in commissievergadering. Wij zullen dit punt andermaal bespreken en, naar ik hoop, tot een tekst komen in het kader van de behandeling van ontwerp nr. 260.

De heer Vandezande. — Een betere tekst dan de eerste?

De heer Martens, Eerste Minister. — Eventueel beter dan de eerste, Mijnheer Vandezande.

Ik bevestig eveneens dat de ontwerpen 261 en 260 één geheel vormen. Het is evident — en ik herhaal het nogmaals voor zover het nodig is — dat een gelijktijdige stemming over beide wetsontwerpen in de Kamer van volksvertegenwoordigers door de regering zal worden gevraagd en dat alle schikkingen zullen worden getroffen opdat deze gelijktijdige stemming zou kunnen plaatsvinden. Na goedkeuring van beide wetsontwerpen door de wetgevende Kamers zullen ze vanzelfsprekend door de Koning samen worden bekrachtigd en terzelfder tijd gepubliceerd.

Het is juist dat er kwalitatieve verschillen bestaan tussen de oorspronkelijk ingediende ontwerpen van de regering en de teksten die thans voorliggen in openbare vergadering. Daar waar sommige bepalingen een onomkeerbaar karakter hadden of althans niet aan een tijdslimiet waren gebonden, hebben de politieke onderhandelingen van januari ertoe geleid dat alle bepalingen opgenomen in het huidige wetsontwerp onderworpen zijn aan een tijdslimiet. Zij zullen namelijk geen uitwerking meer hebben op 31 december 1984 en ingeval tegen die datum geen definitieve hervorming zou zijn tot stand gebracht, zal men terugkeren naar de situatie zoals zij nu bestaat, met executieven, met terugkeer van de wetgevende macht van de gewestraden naar het nationaal Parlement. Sommigen beweren dat dit een hersenschim is. De executieven zullen inderdaad blijven bestaan. Ten aanzien daarvan rijzen echter geen moeilijkheden. Iedereen wenst de executieven in de schoot van de regering te behouden. Zou men durven te beweren, met alle eerbied voor de sinds 1971 bestaande Cultuurraden en voor de thans op te richten gewestraden, dat het een ramp zou zijn wanneer deze raden in afwachting van de definitieve hervorming, hun normatieve bevoegdheden terug zouden moeten overdragen aan het nationaal Parlement, te meer daar deze instellingen zijn samengesteld uit leden van Kamer en Senaat?

Ik wil heel duidelijk zijn over het financieringsmechanisme. Men heeft daarover beiderzijds in scherpe bewoordingen gesproken. Sommigen hebben beweerd dat men, gelet op de bepalingen opgenomen in ontwerp 260, zal terechtkomen in de chaos. Indien de verplichte onderhandelingen met het oog op de afschaffing van artikel 7 van de wet niet tot resultaten zouden leiden, wat zal er dan gebeuren? Sommige critici beweren dat de dotaties zullen blijven bestaan. Anderen zijn van oordeel dat men in de chaos zal terechtkomen. Een bepaalde partij maakt zelfs van het voortbestaan van de dotaties één van de voorwaarden om eventueel het wetsontwerp goed te keuren.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, men zal, indien er dus geen akkoord bereikt zou zijn vóór einde 1982 over een nieuw financieringssysteem, precies in dezelfde situatie verkeren als thans voor de culturele dotaties.

De heer De Bondt. — Er zal wel een verschil zijn.

De heer Martens, Eerste Minister. — De Grondwet schrijft voor in paragraaf 6 van artikel 59bis, dat een wet de objectieve criteria zal uitwerken voor de verdeling van de culturele dotaties. Deze wet is nooit tot stand gekomen. Dit is wel gebeurd voor de gewestelijke dotaties want artikel 7 van de wet-Perin-Vandekerckhove heeft daarvoor de criteria vastgelegd. Welnu deze criteria moeten worden vervangen. Men zal, indien er geen nieuwe regeling zou zijn, precies in dezelfde situatie werken als thans voor de culturele dotaties. Men heeft een *modus vivendi* uitgewerkt voor de culturele dotaties. Indien er geen nieuw definitief financieringssysteem uitgewerkt is, zal men bij gebrek aan een dergelijke wettelijk vastgelegde regeling verplicht zijn te zoeken naar een *modus vivendi*. Iedereen begrijpt dat dit een nieuwe situatie is, waarvoor terug onderhandelingen noodzakelijk zouden zijn.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik denk dat ik het best op de kritiek in verband met de beweerdte ongrondwettigheid van bepaalde artikelen waarover de heer Storme en Mevr. Herman-Michielsens handelden, antwoord wanneer deze artikelen worden besproken. Wij hebben een maximale inspanning geleverd om de adviezen van de Raad van State op te volgen. Wij zullen de gelegenheid hebben bij de behandeling van de artikelen, u daarvan het bewijs te leveren.

Aan de heer Vandezande en andere critici die beweren, dat het hier enkel zou gaan over de toepassing van artikel 107quater, moet ik toch antwoorden dat titel II van het wetsontwerp in een reeks belangrijke aanvullingen voorziet voor de cultuurgemeenschappen. Ik som ze op. Artikel 55 : De cultuurraden kunnen op basis van de zogenaamde *implied powers* in hun decreten administratief-, burger-, en strafrechtelijke bepalingen opnemen voor zover die ontoontbeerlijk zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden.

De bevoegdheid van de cultuurraden om de niet-naleving van hun decreten strafbaar te stellen, met dezelfde straffen als die welke de gewestraden kunnen bepalen, is geregeld in de gewone wet.

Artikel 56 : De cultuurgemeenschappen kunnen de oprichting en organisatie van instellingen en ondernemingen regelen en hen de rechtspersoonlijkheid toekennen.

Artikel 58 : De cultuurgemeenschappen kunnen, met inachtneming van artikel 11 van de Grondwet, overgaan tot de onteigeningen ten algemene nutte.

Artikel 59 : De cultuurgemeenschappen kunnen leningen aangaan en publieke leningen uitgeven.

De waarborgen dat de dotaties voor de cultuurgemeenschappen ieder begrotingsjaar in principe in dezelfde mate als de rijksbegroting stijgen zoals voor de gewestelijke dotaties, is opgenomen in de gewone wet.

Ook in de belangrijke bevoegdheid waarvan het ontbreken in het verleden in bepaalde gevallen de cultuurraden belet heeft hun bevoegdheid efficiënt en daadwerkelijk uit te oefenen en die ertoe strekt taken aan de ondergeschikte besturen te kunnen opdragen, is voorzien in de gewone wet.

Er zijn eveneens bepalingen opgenomen die ertoe strekken de werking van de cultuurraden te verbeteren.

De heer Jorissen. — De bevoegdheden van de gewestraden.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ook, ik kom daartoe.

Zo kan worden gewezen op de bepalingen inzake de budgettaire controle op de begroting van de cultuurgemeenschappen (art. 60), met de belangrijke aanvulling dat de Staat geen enkele van de door de cultuurgemeenschappen, noch van de door de gewesten aangegane verbintenissen waarborgt (art. 61). Er is de bepaling dat de executieve en elk lid van de cultuurraad een tweede lezing kan vragen (art. 62); de bepaling dat alleen het decreet een authentieke uitlegging van de decreten kan geven (art. 63); de bepaling dat de cultuurgemeenschappen rechtspersoonlijkheid krijgen (art. 64).

Tenslotte is er het hele hoofdstuk dat de gemeenschapsexecutieven invoegt in de wet van 21 juli 1971. Vanzelfsprekend zijn al deze bepalingen ook van toepassing op de gewestraden en de gewestexecutieven.

De heer Jorissen. — U kon dus niet anders.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik heb reeds gedeeltelijk geantwoord op de kritiek die vooral door de heren De Meyer, Storme, Perin en De Bondt werd uitgebracht in verband met de menigvuldige waarborgclausules en overlegprocedures. Ik wil daar enkel nog aan toevoegen dat deze concertatie, dit menigvuldig overleg, inherent is aan de uiteindelijke vorm van de staatshervorming zoals wij die willen tot stand brengen. Dat men zich echter geen illusies make. In om het

even welk systeem, in een ander definitief systeem, ook in een systeem waarin bevoegdheden aan de provincies zouden worden overgedragen in plaats van naar de gewesten en de gemeenschappen, zal dit overleg noodzakelijk zijn. Veel belangrijker is echter dat uw commissie in de bepalingen over de regeling van belangenconflicten nieuwe elementen toevoegt die niet alleen de concertatie mogelijk maken, maar die ook vermelden dat wanneer het overleg niet tot een resultaat leidt, er toch een beslissing komt, namelijk dat de ministerraad wordt gevat voor beslissingen voor beslechting. Dit is voor het functioneren van het systeem van het grootste belang.

Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, plusieurs orateurs dont MM. Delpérée, Vandezande et Peeters ont traité du problème de l'administration ou des nouveaux départements.

J'avoue que, dans le projet de loi original, la création d'administrations régionales et communautaires autonomes était prévue. Par amendement, le gouvernement a retiré cette disposition. Le gouvernement souhaite en effet que, durant la phase transitoire de la réforme de l'Etat, les administrations soient mises à la disposition des exécutifs régionaux et communautaires; mais ces administrations doivent continuer à faire intégralement partie de l'administration centrale. Cette solution représente une garantie importante pour le caractère transitoire de la présente réforme, garantie qui nous a également été demandée par les syndicats de la fonction publique.

Je vous dis en passant que même dans des pays sans problèmes communautaires où des essais de décentralisation ont été effectués, je pense en particulier aux Pays-Bas, les administrations centrales ont connu d'énormes difficultés à cause de la loi naturelle d'inertie, constatée notamment chez les fonctionnaires. Des négociations ont dû être entreprises avec les syndicats de la fonction publique pour faire accepter cette réforme et ce, même dans des pays qui ne connaissaient aucun problème communautaire.

Nous avons négocié, nous avons l'accord des syndicats et du Front commun de la fonction publique, pour réaliser ce transfert des administrations. Je vous rappelle — M. Perin le sait très bien — que, depuis 1974 ou 1975, on a vainement essayé de créer ces administrations régionales.

M. Perin. — On n'a pas pu le faire uniquement pour des raisons d'ordre linguistique dans la région bruxelloise.

M. Martens, Premier Ministre. — C'est la première fois qu'on est passé à la réalisation sur le terrain de ce point important. On peut se demander, même si certains en doutent, s'il faut absolument pouvoir voter des ordonnances pour avoir une vraie régionalisation, mais je puis vous certifier que le transfert des administrations, mises à la disposition des exécutifs régionaux, est aussi une réalisation importante dans les faits.

La formule actuelle permet la création de nouveaux ministères des régions et des communautés par la réorganisation des ministères existants.

Il a d'ailleurs été convenu que les fonctionnaires qui seraient transférés vers les nouveaux ministères conserveraient les droits qu'ils avaient dans leur ministère d'origine. Sur ce plan, il n'y a donc rien d'irréversible.

Le fait que les ministères des régions et des communautés continuent à faire partie de l'administration nationale a pour conséquence que les dispositions de l'actuelle loi linguistique relatives aux services centraux, leur seront applicables.

Suite aux avis du Conseil d'Etat et de la Commission permanente de contrôle linguistique, le gouvernement a déposé un amendement en vue d'introduire dans le projet n° 260 un article interprétatif de la loi linguistique. Je veux souligner une nouvelle fois que la création des quatre nouveaux ministères n'entraînera pas de dépenses supplémentaires étant donné qu'il s'agit essentiellement d'un transfert de fonctionnaires d'un ministère à un autre. Il est donc inexact de prétendre, comme certains l'ont fait, que la réforme de l'Etat, dans sa phase actuelle, susciterait d'importantes dépenses supplémentaires. Il y a transfert de fonctionnaires, comme il y a transfert de crédits des budgets nationaux vers les budgets des régions et des communautés; ce ne sont donc pas de nouvelles dépenses.

J'aborde maintenant le problème le plus délicat et le plus épineux, notamment après tout ce qui a été dit concernant la région bruxelloise. Il s'agit, en effet, d'un des points délicats sur lesquels, jusqu'ici, toutes les tentatives d'exécution de l'article 107quater de la Constitution se sont bloquées.

Je me souviens des négociations de Steenokkerzeel. A huit heures du matin, Monsieur Perin, vous avez fait une ultime tentative : on s'est heurté au problème des limites de la région bruxelloise.

De heer Jorissen. — Wij waren daar ook !

M. Martens, Premier Ministre. — M. Jorissen était là aussi, il est vrai. Que faisait-il dans cette galère ? (*Applaudissements sur de nombreux bancs de la majorité.*) Cela se passait il y a six ans déjà. Étaient aussi à Steenokkerzeel, MM. Van Aal, Lagasse, Defosset et même M. Vanderpoorten.

M. Vanderpoorten. — Pourquoi, même M. Vanderpoorten ? (*Sourires.*)

M. R. Gillet. — M. Tindemans était aussi là !

M. Martens, Premier Ministre. — Qui n'était pas là ? (*Rires.*)

La question fondamentale reste donc de savoir si nous allons réussir à mettre en place des structures dans lesquelles Bruxelles puisse jouer son rôle de trait d'union entre les communautés ou si Bruxelles restera la pierre d'achoppement rendant impossible toute réforme.

Il est évident que la position de Bruxelles dans la nation est aussi un problème de la phase définitive. Mais, entre-temps, il est important de prévoir, même pour la phase transitoire, les mesures qui permettent d'accepter cette phase transitoire, de la rendre acceptable pour les deux grandes communautés de notre pays.

Nous avons eu beaucoup de mal, ici et au gouvernement, je l'avoue, pour trouver ces mesures. Mais le projet contient, je crois, une série de dispositions concernant l'exécutif, le Conseil régional de Bruxelles, le département de la région bruxelloise, qui rendent, en effet, acceptable...

M. Lagasse. — Par qui ?

M. Martens, Premier Ministre. — ...la phase transitoire pour les deux grandes communautés de notre pays.

M. Lagasse. — Vous vous faites des illusions !

M. Martens, Premier Ministre. — Toute réforme, Monsieur Lagasse, même transitoire, de notre pays devra tenir compte de l'existence d'une entité bruxelloise.

M. Jorissen. — Dat zal wel zijn.

M. Martens, Premier Ministre. — En outre, on ne peut pas nier l'existence du 107^{quater} de la Constitution. Je n'étais pas membre de la Constituante qui a inscrit cet article, mais je veux respecter intégralement la Constitution. D'ailleurs, on ne peut dire que l'article 107^{quater} a instauré un fédéralisme à trois, puisque toute les structures sur le plan national ont été conçues sur la base des deux communautés, tant au niveau des Chambres que du gouvernement.

Le projet qui vous est soumis pour vote ne changera en rien cette réalité constitutionnelle. De plus, les régions resteront fortement ancrées dans les structures nationales au cours de la phase transitoire.

On peut difficilement nier que le projet reconnaît les caractères spécifiques de la région de Bruxelles. Une section spéciale groupe toutes les dispositions en vue d'adapter le fonctionnement de la région de Bruxelles à l'existence des deux communautés au sein de cette région. On s'est efforcé de mettre tout en place pour que la région de Bruxelles puisse fonctionner convenablement. Il n'est pas possible, sur le plan national, qu'une communauté utilise sa majorité contre l'autre communauté. (*Exclamations sur divers bancs.*) J'ai la conviction que les mesures prises permettront aux deux communautés et à leurs représentants de coopérer à l'exécutif comme au Conseil régional.

Je ne rappellerai pas les mesures prévues en ce qui concerne le personnel, le règlement, etc., je me bornerai à dire qu'un effort considérable a été fourni de part et d'autre pour trouver une formule applicable à la région bruxelloise, susceptible de recueillir l'agrément des deux communautés.

M. Moureaux. — Comment osez-vous dire cela ?

M. Martens, Premier Ministre. — Je ne dirai pas que tout est parfait, Messieurs Lagasse et Moureaux. J'affirme néanmoins que la communauté flamande peut être certaine d'avoir sa place dans le fonctionnement de la région de Bruxelles.

De heer Jorissen. — Dat geloven ze niet !

M. Martens, Premier Ministre. — Je suis convaincu, Mesdames, Messieurs, que chacun d'entre vous est conscient de l'importance que revêt ce débat pour l'avenir de notre pays, qui a indéniablement besoin d'urgence d'une telle réforme. Certes, les projets actuels n'apportent

pas une solution idéale et définitive. J'ai souligné, à diverses reprises, que si cette solution n'était que transitoire et temporaire, elle était néanmoins indispensable et urgente afin de rétablir, parmi les citoyens, un minimum de confiance nécessaire. J'affirme qu'il sera impossible de gouverner la Belgique si nous n'arrivons pas à mettre sur pied à court terme, une régionalisation, même au moyen d'une structure transitoire et temporaire. Cette réforme est la condition nécessaire et indispensable au rétablissement d'un minimum de confiance mutuelle dans le cadre de la vie et de la politique nationale.

Tout cela peut paraître paradoxal, mais les instances politiques nationales communes doivent sortir renforcées de cette réforme. L'expérience a, en effet, démontré que les tensions et la méfiance entre les communautés et les régions ont pris une telle ampleur qu'elles ont eu un effet paralysant sur la politique nationale.

Il peut sembler téméraire de parler de la réforme de la dernière chance. Mettons dès lors les choses au point.

Si cette réforme échoue, notre pays court le risque de s'engager dans une crise longue et profonde qui lui coûtera très cher tant du point de vue politique, que du point de vue économique et social. J'estime dès lors que l'urgence s'impose.

Si nous voulons rétablir la confiance à l'intérieur comme à l'extérieur, la loi relative aux régions et aux communautés ainsi que la loi-programme, doivent être adoptées dans les plus brefs délais.

Nous devons également être conscients qu'il ne s'agit, en l'occurrence, que d'une amorce de réforme définitive et plus fondamentale et, en ce qui concerne la loi-programme, d'une politique soutenue d'austérité et d'assainissement. Le projet actuel, tel qu'il a été modifié par la commission, forme, j'en suis convaincu, un ensemble équilibré.

J'ai la ferme conviction que le projet constitue un pas important dans la voie de la reconnaissance de structures politiques propres, avec une compétence réelle, pour les communautés et les régions. Il permettra en outre de renforcer la cohésion du gouvernement national car il est évident qu'après le vote, on pourra parler d'une confiance mutuelle renouvelée.

Wanneer ik de kritieken hoor — ik wil hiermee besluiten — vooral van buiten het Parlement, heb ik soms de indruk dat wij met dit ontwerp tevens de erfenis moeten oplossen van ongeveer twintig jaar communautaire tegenslagen en tegenstellingen. De voorbije twintig jaar zijn zeker niet een periode van alleen maar tegenslagen geweest die alleen maar negatieve punten zouden hebben opgeleverd. Dit is de waarheid niet. De waarheid is dat vooral de jongste jaren de communautaire tegenstellingen zijn aangescherpt en dat ook het pessimisme bij politieke leiders en bij andere hooggeplaatsten is toegenomen.

M. du Monceau de Bergendal a cité Marguerite Yourcenar, plus particulièrement l'interview qu'elle a donnée à la radio. A-t-on oublié que Marguerite Yourcenar, dans son livre *Archives du Nord*, a sans doute écrit les plus belles pages de littérature sur notre pays, et surtout sur la Flandre ?

Als zelfs mensen van dit gehalte ontmoedigd zijn, hebben wij alleen de dwingende plicht een stap te zetten naar een meer optimistische en een meer evenwichtige samenleving in ons land.

Ik verdedig dit ontwerp, niet met de dood in het hart. Ik heb een persoonlijke mening over wat de definitieve staatshervorming moet zijn. Ik heb ook een diep geankerde visie op wat de nieuwe coherente Belgische Staat kan zijn, in federale zin omgebogen.

Welke ook onze opvatting mag zijn over de definitieve vormgeving, vandaag kan deze niet worden gerealiseerd in de huidige stand van zaken, zodat wij behoefte hebben aan een tussenfase.

Wij hebben vooral behoefte aan een nieuwe dialoog : naast een dialoog tussen de gemeenschappen, een dialoog tussen onze partijen, tussen de politieke families waartoe wij behoren.

De heer Van Ooteghem. — En de voorzitter van uw partij ?

De heer Martens, Eerste Minister. — Ook is gebleken dat het niet volstaat dat de Vlaamse partijen een gemeenschappelijk standpunt innemen en dat ook de Franstalige partijen zulks doen. Er moet ook, onder meer door de goedkeuring van de huidige ontwerpen, een nieuwe dialoog mogelijk worden tussen de politieke families. Zo zal het vertrouwen kunnen worden hersteld.

Een laatste woord. Wij hebben, vaak met veel pijn en veel moeite, gedurende een jaar gewerkt in de regering, bijna wekelijks, aan deze ontwerpen. Wij hebben vijf maanden gewerkt in de commissie. Het ogenblik van de beslissing is aangebroken.

Ik weet niet hoe u dit aanvoelt...

De heer Jorissen. — Pijnlijk, heel pijnlijk !

De heer Martens, Eerste Minister. — ...maar na zoveel maanden werk moet een beslissing vallen. Ik hoop dat het een beslissing in positieve zin zal zijn en ik doe uitdrukkelijk een beroep op alle leden van de meerderheidspartijen om de regering te volgen en de ontwerpen goed te keuren, omdat ik de stricte overtuiging heb dat wij slechts dan een werkelijk betekenisvolle en noodzakelijke stap zetten naar een nieuw evenwicht en naar een betere samenleving in ons land. *(Levendig en langdurig applaus op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — De algemene bespreking is hiermede gesloten.
La discussion générale est close.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en Heren, de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden die gisteravond is bijeengekomen stelt u voor onze werkzaamheden voor vandaag en de komende dagen als volgt te regelen.

Wij zullen zo dadelijk de interpellatie van de heer Lahaye horen.

Daarna zullen wij overgaan tot de stemming over artikel 1 en het bijhorend amendement betreffende het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1980, tot de stemming over de artikelen van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Financiën, tot de naamstemmingen over het geheel van de verschillende ontwerpen van wet en tot de stemming over de moties ingediend tot besluit van de interpellaties van de heer Van den Eynden en van de heer Peeters.

Nadien zullen wij de mondelinge vragen horen.

La commission du Travail parlementaire s'est réunie hier soir et vous propose l'ordre des travaux suivant pour aujourd'hui et les jours qui viennent.

D'abord nous entendrions l'interpellation de M. Lahaye.

Après celle-ci nous procéderions au vote sur l'article premier et l'amendement réservés du projet de loi contenant les budgets du ministère de la Défense nationale, au vote sur les articles des projets de loi relatifs aux budgets du ministère des Finances, aux votes nominatifs sur l'ensemble de divers projets de loi et aux votes sur les motions déposées en conclusion des interpellations de M. Van den Eynden et de M. Peeters.

Nous entendrions enfin les questions orales prévues.

Demain, samedi, le matin à 10 heures et l'après-midi à 14 heures, nous entamerions la discussion et le vote des articles du projet 261.

Des votes nominatifs à majorité spéciale pourront donc intervenir dès le début de la séance du matin et jusqu'à clôture de la séance de l'après-midi.

Morgen, zaterdag 22 maart, zullen wij vergaderen 's ochtends te 10 uur en 's namiddags te 14 uur. Wij zullen de artikelsgewijze bespreking aanvatten van het ontwerp van wet nr. 261 waarvan zoëven de algemene behandeling werd gesloten.

Er zullen dus stemmingen met bijzondere meerderheid kunnen plaatsvinden reeds van bij de aanvang van de ochtendvergadering en tot bij het sluiten van de namiddagvergadering die zou worden verlengd tot ongeveer 18 u. 30.

La semaine prochaine, le Sénat tiendrait séance les mardi, mercredi, jeudi, vendredi et, si nécessaire, également le samedi, chaque fois à 10 et à 14 heures.

Le mardi 25 mars, nous continuerions la discussion des articles du projet 261. Si cette discussion n'est pas achevée mardi, elle sera poursuivie le mercredi 26 mars.

Le jeudi 27 mars nous examinerions les propositions et projet de loi suivants :

Proposition de loi modifiant l'article 73, § 1er, des lois sur les pensions militaires, coordonnées le 11 août 1923.

Proposition de loi étendant le bénéfice de l'article 6 de la loi du 21 juillet 1844 sur les pensions civiles et ecclésiastiques, en faveur des ex-prisonniers de guerre mobilisés à titre civil.

Projet de loi ouvrant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur les budgets de l'année budgétaire 1980.

Nous procéderions ensuite au vote final sur les projets dont la discussion est terminée.

Le jeudi 27 mars, nous entamerions, si le rapport est fait, la discussion du projet ordinaire des régions et des communautés.

A 15 heures, nous passerions au scrutin pour la désignation de deux candidats à une place vacante de conseiller à la Cour de cassation.

La discussion du document 260 serait poursuivie et achevée si possible le vendredi 28 mars, vote final y compris.

Nous entendrions ensuite des questions orales et diverses interpellations de :

a) M. R. Gillet au ministre des Affaires étrangères sur « le retard apporté à la ratification par la Belgique de la Convention de Washington »;

b) M. E. Guillaume au ministre de la Coopération au Développement sur « la situation des écoles belges au Zaïre en général et celle du Lycée belge Prince de Liège à Kinshasa, en particulier »;

c) M. Dewulf au ministre de l'Agriculture et des Classes moyennes et au ministre de la Coopération au Développement sur « la faim dans le monde et la nécessité urgente de prévoir en cette matière une politique à court, à moyen et à long terme ou de revoir celle qui existe actuellement »;

d) M. Houben au ministre de la Prévoyance sociale sur « les inconvénients qui découlent pour les handicapés de l'arrêté royal du 23 janvier 1980 »;

e) M. Coen au ministre de la Santé publique et de l'Environnement sur « la situation dans laquelle se trouve le Fonds de Soins médico-socio-pédagogiques pour handicapés »;

f) M. Claeys au ministre des Travaux publics sur « le déversement de déchets industriels dans le domaine de l'Etat « t Vliegenveld » à Lochristi et Gand (Oostakker) ».

Si nos travaux ne peuvent être clôturés le vendredi 28 mars, nous tiendrions également séances le samedi 29 mars en vue d'épuiser l'ordre du jour que je viens de vous communiquer.

Toekomstige week zouden er vergaderingen gehouden worden dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag en, zo nodig, ook zaterdag, telkens te 10 en te 14 uur.

Dinsdag 25 maart zouden wij dan de artikelsgewijze beraadslaging van stuk 261 voortzetten en indien ze nog niet kon besloten worden zouden wij daar ook woensdag 26 maart mee voortgaan.

Wij zouden donderdag 27 maart volgend ontwerp en volgende voorstellen van wet behandelen :

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 73, § 1, van de wetten op de militaire pensioenen, gecoördineerd op 11 augustus 1923.

Voorstel van wet houdende uitbreiding van artikel 6 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen tot de oud-krijgsgevangenen die als burger gemobiliseerd werden.

Ontwerp van wet waarbij nieuwe voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begrotingen voor het begrotingsjaar 1980.

Daarna zouden de eindstemmingen plaatsvinden over de afgehandelde ontwerpen.

Donderdag zou ook mogelijk een aanvang kunnen worden gemaakt met de behandeling van het ontwerp van de gewone Gewest- en Gemeenschapswet (stuk 260).

Te 15 uur zouden wij dan overgaan tot de geheime stemming ter aanwijzing van twee kandidaten voor een openstaande plaats van raadsheer in het Hof van cassatie.

Vrijdag 28 maart zou de beraadslaging over stuk 260 worden voortgezet en besloten waarna de eindstemming zou volgen.

Vervolgens zouden wij mondelinge vragen en diverse interpellaties horen van :

a) De heer R. Gillet tot de minister van Buitenlandse Zaken over « de aanslepende bekrachtiging van de Overeenkomst van Washington door België »;

b) De heer E. Guillaume tot de minister van Ontwikkelingssamenwerking over « de toestand van de Belgische scholen in Zaïre en met name van het Belgisch Lyceum Prins van Luik te Kinshasa »;

c) De heer Dewulf tot de minister van Landbouw en Middenstand en tot de minister van Ontwikkelingssamenwerking over « de honger in de wereld en de dringende noodzaak op korte, halflange en lange termijn het beleid ter zake te herzien of te voorzien »;

d) De heer Houben tot de minister van Sociale Voorzorg en Pensioenen over « de nadelige gevolgen die voor de minder-validen voortvloeien uit het koninklijk besluit van 23 januari 1980 »;

e) De heer Coen tot de minister van Volksgezondheid en Leefmilieu over « de toestand van het Fonds voor medische, sociale en pedagogische zorg voor gehandicapten »;

f) De heer Claeys tot de minister van Openbare werken over « de stortingen van industriële afval op het staatsdomein «t Vliegenveld», te Lochristi en Gent (Oostakker) ».

Mochten wij die werkzaamheden niet kunnen besluiten op vrijdag 28 maart, zullen wij ook vergaderingen houden op zaterdag 29 maart om de diverse punten af te handelen.

La parole est à M. Bertrand.

M. Bertrand. — Monsieur le Président, notre groupe ne peut se rallier à la proposition de nous réunir demain, non pas que nous considérons le samedi comme une sorte de jour de repos prédominant — ce serait scandaleux quand des raisons d'Etat évidentes priment — mais depuis plus d'un mois, nous avons prévu un congrès où trois de nos collègues ont été désignés comme rapporteurs. (*Vives exclamations sur de nombreux bancs.*)

Vous me direz que la révision des institutions l'emporte sur les dispositions particulières d'un groupe politique. Je vous rappelle qu'il y a des précédents et qu'au mois de décembre dernier, si mes souvenirs sont bons, sous la présidence de M. Vandekerckhove, un week-end avait été réservé à Corsendonck, ou ailleurs, pour des séances de la commission de la Réforme des Institutions. Raison d'Etat là aussi que je sache. Or, certains groupes avaient prévu des réunions politiques, ce qui a provoqué l'annulation des réunions de commission pour ce week-end.

Je crains donc qu'en cette matière, il n'y ait deux poids et deux mesures puisque l'urgence évoquée d'aujourd'hui pouvait l'être également pour les réunions en question. C'est la raison pour laquelle, Monsieur le Président, chers collègues, nous ne pouvons nous rallier à la proposition de nous réunir demain. (*Applaudissements sur les bancs du PFD-RW.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, als ik u goed heb begrepen, zullen wij dus volgende week, dinsdag, woensdag en wellicht ook donderdag hier opgehouden zijn, omdat de stemmingen over het ontwerp 261 meebrengen dat eigenlijk iedereen hier bestendig moet aanwezig zijn. De artikelsgewijze bespreking kan zelfs nog uitlopen tot donderdag. Bovendien staan er in elk geval andere punten op de agenda voor donderdag.

Stel nu dat het verslag van ontwerp 260 ons wordt overgemaakt dinsdag of woensdag, zodanig dat er 48 uur verloopt voor de bespreking, dan zouden wij vanaf vrijdag dit ontwerp hier in openbare vergadering kunnen behandelen. U moet echter toch toegeven dat de leden die kennis zouden nemen van dit ontwerp en van het verslag, zulks niet zullen kunnen doen in de loop van de dag op dinsdag, woensdag of donderdag en daardoor eigenlijk niet in staat zijn de bespreking met kennis van zaken aan te vangen op vrijdag.

M. Busieau. — Du moment qu'il y a 48 heures, vous devez vous incliner.

De heer De Bondt. — Zou het dan niet veel beter zijn daar een andere regeling voor te vinden, zodanig dat degenen die naar hier komen, goed op de hoogte zijn van wat in de documenten staat? De meeste misverstanden die onder de leden bij een bespreking ontstaan, komen voort uit het feit dat men niet weet wat juist in het ontwerp staat. Ik geef toe dat wat in ontwerp 260 staat, voor mij — degenen die mijn uiteenzetting hebben gehoord zullen dat begrijpen — wezenlijk is met betrekking tot de houding die ik moet aannemen ten aanzien van wat door de regering wordt voorgesteld.

Uit respect voor de mogelijkheid van dag- en nachtwerk gedurende dagen of weken, zou er toch moeten worden voor gezorgd dat er voldoende ruimte is om de studie aan te vangen van het ontwerp zoals het uit de commissie zal komen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Elsen.

De heer Van Elsen. — Mijnheer de Voorzitter, ik moge vernemen welk lot er is beschoren aan de mondelinge vragen.

De Voorzitter. — Die komen vandaag, na de stemmingen, aan de orde.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, ik had vorige week gevraagd dat de mondelinge vragen op het door ons reglement bepaalde tijdstip aan de orde zouden komen. U hebt toen gezegd dat u zich

daarover zou beraden. Ofwel hebt u dat niet gedaan, ofwel hebt u mijn zeer redelijk voorstel niet aanvaard, want ik stel vast dat de mondelinge vragen nu nog op het einde van de vergadering aan de orde moeten komen. Ik vraag dus nogmaals dat voortaan ons reglement wordt gerespecteerd en dat de mondelinge vragen aan het begin van de vergadering van donderdag aan de orde komen.

De Voorzitter. — Mijnheer Jorissen, wij hebben daarover vorige week overleg gepleegd in de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden en zijn dan tot de agenda gekomen die u is voorgelegd. Er moet echter nog eens rustig worden gepraat over het probleem van de mondelinge vragen. Wellicht kunnen wij met de Kamer van volksvertegenwoordigers overleg plegen om een geschikter moment te bepalen voor het stellen van de mondelinge vragen, derwijze dat de betrokken ministers aanwezig kunnen zijn.

Het woord is aan de heer Van der Elst.

De heer Van der Elst. — Mijnheer de Voorzitter, aansluitend bij de uiteenzetting van de heer De Bondt en staande voor de vraag wanneer wij nog de tijd zullen vinden voor een fractievergadering om te beraadslagen over het wetsontwerp nr. 260, verzoek ik u, conform het reglement donderdagvoormiddag van volgende week vrij te houden voor de fractievergaderingen.

De Voorzitter. — Ik durf daar niet zonder meer positief op antwoorden. Voor zover echter de artikelsgewijze bespreking van het wetsontwerp nr. 261 vlot verloopt, is het niet uitgesloten dat er donderdagvoormiddag ruimte is voor het houden van de fractievergaderingen. Ik kan mij voorstellen dat de fracties nog wensen te vergaderen alvorens de bespreking van het wetsontwerp nr. 260 aan te vangen.

Ik begrijp de opmerkingen van de heren Bertrand en De Bondt.

De commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden heeft gisteren tot tweemaal toe vergaderd en heeft met heel veel elementen rekening moeten houden, al was het alleen maar met het Paasreces. Ik meen dat met de voorgestelde agenda het grootst mogelijk evenwicht in de organisatie van onze werkzaamheden is bereikt.

Is de Senaat het met deze regeling van de werkzaamheden eens?

M. R. Gillet. — Monsieur le Président, nous ne sommes pas d'accord sur cet ordre du jour.

De Voorzitter. — Dan breng ik het voorstel van agenda in stemming. Je mets aux voix la proposition d'ordre du jour.

— Het voorstel van agenda, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

La proposition d'ordre du jour, mise aux voix par assis et levé, est adoptée.

INTERPELLATIE VAN DE HEER LAHAYE TOT DE EERSTE MINISTER OVER «DE NOODZAAK HET LAND TE RAADPLEGEN ALVORENS OVER TE GAAN TOT DE INVOERING VAN DE VOORLOPIGE OF DEFINITIEVE STAATSHERVORMING»

INTERPELLATION DE M. LAHAYE AU PREMIER MINISTRE SUR «LA NECESSITE DE CONSULTER LE PAYS AVANT DE PROCEDER A LA MISE EN ŒUVRE DE LA REFORME PROVISOIRE OU DEFINITIVE DE L'ETAT»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Lahaye tot de Eerste minister.

Het woord is aan de interpellant.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, mijn korte interpellatie is niet deze van een lid van een partij, waartoe ik fier ben te behoren, maar van een verkozenen van de Natie, in de zin bepaald door artikel 32 van de Grondwet. Ik meen dat ik mij dit, na zovele jaren parlementaire activiteiten, mag veroorloven.

Wijlen minister van Landbouw, professor Orban, zegde destijds in dit halfrood: «We zijn tenslotte niet de verkozenen van een partij, maar van het ganse Belgische volk.»

Ik meen dat de suggestie die ik zal doen het land kan dienen en dit is mijn enig doel.

Ik laat mij hierbij door geen enkel politiek doeleinde dat tot een verkiezingsaanwinst kan leiden beïnvloeden.

Ik acht het inderdaad noodzakelijk dat de bevolking zou worden geraadpleegd alvorens over te gaan tot de invoering van de voorlopige

of definitieve staatshervorming. Dit is zeker niet het geval voor de wetsontwerpen nrs. 260 en 261, die een herziening beogen van de Grondwet en een hervorming van de instellingen, zonder dat de bevolking de gelegenheid krijgt er zich over uit te spreken.

Die documenten zijn, indien ik mij zo mag uitdrukken, volledig « ontoegankelijk » voor de gewone man. Nochtans zullen zij, indien deze hervormingen tot stand komen, zijn bestaan, zijn activiteiten in niet geringe mate beïnvloeden.

Men heeft trouwens te doen met documenten die voor vele interpretaties vatbaar zijn, en zeker niet berusten op een zeer ruime consensus. Sedert de oorspronkelijke wetsontwerpen nrs. 260 en 261 bij de Senaat werden ingediend, hebben zij bovendien reeds een grondige gedaante- verandering ondergaan.

Het volstaat, om zich hiervan te overtuigen, het verslag van onze collega's Cooreman en Goossens door te nemen. Over vele van de 68 artikelen houden de 23 leden van de commissie er allen een uiteenlopende mening op na. Op de artikelen 1, 3, 4, 28 en vooral 29 werden amendementen bij de vleet ingediend.

De griffie heeft mij zojuist bevestigd dat er op het ogenblik reeds 153 amendementen zijn ingediend en dat ze nu nog volop toestromen. Het zou dus een grote illusie zijn te geloven dat wij al deze amendementen vóór volgende week kunnen behandelen, en dat de projecten van de regering de algemene goedkeuring wegdragen.

Dan is er nog het advies van de Raad van State, die eveneens heel wat correcties heeft voorgesteld of voorbehoud formuleert. Eindelijk wijst de bespreking die zich in de Senaat afspelt en waaraan de meest eminente juristen deelnemen, op het ontbreken van eensgezindheid omtrent de nieuwe staatsstructuren. Van een « tweede voorlopige en onomkeerbare fase » is men beland in een « tweede fase waarvan de bepalingen de definitieve fase niet mogen hypothekeren ». De bepalingen zijn « omkeerbaar », en zelfs « automatisch omkeerbaar » geworden.

Er wordt, sedert vele jaren, binnen de muren van het Parlement, doch ook in de salons van inmiddels « historisch » geworden kastelen uit het Brusselse een weinig gesmaakt stuk opgevoerd. Over de staats- hervorming — want hier gaat het immers over — is reeds zeer veel te doen geweest. Onderhandelingen, besprekingen, dialogen. Er schijnt geen einde aan te komen. En toch lijkt men nog altijd evenver te staan als toen de communautaire problemen voor het eerst « ontdekt » werden. De standpunten van de diverse politieke figuren die er zich mee hebben ingelaten of nog altijd mee inlaten, van de partijen, blijven even uiteenlopend. Er zijn maximalisten en minimalisten van de staats- hervorming.

De tegenstellingen blijven bestaan ondanks de pogingen om een oplossing door te drukken. Oplossing die in de jongste drie jaar, zoals ik reeds deed opmerken, herhaaldelijk van uitzicht veranderde.

Geen wonder dat de bevolking er niets meer van begrijpt. Geen wonder dat de openbare opinie zich afkeert van de politiek. Wie durft het nog aan, buiten dit Huis, het onderwerp van de staatshervorming aan te snijden in het openbaar? Wie overigens is bekwaam er zinnige zaken over te zeggen, zonder gevaar te lopen zich te vergissen? Wie onder ons zou een toelichting kunnen verstrekken over de juiste draagwijdte van de wetsontwerpen nrs. 260 en 261?

Nochtans gaat het om teksten die voor de toekomst van het land van het grootste belang zijn, zelfs al wordt ons verzekerd dat de erin vervatte bepalingen « omkeerbaar » zijn.

Moet men er zich derhalve over verwonderen dat de openbare opinie van dit land geen belangstelling meer opbrengt voor de parlementaire arbeid? Zij verwacht immers beleidsbeslissingen en beleidskeuzen voor de enorme problemen waarvoor België zich geplaatst ziet op economisch, sociaal en vooral financieel vlak. De openbare opinie beseft instinctmatig — dank zij haar ongeschonden gebleven gezond verstand — dat aan die problemen niet de nodige tijd wordt besteed. Zij heeft het gevoel dat door de acteurs — *in casu* de politieke leiders — een stuk ten tonele wordt gevoerd in een voor haar onverstaaenbare taal.

Maar de bevolking, de kiezers, maken zich wel zorgen over de kosten van de staatshervorming. Zij trouwens niet alleen. Het Studiecentrum voor Politieke Hervormingen schrijft in zijn jongste aflevering gewijd aan de ontwerpen nrs. 260 en 261 het volgende: « Wij hopen dat de regering voldoende weerstand heeft geboden aan diegenen voor wie de verdrievoudiging van de diensten een unieke gelegenheid betekent om de effectieven op te drijven en nieuwe directieplaatsen te scheppen. » Dat lezen wij op bladzijde 15. Verder staat er nog in te lezen: « Tegenover de kunstmatige muur die onze Grondwet zelf zal optrekken, zien de gewesten zich verplicht, vanaf heden, in te staan voor hun eigen watervoorziening, waarvoor enorme uitgaven zullen worden gedaan die zich geenszins rechtvaardigen in een stelsel van nationale waterbedeling. » Dat staat op bladzijde 16.

Heerst dus bij de openbare opinie grote onverschilligheid ten opzichte van de regeling van de communautaire problemen, dan knaagt toch ergens de heimelijke vrees inzake de prijs die zal moeten worden betaald voor een regeling die de algemene instemming zeker niet wegdraagt.

Men vindt diezelfde twijfel terug in de houding van de partijen. Verklaarde CVP-voorzitter Tirdemans niet nog maar pas dat « de helft van zijn partij voorstander is gebleven van de unitaire Staat »?

De heer De Bondt. — Dat heeft hij niet gezegd.

De heer Lahaye. — Vanmorgen heeft hij inderdaad zijn opvatting zeer lichtjes gewijzigd, maar hij heeft nochtans gezegd dat dit het geval was vóór zijn congres van juli vorig jaar. Hij heeft er echter niet aan toegevoegd dat de meerderheid dermate was gesloken dat zijn vroegere opinie geen zin meer had.

Sta mij toe een andere bron te citeren, namelijk onze oud-collega, de eminente minister van Staat, Robert Houben, die nauwelijks een paar maand geleden het volgende schreef: « Men wil nieuwe beleidsorganen, nieuwe verdeling van bevoegdheid tot beslissen en uitvoeren. Om te komen tot wat? De regering weet niet, de partijen zeggen het niet, de man in de straat kent men niet. De parlementsleden tasten in het duister. Zelfs de jongste versie van de ontwerpen 260 en 261 verandert hier geen iota aan. »

Ik wil trouwens uit genoemd artikel van mijn vriend Houben een andere paragraaf aanhalen. Zijn woorden verdienen zeker dat zij in de Senaat, waar hij jarenlang het wijze woord bracht, nog worden gehoord en genoteerd:

« Wat denkt de Belgische burger over de omvorming van zijn land? Of wordt hij stiekem geacht totaal onbekwaam te zijn om een verstandige mening op te brengen, een voorkeur voor deze of gene hervorming van het land of voor het opsplitsen in twee staten? Durft u deze vragen te stellen, dan kunt u rekenen op het antwoord: « U bent toch zeker niet voor een volksraadpleging? »

En waarom zou dat niet mogen? Zijn er geen voorbeelden genoeg van andere landen die het wel deden? Ik meende dat we leefden in een dwarsdoor democratisch land!

Bovendien zijn er nog andere wegen. De politici en de parlementsleden kunnen naar de bevolking toegaan: voorlichting en raadpleging. Of zullen de Belgen op een mooie dag uit de dagbladen vernemen dat ze in een ander land terecht zijn gekomen? »

Robert Houben schreef dit op 16 november 1979. Ik vraag u de datum te onthouden. Wat de minister van Staat voorstelt vindt men terug in het « voorstel van wet tot oprichting van een commissie voor raadpleging van de bevolking over de eventuele wijziging van de staatsstructuren », een senaatsdocument dat de datum draagt van 28 november 1979. We hadden nochtans elkaar vooraf niet ontmoet of gesproken.

Mijn voorstel van wet nr. 306 gaat niet zover als gesuggereerd door Robert Houben. Het is nochtans ingegeven door dezelfde bezorgdheid voor de toekomst van het land en van zijn bewoners. Bezorgd ben ik vooral wegens de jammerlijke precedenten, waarvan de neerslag het huidige politiek klimaat nog altijd vertroebelt. Toen in 1963 de ruil Komen-Moeskroen voor de Voerstreek door de wet werd geregeld had ik reeds, samen met wijlen senaatsvoorzitter Robert Gillon, een volksraadpleging voorgesteld. Zou men ons toen gevolgd hebben, dan zou het thans niet meer mogelijk zijn geweest de toen getroffen regeling in opspraak te brengen.

Men schijnt, aan de leiding van dit land, één essentieel punt te vergeten, namelijk dat in een democratie « de macht berust bij de bevolking ». Hoe kan men te weten komen dat zij het eens is met hetgeen inzake de staatsstructuren thans wordt beraamd? Het werd haar nooit formeel in een verkiezing gevraagd. Andere problemen — sociale, economische en zelfs fiscale — primeerden daarbij altijd en dit sedert de communautaire gegevens als politieke problemen werden ervaren.

Had men het aangedurfd de bevolking te raadplegen in plaats van een door enkele partijleiders uitgewerkte formule op te dringen, dan zou men nu zeker reeds veel verder staan. Dan zou men zich bijvoorbeeld nu ernstig kunnen bezighouden met andere nijpende problemen.

Men is er blijkbaar in de leidende kringen steeds voor beducht geweest, hoewel het de normaalste zaak ter wereld is.

Ik weet in elk geval dat in de Senaat ten minste één lid het met mij volledig eens zal zijn: ons jongste lid, Jan De Meyer, opvolger van onze betreurde voorzitter, Robert Vandekerckhove. Van professor De Meyer is immers geweten dat hij voorstander is van een raadpleging van de bevolking over de toekomstige structuur van het land.

Gisteren heeft hij dit hier zeer goed uiteengezet. Wie kan het beter weten dan hij, die geprezen wordt als één der meest eminente profes-

soren in grondwettelijk recht? De heer De Meyer sprak zich als volgt uit: « Men verbreekt het land tot een onmogelijke confederatie van gemeenschappen en gewesten. Wat gebeurt intussen met de Staat? Is men niet bezig die af te breken? Moet met België gebeuren wat gebeurd is met de grote partijen van weleer die de één na de andere werden uiteengerukt door taalexremisten? »

» Het gaat niet alleen om de structuren van de Staat, maar om het bestaan zelf ervan. Alleen het volk kan hierin beslissen. In 1830 heeft het Nationaal Congres in naam van het volk de onafhankelijkheid geproclameerd, de parlementaire monarchie ingesteld en de Grondwet afgekondigd. Zij heeft de oorspronkelijke constituerende macht niet aan het volk ontnomen. Sindsdien is het volk mondig geworden door de veralgemening van het stemrecht en van het onderwijs en door de sociale vooruitgang. Dit volk moet nu zelf beslissen over het verder politiek bestaan van België. Wij moeten daarom zo vlug mogelijk een referendum houden, een echt referendum, waarin het volk beslist of België blijft bestaan dan wel of een onafhankelijk Vlaanderen en een onafhankelijk Wallonië worden opgericht.

» Wij mogen onze tijd niet verder meer verliezen met de bespreking van dit ontwerp », aldus professor De Meyer.

U begrijpt, Dames en Heren, dat wij, wat de heer De Meyer hier heeft gezegd, en wat ik sedert zeventien jaar in de Senaat verdedig, niet lichtzinnig mogen opvatten: wij willen de Grondwet als een Belgische Grondwet behandeld zien, welke ook de uitslag zij van de uitspraak van het volk, wij zijn bereid ons daarbij neer te leggen.

Voor welke toestand zouden wij staan indien morgen alleen twee partijen akkoord geraken over een nieuwe Grondwet, doch de andere alle tegen hebben gestemd? Hoe zal die Grondwet in het land ontvangen worden en hoe zal zij nageleefd worden? Tot welke moeilijkheden zal zij aanleiding geven als men gans België wil omzetten in een toekomstig Voeren en in een toekomstig Komen-Moeskroen?

De heer Boey, ondervoorzitter, treedt op als voorzitter

Als men zo verder doet, en het volk negeert, zal men tot een dergelijk resultaat komen.

Het voorstel dat ik indiende werd niet eens in commissie behandeld, het kwam zelfs niet op de agenda. Het werd ingediend in november 1979 en tot op heden, we zijn in maart 1980, heeft men geen vijf minuten gevonden om dit parlementair initiatief, zij het hoffelijkheidshalve, enig gevolg te geven. Men heeft dit initiatief genegeerd.

Wat hebben wij hier nog te zeggen in dit Parlement en waarvoor dienen wij tenslotte nog? Indien het alleen is om op een knopje te duwen, kunnen wij doen zoals in Frankrijk: met een bolletje stemmen en het meegeven aan de fractieleider. Wij dienen hier onze tijd niet meer te komen verliezen.

Wat hier gebeurt is niet meer goed te praten. Mijn voorstel ging niet zover als wat de heer De Meyer verdedigt.

Ik heb inderdaad schrik gekregen van een referendum. Een jaar geleden, toen de artikelen die voor een grondwetsherziening in aanmerking kwamen moesten worden aangeduid, heb ik een amendement ingediend om een referendum te kunnen inrichten. Dit amendement werd echter door de meerderheid verworpen. Ik wil er mij eveneens nu niet meer aan wagen, omdat het referendum van 1950 bij mij een wrange nasmaak heeft gelaten. Ik was een voorstander van wat in 1950 heeft plaatsgehad door toedoen van wijlen de heren Struyé, Van Zeeland, de Vleeschauwer en mijzelf. Wij waren misschien idealisten, maar wij werden diep ontgoocheld, want er werd geen rekening gehouden met de uitslag van het referendum. Wij hebben onthouden dat het volstond enkele straatstenen te werpen om de resultaten van een eerlijk referendum ongedaan te maken.

Ik beschouw het zekerlijk als een gemis aan parlementaire democratie dat, samen met de behandeling van het wetsontwerp nr. 261, mijn voorstel 306 niet ter tafel is gekomen in de bijzondere commissie voor Staatshervorming. Men kan er alleen uit afleiden dat het er de regering om te doen was haar ontwerp door te drukken. Zij heeft daarbij blijkbaar uit het oog verloren dat zij op die manier het parlementair initiatief beknot.

Kan de Senaat een dergelijke houding van een regering zo maar over zich heen laten gaan zonder te reageren? Of is ons Parlement een lichaam geworden waarvan de leden nog enkel op het stemknopje mogen duwen?

De door mij gesuggereerde methode voor de raadpleging van de bevolking is niet nieuw. Zij werd ontworpen in een land dat heel wat groter is dan België, in Canada, een land dat ook af te rekenen heeft met communautaire problemen. Zij is wel origineel in die zin dat men toch de polsslag erdoor kan meten van de openbare opinie. Men kan op die manier nagaan wat de bevolking wenst en zeker wat zij niet wenst.

Men kan er ook van verzekerd zijn dat daarbij werkelijk de stem van de natie zal doordringen en niet deze van enkele hardschreeuwers of van een kleine minderheid.

Die oplossing lijkt mij een veel betere waarborg voor een werkelijke pacificatie dan alles wat men er tot nog toe heeft op gevonden. Betwisting van de resultaten zal immers vrijwel uitgesloten zijn aangezien bij de raadpleging de commissie zeer brede lagen van de bevolking kan betrekken.

Daarom vraag ik de Senaat zich ernstig te bezinnen alvorens het te laat is. U stelt een structuur voor, maar heb dan tenminste de durf deze structuur aan het land kenbaar te maken en aan het oordeel van de Natie te onderwerpen.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

Houd in dit halfroond geen onderonsjes. Laat het volk oordelen of het uw voorstellen aanvaardt. Wenst het een unitair land, een federaal land, een regime van gewesten, mij om het even, op voorwaarde dat de stem van het volk wordt gehoord en dat het oordeel komt van het volk, en niet van het halfroond waarin wij zitting hebben.

Om deze redenen dien ik een motie in, niet als lid van de partij waartoe ik de eer heb te behoren, maar als een verkozen van de Natie. Ik spreek niet alleen namens Vlaanderen, maar namens het gehele land, de Natie. Artikel 32 van de Grondwet, dat nog altijd van kracht is, bepaalt trouwens uitdrukkelijk dat een senator de vertegenwoordiger is van de Natie en niet van een provincie of van het gedeelte van de provincie waar hij verkozen werd. Hij kan spreken even goed namens Bastenaken, Luik, Gent of Kortrijk en Ieper.

Die motie is, Mijnheer de Eerste Minister, zeer eenvoudig. Ze laat u toe door te drijven wat u wenst, op voorwaarde dat de brede lagen van de bevolking ermee akkoord gaan. Zo is het in Canada gebeurd, een land dat 325 maal groter is dan ons landeke en dat 20 miljoen inwoners telt. Maak zelf de vergelijking.

U zult beweren dat een volksraadpleging u nog meer tijd zal doen verliezen, dat u er de tijd niet meer voor hebt daar te zware andere problemen u boven het hoofd hangen.

Mijnheer de Eerste Minister, een grondwetsherziening handelt men niet af in zeven haasten. Dit zou een weerszinwekkende werkwijze zijn die het land nooit zou aanvaarden. Een grondwetsherziening moet grondig worden voorbereid.

Ik heb die motie alleen ondertekend en ik zal de geachte voorzitter vragen deze in stemming te willen brengen op het ogenblik dat over het geheel van het ontwerp zal worden gestemd.

Deze motie luidt als volgt:

« De Senaat, gelet op de gevolgen voor het land en de bevolking van de voorgenomen staatshervorming,

— Wenst dat de bevolking wordt geraadpleegd alvorens over te gaan tot de stemming en de invoering van de voorlopige of definitieve staatshervorming;

— Vraagt de onmiddellijke aanstelling van een vaste commissie belast met het organiseren van een wetenschappelijk onderzoek naar de mening van de Belgische bevolking in verband met de hervorming van de instellingen;

— Verwacht van de commissie een verslag over haar onderzoek ten laatste binnen de veertig dagen na haar aanstelling. »

Het staat u vrij de tekst van deze motie van orde te amenderen. In plaats van het woord « verwacht » kunt u bijvoorbeeld « eist » gebruiken. Ik heb, om op de wens van de Eerste minister in te gaan, een korte termijn van veertig dagen vooropgesteld, t.z. precies dezelfde termijn waarop een normale parlementsverkiezing bij ons wordt gehouden. Vluggen kan het niet.

Ik vraag niet, Mevrouw, Mijne Heren, uw stem als politicus, noch als lid van een fractie uit te brengen, maar als mens met intieme overtuiging. Of u als Vlaming, Waal of Brusselaar deel uitmaakt van dit Parlement, u is een vertegenwoordiger van ons land en ik vraag uw stem als verkozen van de Natie. (*Applaus op de liberale banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Perin.

M. Perin. — Monsieur le Président, je serai très bref. J'ai écouté attentivement les évocations historiques quelque peu curieuses de M. Lahaye. Il a notamment déclaré que notre Etat a été construit par le congrès national, au nom du peuple. C'est vite dit. Sur 4 millions d'habitants, il y avait exactement à l'époque 40 000 électeurs qui ont été appelés aux urnes pour élire le congrès national et 36 000 seulement se sont dérangés, car le vote n'était pas obligatoire.

Ne faisons pas une image d'Epinal avec effet rétroactif. Le peuple de l'époque, c'était la bourgeoisie. Ce n'est pas du tout scandaleux.

Tous les Etats parlementaires se sont fondés d'abord sur la bourgeoisie, soit 1 p.c. de la population.

Je ne fais pas un procès au passé; pour l'époque c'était un progrès par rapport aux monarchies absolues. Plus tard, Monsieur Lahaye, vous savez certainement qu'il y a eu le suffrage universel, etc.

En outre, pour créer cet Etat indépendant, je crois me souvenir que l'on a recouru aux armes à feu pendant les Journées de Septembre. Or, vous présentez la révolution de 1830 comme l'œuvre du peuple représenté par un congrès de la manière la plus pacifique qui soit. En fait, c'était une émeute suivie d'une révolution armée et d'une guerre de sécession, perdue d'ailleurs si les armées françaises du maréchal Gérard n'étaient venues repousser la contre-offensive hollandaise.

Vous avez quelque peu perdu cela de vue dans votre raisonnement sur les procédures pacifiques pour modifier la structure des Etats, voire pour en créer.

Vous invoquez 1950. Ce fut une grosse erreur constitutionnelle d'avoir fait un référendum sur la personne royale. C'est, en effet, la seule matière où un référendum ne s'indique pas, car la personne royale est par définition irresponsable et inviolable et les ministres sont seuls responsables.

On ne doit donc jamais soumettre une monarchie à un référendum, car on la transforme à ce moment-là en monarchie élective. Quand il s'agit d'un président de la république, cela va de soi, parce qu'il part au bout de sept ans, sauf renouvellement.

Enfin, puisque vous êtes partisan de la consultation populaire, et j'en suis ravi, je voudrais vous demander, puisqu'il y a des litiges qui provoquent des tumultes, tranchons-les de la manière que vous préconisez. Sur la périphérie bruxelloise, par exemple; vous allez obtenir des applaudissements enthousiastes sur certains bancs, à condition, bien entendu, qu'il soient occupés! (*Rires.*) Vous tranchez les litiges sur Linkebeek, Beauval, Rhode-Saint-Genèse et autres communes périphériques.

Mme Mathieu-Mohin. — Bravo !

M. Perin. — Mme Mathieu en sait quelque chose.

N'oubliez pas que dans les Fourons, il y a également des litiges. Puisque vous êtes un pacifiste, et je m'en réjouis, qui proposez des procédures de consultation directe des électeurs, utilisez-les pour trancher les litiges que le Parlement ne parvient pas à résoudre depuis 18 ans.

Etes-vous d'accord avec moi ? Si vous répondez oui, personnellement, je ne réponds pas de votre siège aux prochaines élections dans votre arrondissement. (*Rires sur de nombreux bancs.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lahaye.

M. Lahaye. — J'ose espérer que M. Perin me permettra de répondre de mon banc.

Il n'a pas pris connaissance de la proposition de loi que j'ai eu l'honneur de déposer au mois de novembre, sans quoi il n'aurait pas tenu de tels propos. Il n'a pas compris ou ne veut pas comprendre que ce que je propose n'est précisément pas une consultation populaire, mais la désignation, par les deux Chambres législatives, d'une commission chargée d'une enquête scientifique. Cette commission serait composée de douze membres — la Belgique est un grand pays ! Le Canada, lui, est petit et n'en avait que huit ! (*Sourires*) — choisis dans tous les milieux, universitaires et autres. Ces membres devront, le plus rapidement possible, faire rapport à leurs mandataires, c'est-à-dire la Chambre et le Sénat, sur le sentiment du pays au sujet des propositions faites. C'est tout autre chose.

Le professeur Perin ne m'a pas compris, mais ce n'est pas la première fois qu'un professeur ne comprend pas son élève ! (*Rires.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Martens, Eerste Minister. — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik dank de heer Lahaye voor de hoffelijke wijze, wat trouwens zijn gewoonte is, waarop hij mij heeft geïnterpelleerd.

Het ging dus over « de noodzaak het land te raadplegen alvorens over te gaan tot de invoering van de voorlopige of de definitieve staatshervorming », zoals de interpellatie wordt aangekondigd.

Alvorens op de grond van de zaak in te gaan, Mijnheer Lahaye, moet ik u zeggen dat het mij voorkomt dat uw interpellatie eerder is gericht tot de Senaat dan tot de regering. U hebt er zich over beklagd dat uw voorstel van wet niet aan de orde is gekomen in de bevoegde commissie. Uw voorstel van wet beoogt essentieel dat de beide Kamers een commissie zouden oprichten die zou onderzoeken of er geen raadpleging van de bevolking moet worden gehouden.

Uw interpellatie is in die mate tot de regering gericht dat u de regering verzoekt niet aan te dringen op de goedkeuring van haar ontwerpen van wet vóór een dergelijke commissie is ingesteld en heeft kunnen besluiten, binnen de veertig dagen, over het al of niet houden van een volksraadpleging. U hebt ook gezegd dat, naar uw mening, de staatshervorming aanzienlijke hogere uitgaven zal meebrengen.

Daarstraks, Mijnheer Lahaye, in mijn antwoord in het debat over het ontwerp van wet nr. 261 heb ik in de eerste plaats betoogd dat dit ontwerp van wet, wat de financiële middelen betreft, niet tot doel heeft nieuwe aanvullende financiële lasten te leggen op de bevolking. Het gaat over een transfer van kredieten. Eigenlijk kan ik dat best illustreren met hetgeen vandaag door de regering is beslist.

De financiële middelen waarover de gewesten en de gemeenschappen vandaag beschikken, zijn dotaties die door het Parlement worden goedgekeurd.

De aangroei van deze dotaties is trouwens kleiner dan de aangroei van de hele Rijksmiddelenbegroting, omdat wij de groei van deze dotaties beperken tot de Rijksmiddelenbegroting, min de uitgaven voor de werkloosheid. Dat betekent, op een begroting van 1100 miljard min 100 miljard die uitgetrokken zijn voor de werkloosheid en de vergoedingen voor de werkloosheid. De dotaties voor de gewesten en de gemeenschappen groeien minder snel dan de Rijksmiddelenbegroting.

In de tweede plaats zijn wij vandaag verplicht geweest te beslissen, zoals ik daarstraks heb gezegd, aanvullende kredieten in te schrijven voor de rijksschuld, de indexprovisies en de werkloosheid, ten bedrage van 17 miljard. Deze meeruitgave, die noodzakelijk is, moet worden gecompenseerd en wordt gecompenseerd door verminderingen op de begrotingen van de ministeries.

Om mijn standpunt te staven, zeg ik u dat ook de dotaties van de gemeenschappen en de gewesten blijven, dat zij geen aanspraak kunnen of mogen doen op bijkredieten, zodanig dat ik kan volhouden dat de staatshervorming, zoals zij nu wordt toegepast en zal worden uitgebreid door de wetsontwerpen, geen aanvullende uitgaven zal meebrengen.

Ik heb ook duidelijk aangetoond dat de uitbouw van de nieuwe ministeriële departementen van de gemeenschappen en de gewesten niet gebeurt door het aanwerven van aanvullend personeel maar door een transfer van functionarissen die nu werken in de traditionele ministeries.

U zult ongetwijfeld met mij akkoord gaan dat de goedkeuring van uw wetsvoorstel moeilijkheden kan opleveren. Immers, wanneer de commissie besluit om een referendum te organiseren, zou dit ongetwijfeld maanden, zoniet jaren, in beslag nemen.

De heer Lahaye. — Helemaal niet.

De heer Martens, Eerste Minister. — Toch wel. U spreekt van een termijn van veertig dagen om de commissie de tijd te geven een voorstel te formuleren.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Eerste Minister, nemen we aan dat het Parlement akkoord gaat om een commissie te installeren. De leden van de commissie worden voorgesteld door de Kamers, maar het is de Koning die ze benoemt. Die commissie krijgt veertig dagen om een verslag met aanwijzingen, opmerkingen of voorstellen neer te leggen. Het gaat niet om het houden van een referendum dat, daarin hebt u gelijk, niet zonder gevaar is. Hier gaat het om wat anders.

De heer Martens, Eerste Minister. — De commissie moet toch zeggen of er een referendum moet worden gehouden, of niet.

De heer Lahaye. — Neen, de commissie wordt alleen belast met het houden van een peiling in al de lagen van de bevolking. Dat is een Canadees systeem dat zeer positieve resultaten oplevert, ik heb mij daarvan kunnen overtuigen. Er wordt dan rekening gehouden met de positieve en negatieve opmerkingen welke de commissie voorbrengt. Hetgeen ik vraag is zeer eenvoudig.

De heer Martens, Eerste Minister. — De commissie zou dus zelf de bevolking raadplegen. Op welke manier zou dat geschieden ?

De heer Lahaye. — Met peilingen. In Canada waren het de acht leden van de commissie die het hele land doorkruisten. Voor hun werk hadden zij meer tijd, want het ging om een land dat 250 maal groter is dan het onze. Bij ons zou een peiling niet zoveel tijd in beslag nemen. Ik stel trouwens, voor deze sondage, slechts veertig dagen voor. Dan hebt u een advies. Dan zou u niet naderhand voor moeilijkheden staan zoals nu met Komen en Moeskroen bijvoorbeeld. Hadden wij in 1963 soortgelijke peiling gehouden, dan hadden wij niet al de miserie gekregen die we nu beleven.

Het is juist om de moeilijkheden met uw voorlopige fase te vermijden, dat ik mijn voorstel doe.

De heer Martens, Eerste Minister. — Ik betwijfel toch, Mijnheer Lahaye, of een dergelijke raadpleging van de bevolking niet bij wijze van referendum maar door een commissie van specialisten tot enige betekenisvolle uitslag zou leiden. Ik treed het argument bij van de heer Perin, dat er ook rekening moet mee gehouden worden dat dergelijke commissies ook zouden worden ingesteld rond conflictpunten die wij nu kennen, zoals de Voerstreek, de periferie rond Brussel, Komen-Moeskroen en andere punten.

Tenslotte — dat is zeker uw bedoeling niet — betekent uw voorstel dat het Parlement tot op zekere hoogte afstand zou doen van zijn verantwoordelijkheid om voor een probleem een oplossing te zoeken. Wij zijn gekozen van het volk om zelf een dergelijke oplossing uit te werken, hoe moeilijk dat ook moge zijn. U hebt bepaalde oud-senatoren, oud-partijvoorzitters, onder wie de heer Robert Vandekerckhove, geciteerd. Daarstraks heb ik in mijn betoog gezegd dat de ontwerpen die wij nu voorstellen om door het Parlement te worden goedgekeurd, nog altijd in de lijn liggen van de herziening van de Grondwet van 1970.

Er is een stuk continuïteit met de hervorming van 1970. Het is mogelijk dat de definitieve hervorming, uitgewerkt door het Parlement, er totaal anders uitziet. Maar in de huidige stand van zaken kunnen wij niet anders dan op basis van de bestaande Grondwet en in de lijn van wat in 1970 werd ontworpen een belangrijke stap verder zetten. Dat is het wat wij doen. Het is natuurlijk betekenisvol en misschien een teken aan de wand dat medeauteurs en belangrijke onderhandelaars van de Grondwet van 1970, waartoe de heer Houben behoorde, nu vragen stellen.

Als Wergevende Kamer en als regering hebben wij de plicht de Grondwet toe te passen. Wij hebben, zoals ik reeds zei, op zeer ruime schaal het advies gevraagd van de Raad van State. Deze heeft ons geadviseerd, niet alleen over de grondwettelijkheid van de tekst, maar ook over het technisch en juridisch verantwoorde karakter ervan.

Wij hebben op dat vlak zeer grote voorzorgen genomen. De bevoegde Senaatscommissie heeft meer dan vijf maanden gediscussieerd over het eerste wetsontwerp. Ik zie werkelijk niet wat wij nog meer hadden kunnen doen.

De regering, ik kan dat getuigen, heeft gedurende een jaar bijna iedere week aan deze teksten gewerkt, de laatste vijf maanden in nauw overleg met de bevoegde parlementaire commissie. Ik meen dan ook dat in de gegeven omstandigheden de uitvoerende macht, ook als tak van de wetgevende macht, de Senaat in de bevoegde Senaatscommissie ernstig werk hebben geleverd.

Men kan van mening verschillen over de politieke draagwijdte en over de politieke opties die werden genomen. Het was ook uw bedoeling niet daarop in te gaan.

Ik meen dat de Senaat als parlementaire instelling het beste van zijn kunnen, met betrekking tot dit wetsontwerp, heeft aangewend op het juridische en technische vlak.

De regering verwacht niet dat de door u voorgestelde commissie veel meer duidelijkheid zal scheppen in de ingewikkelde communautaire verhoudingen. Laten wij daarom die experimentele fase van vier en een half jaar aanvaarden en laten wij van deze periode gebruik maken om ondertussen, in dialoog tussen de partijen en binnen het Parlement te pogen de definitieve staatshervorming tot stand te brengen.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Eerste Minister, u stelt mij een vraag waardoor ik de indruk krijg dat u mij niet begreep.

U vraagt of het Parlement moet afzien van zijn prerogatieven. Ik heb dit niet gezegd, wel dat het Parlement een opdracht geeft. Het krijgt daarop een verslag met advies van de commissie en blijft er meester over dit advies al dan niet te volgen en zijn institutionele projecten dermate te wijzigen of aan te passen.

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, ingediend door de heer Lahaye, luidt :

« De Senaat,

» Gelet op de gevolgen voor het land en de bevolking van de voorgenomen staatshervorming;

» Wenst dat de bevolking wordt geraadpleegd alvorens over te gaan tot de stemming en invoering van de voorlopige of definitieve staatshervorming;

» Vraagt de onmiddellijke aanstelling van een vaste commissie belast met het organiseren van een wetenschappelijk onderzoek naar de mening van de Belgische bevolking in verband met de hervorming van de instellingen;

» Verwacht van de commissie een verslag over haar onderzoek ten laatste binnen de veertig dagen na haar aanstelling. »

De tweede, ingediend door de heren Gijs, Lallemand, André en Wyninckx, luidt :

« De Senaat,

» Gehoord de interpellatie van de heer Lahaye en het antwoord van de Eerste minister,

» Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

» Ayant entendu l'interpellation de M. Lahaye et la réponse du Premier ministre,

» Passe à l'ordre du jour. »

Wij zullen tijdens een latere vergadering stemmen over de eenvoudige motie, die voorrang heeft.

Nous procéderons, lors d'une prochaine séance, au vote sur l'ordre du jour pur et simple, qui bénéficie de la priorité.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES FINANCES DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1980

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES FINANCES DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1979

Projets examinés en section des Affaires économiques

Vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

Ontwerpen behandeld door de afdeling Economische Aangelegenheden

Stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons au vote sur les articles des projets de loi relatifs au budget des Finances, examinés par la section des Affaires économiques.

Wij gaan over tot de stemming over de artikelen van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van Financiën, behandeld door de afdeling Economische Aangelegenheden.

— Les articles des tableaux et des projets de loi sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir Annales parlementaires, section des Affaires économiques du Sénat, séance du jeudi 13 mars 1980.)

De artikelen van de tabellen en van de ontwerpen van wet worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie Parlementaire Handelingen, afdeling Economische Aangelegenheden van de Senaat, vergadering van donderdag 13 maart 1980.)

M. le Président. — Il sera procédé dans un instant au vote sur l'ensemble des projets de loi.

Wij stemmen zo dadelijk over de ontwerpen van wet in hun geheel.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1980

*Vote sur l'amendement
et sur l'article premier réservés*

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET
MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGRO-
TINGSJAAR 1980

*Stemming over het aangehouden amendement
en over het aangehouden eerste artikel*

M. le Président. — Nous devons procéder maintenant au vote sur l'amendement de M. Descamps et consorts et sur l'article premier réservés du projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de 1980.

Wij moeten thans stemmen over het aangehouden amendement van de heer Descamps c.s. en over het aangehouden eerste artikel van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor 1980.

De heer Vanderpoorten. — Mijnheer de Voorzitter, wij vragen de naamstemming.

De Voorzitter. — Wordt deze vraag gesteund? (*Meer dan negen leden staan op.*)

Aangezien de naamstemming reglementair is gevraagd, zal ertoe worden overgegaan.

Nous passons au vote.

Wij gaan over tot de stemming.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'amendement de M. Descamps et consorts.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over het amendement van de heer Descamps c.s.

149 membres sont présents.

149 leden zijn aanwezig.

122 votent non.

122 stemmen neen.

23 votent oui.

23 stemmen ja.

4 s'abstiennent.

4 onthouden zich.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

MM. Adriaensens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bonmariage, Bruart, Busieu, Calewaert, Canipel, Capoen, Carpels, Chabert, Claeys, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, De Kerpel, Deleack, Delmotte, Mmes De Loore-Raeymaekers, De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Rouck, De Seranno, Désir, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, de Wasseige, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Féfir, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (Emile), Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylens, Lacroix, Lagae, Lagasse, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, M. Mainil, Mme Mathieu-Mohin, MM. Mesotten, Meunier, Moureaux, Nauwelaerts, Mme Nauwelaerts-Thues, M. Neuray, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Piot, Mme Planckaert-Staessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandekerckhove, Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborgh, Van Elsen, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Ooteghem, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bril, Coen, Cuvelier, Daems, Decoster, Demuyter, Descamps, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Kenens, Lahaye, Nutkewitz, Pede, Van den Broeck, Vanderpoorten, Vandersmissen et Waltiel.

Se sont abstenus :

Hebben zich onthouden :

MM. de Bruyne, Jorissen, Maes et Van der Elst.

De Voorzitter. — Ik verzoek de leden die zich hebben onthouden de reden van hun onthouding mede te delen.

De heer Maes. — Mijnheer de Voorzitter, sommige leden van onze fractie hebben zich onthouden, omdat zij beseffen dat er inderdaad een reëel probleem is gerezen, maar de regering moet daarvoor een oplossing vinden.

De Voorzitter. — Ik breng nu het eerste artikel van het ontwerp van wet in stemming.

Je mets aux voix le premier article du projet de loi.

— Cet article, mis aux voix par assis et levé, est adopté.

Dit artikel, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

M. le Président. — Nous votons immédiatement sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen dadelijk over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE
LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGETAIRE 1980

PREMIER PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINIS-
TÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGE-
TAIRE 1979

SECOND PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINIS-
TÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGE-
TAIRE 1979

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET
MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGRO-
TINGSJAAR 1980

EERSTE ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN
DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDE-
DIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

TWEEDE ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN
DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDE-
DIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

Stemming

M. le Président. — Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi.

Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze ontwerpen van wet. (*Instemming.*)

Het woord is aan de heer Vanderpoorten voor een stemverklaring.

De heer Vanderpoorten. — Mijnheer de Voorzitter, er is een tijd geweest dat de traditionele partijen, welke ook hun positie was ten opzichte van de regering, de begroting van Landsverdediging goedkeurden. In de huidige context zou dat van onzentwege aanbeveling verdienen, maar het huidige beleid van de minister van Landsverdediging en van de regering is zodanig dat wij ons vertrouwen niet kunnen schenken, te meer omdat het amendement van de heer Descamps en consoorten door de Senaat werd verworpen.

De Voorzitter. — Wij gaan over tot de stemming.

Nous passons au vote.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble de ces projets de loi.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over de ontwerpen van wet in hun geheel.

144 membres sont présents.

144 leden zijn aanwezig.

104 votent oui.

104 stemmen ja.

39 votent non.

39 stemmen neen.

1 s'abstient.

1 onthoudt zich.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Derhalve zijn de ontwerpen van wet aangenomen.

Ils seront transmis à la Chambre des représentants.

Zij zullen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Busieu, Canipel, Carpels, Claey, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, De Baere, De Bondt, De Clercq, De Graeve, De Kerpel, Deleek, Delmotte, Mme De Loore-Raemaekers, M. De Meyer, Mme De Pauw-Devee, MM. De Rore, De Seranno, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Féris, Flagothier, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lallemand, Lambiotte, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mainil, Mesotten, Meunier, Nauwelaerts, Mmes Nauwelaerts-Thues, Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Piot, Mme Planckaert-Saessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborght, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bonmariage, Bril, Capoen, Coen, Cuvelier, Daems, de Bruyne, Decoster, Demuyter, De Rouck, Descamps, Désir, de Wasseige, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Guillaume (Emile), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Jorissen, Kenens, Lagasse, Lahaye, Maes, Mme Mathieu-Mohin, MM. Moureaux, Neuray, Nutkewitz, Pede, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltniel.

S'est abstenu :

Heeft zich onthouden :

M. Bruart.

M. le Président. — Monsieur Bruart est prié de faire connaître les motifs de son abstention.

M. Bruart. — Monsieur le Président, je me suis abstenu parce que je n'ai pas reçu de réponse circonstanciée aux questions posées à l'occasion du débat sur le budget de la Défense nationale et sur lesquelles je reviendrai en utilisant les voies normales de la procédure parlementaire.

De heer Jorissen. — Het stemmingsapparaat van de heer Chabert heeft niet gefunctioneerd. De regeringsbanken worden gesaboteerd !

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES FINANCES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES FINANCES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1979

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN FINANCIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

Stemming

M. le Président. — Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi.

Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze ontwerpen van wet. (Instemming.)

— Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble des projets de loi. Er wordt tot naamstemming overgegaan over de ontwerpen van wet in hun geheel.

149 membres sont présents.

149 leden zijn aanwezig.

109 votent oui.

109 stemmen ja.

40 votent non.

40 stemmen neen.

En conséquence les projets de loi sont adoptés.

Derhalve zijn de ontwerpen van wet aangenomen.

Ils seront soumis à la sanction royale.

Zij zullen aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bruart, Busieu, Calewaert, Canipel, Carpels, Chabert, Claey, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, De Kerpel, Deleek, Delmotte, Mme De Loore-Raemaekers, MM. De Meyer, De Rore, De Seranno, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Féris, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mainil, Mesotten, Meunier, Nauwelaerts, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Piot, Mme Planckaert-Saessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborght, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bonmariage, Bril, Capoen, Coen, Cuvelier, Daems, de Bruyne, Decoster, Demuyter, De Rouck, Descamps, Désir, de Wasseige, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Guillaume (Emile), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Jorissen, Kenens, Lagasse, Lahaye, Maes, Moureaux, Neuray, Nutkewitz, Pede, Vandekerckhove, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Vandezande, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltniel.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 11 JULI 1973 HOUDENDE WIJZIGING VAN DE WET VAN 29 MEI 1959 BETREFFENDE HET BEWAARSCHOOLONDERWIJS, HET LAGER, MIDDELBAAR, NORMAAL-, TECHNISCH, KUNST- EN BUITENGEWOON ONDERWIJS

Stemming

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 11 JUILLET 1973 MODIFIANT LA LOI DU 29 MAI 1959 RELATIVE À L'ENSEIGNEMENT GARDIEN, PRIMAIRE, MOYEN, NORMAL, TECHNIQUE, ARTISTIQUE ET SPECIAL

Vote

De Voorzitter. — Wij stemmen nu over het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 11 juli 1973 op het onderwijs.

Nous passons au vote sur le projet de loi modifiant la loi du 11 juillet 1973 relative à l'enseignement.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble du projet de loi.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over het ontwerp van wet in zijn geheel.

151 membres sont présents.

151 leden zijn aanwezig.

Tous votent oui.

Allen stemmen ja.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

Il sera soumis à la sanction royale.

Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Ont pris part au vote :

Hebben aan de stemming deelgenomen :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Bailly, Bascour, Basecq, Bataille, Belot, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bogaerts, Bonmariage, Bril, Bruart, Busieu, Calewaert, Canipel, Capoen, Carpels, Chabert, Claey, Coen, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Cuvelier, Daems, Daulne, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere,

De Bondt, de Bruyne, De Clercq, Deconinck, Decoster, De Graeve, De Kerpel, Deleecq, Delmotte, Mme De Loore-Raeymaekers, MM. De Meyer, Demuyter, Mme De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Rouck, Descamps, De Seranno, Désir, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, de Wasseige, Deworme, Dewulf, D'Haeyer, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Férier, Février, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Gillet (Jean), Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (Emile), Guillaume (François), Hanin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Jorissen, Kenens, Kevers, Kuylen, Lagae, Lagasse, Lahaye, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Maes, Mainil, Mme Mathieu-Mohin, MM. Mesotten, Meunier, Moureaux, Nauwelaerts, Mme Nauwelaerts-Thues, MM. Neuray, Nutkewitz, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Pede, Piot, Mme Planckaert-Staessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandekerckhove, Vandenabeele, Van den Broeck, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborcht, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Vandezande, Van Elsen, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Ooteghem, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Waltniel, Windels, Wyninckx et Leemans.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VAN DEN EYNDEN TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN OVER « HET NIET-TOEPASSEN VAN HET VERNIEUWD ECONOMISCH BELEID BIJ BESTELLINGEN GEPLAATST DOOR DE RTT EN BESLIST IN HET MCESC »

Stemming over de motie ingediend door de heren Wyninckx, Sweert, Windels en Conrotte

INTERPELLATION DE M. VAN DEN EYNDEN AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR « LA NON-APPLICATION DE LA NOUVELLE POLITIQUE ECONOMIQUE A L'OCCASION DE COMMANDES PASSES PAR LA RTT ET DECIDEES PAR LE CMCES »

Vote sur la motion déposée par MM. Wyninckx, Sweert, Windels et Conrotte

De Voorzitter. — Dames en Heren, tot besluit van de interpellatie van de heer Van den Eynden tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken werd door de heren Wyninckx, Sweert, Windels en Conrotte, de volgende motie ingediend :

« De Senaat,

» Gehoord de interpellatie van de heer Van den Eynden en het antwoord van de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken,

» Vraagt dat het Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Coördinatie bij de toewijzing van bestellingen uitdrukkelijk rekening zou houden met de grondbeginselen van het vernieuwd industrieel beleid, meer in het bijzonder met de waarborgen die de ondernemingen bieden op het vlak van de tewerkstelling, het speurwerk, de ontwikkeling van nieuwe produkten en hun bijdrage tot de Belgische export, dit evenwel zonder dat er aanleiding gegeven wordt tot deloyale concurrentieverhoudingen. »

« Le Sénat,

» Ayant entendu l'interpellation de M. Van den Eynden et la réponse du Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques,

» Demande que le Comité ministériel de Coordination économique et sociale tienne expressément compte lors de l'adjudication des marchés, des principes fondamentaux de la politique industrielle nouvelle, et notamment des garanties que les entreprises offrent sur les plans de l'emploi, de la recherche, de la mise au point de produits nouveaux et de leur contribution aux exportations belges, sans toutefois que cela donne lieu à des conditions de concurrence déloyale. »

Bij deze motie hebben de heren Vanderpoorten en Henrion volgend amendement voorgesteld :

In het tweede lid de woorden « de grondbeginselen van het vernieuwd industrieel beleid, meer in het bijzonder met » te doen vervallen.

Au deuxième alinéa, supprimer les mots « des principes fondamentaux de la politique industrielle nouvelle, et notamment ».

Nous passons au vote.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1979-1980
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1979-1980

Wij gaan over tot de stemming.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'amendement de MM. Vanderpoorten et Henrion.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over het amendement van de heren Vanderpoorten en Henrion.

144 membres sont présents.

144 leden zijn aanwezig.

115 votent non.

115 stemmen neen.

28 votent oui.

28 stemmen ja.

1 s'abstient.

1 onthoudt zich.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

MM. Adriaensens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bonmariage, Bruart, Busieau, Calewaert, Canipel, Carpels, Chabert, Claeys, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, De Kerpel, Deleecq, Delmotte, Mmes De Loore-Raeymaekers, De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Seranno, Désir, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, de Wasseige, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Férier, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (Emile), Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mainil, Mesotten, Meunier, Moureaux, Nauwelaerts, Mme Nauwelaerts-Thues, M. Neuray, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, Mme Planckaert-Staessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborcht, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bril, Capoen, Coen, Daems, Decoster, Demuyter, De Rouck, Descamps, D'Haeyer, Férier, Gillet (Jean), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Kenens, Lahaye, Maes, Nutkewitz, Pede, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltniel.

S'est abstenu :

Heeft zich onthouden :

M. Jorissen.

De Voorzitter. — Ik verzoek de heer Jorissen de reden van zijn onthouding mede te delen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb mij onthouden ten einde er te kunnen op wijzen dat wij in de toekomst meer vooruitziend moeten zijn en moeten zorgen dat er te eten is. Sommige collega's hebben er zich bij mij over beklagd dat zij barsten van de honger en het zo niet langer kunnen volhouden.

De Voorzitter. — Wij moeten nu stemmen over de motie ingediend door de heren Wyninckx, Sweert, Windels en Conrotte.

— Il est procédé au vote nominatif sur cette motion.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over die motie.

146 membres sont présents.

146 leden zijn aanwezig.

113 votent oui.

113 stemmen ja.

33 votent non.

33 stemmen neen.

En conséquence, cette motion est adoptée.

Derhalve is deze motie aangenomen.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bruart, Busieau, Calewaert, Canipel, Carpels, Chabert, Claeys, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, De Kerpel, Deleeck, Delmotte, Mme De Loore-Raeymaekers, M. De Meyer, Mme De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Seranno, Désir, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, de Wasseige, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Féris, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mainil, Mesotten, Meunier, Moureaux, Nauwelaerts, Mmes Nauwelaerts-Thues, Pannels-Van Baelen, MM. Paque, Paulus, M. Planckaert-Staessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborcht, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels, Wyninckx et Leemans.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bonmariage, Bril, Capoen, Coen, Daems, de Bruyne, Decoster, Demuyter, De Rouck, Descamps, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Jorissen, Kenens, Lahaye, Maes, Neuray, Nutkewitz, Pede, Vandekerckhove, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltiel.

INTERPELLATION DE M. PEETERS AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES ET MINISTRE DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE SUR « LA DECISION PRISE LE 31 JANVIER 1980 PAR LE CONSEIL COMMUNAL DE FOURONS ET INTERDISANT AUX FLAMANDS D'ORGANISER, LE 18 FEVRIER 1980, LEURS CORTEGES CARNAVALESQUES ANNUELS A FOURONS »

Vote sur l'ordre du jour pur et simple

INTERPELLATIE VAN DE HEER PEETERS TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN MINISTER VAN WETENSCHAPSBELEID OVER « DE BESLISSING VAN 31 JANUARI 1980 VAN DE GEMEENTERAAD VAN VOEREN HOUDENDE VERBOD VAN DE JAARLIJKSE VLAAMSE KARNAVALTOCHTEN IN VOEREN OP 18 FEBRUARI 1980 »

Stemming over de eenvoudige motie

M. le Président. — Mesdames, Messieurs, trois ordres du jour ont été déposés en conclusion de l'interpellation de M. Peeters au ministre de l'Intérieur et des Réformes institutionnelles et ministre de la Politique scientifique. L'un, pur et simple, par M. Windels, Mme Pétry, MM. Mainil et Seeuws, les autres, par MM. Van Ooteghem, Jorissen et Vandekerckhove et par MM. Bonmariage, Paque et Bataille.

Dames en Heren, tot besluit van de interpellatie van de heer Peeters tot de minister van Binnenlandse Zaken en Institutionele Hervormingen en minister van Wetenschapsbeleid, werden drie moties ingediend. De ene, de eenvoudige motie, door de heer Windels, Mevr. Pétry, de heren Mainil en Seeuws, de andere, door de heren Van Ooteghem, Jorissen en Vandekerckhove en door de heren Bonmariage, Paque en Bataille.

Conformément à notre règlement, nous votons sur l'ordre du jour pur et simple qui bénéficie de la priorité.

Overeenkomstig ons reglement, stemmen wij over de eenvoudige motie die de voorrang heeft.

Je vous rappelle la teneur de cet ordre du jour :

Ik herinner u aan de inhoud van deze motie :

« De Senaat,

» Gehoord de interpellatie van de heer Peeters en het antwoord van de minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Wetenschapsbeleid.

» Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

» Ayant entendu l'interpellation de M. Peeters et la réponse du ministre de l'Intérieur, des Réformes institutionnelles et de la Politique scientifique,

» Passe à l'ordre du jour. »

Nous passons au vote.

Wij gaan over tot de stemming.

— Il est procédé au vote nominatif sur l'ordre du jour pur et simple.

Er wordt tot naamstemming overgegaan over de eenvoudige motie.

147 membres sont présents.

147 leden zijn aanwezig.

108 votent oui.

108 stemmen ja.

39 votent non.

39 stemmen neen.

En conséquence, l'ordre du jour pur et simple est adopté.

Derhalve is de eenvoudige motie aangenomen.

Ont voté oui :

Hebben ja gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Bailly, Basecq, Bataille, Belot, Bogaerts, Bruart, Busieau, Calewaert, Canipel, Carpels, Chabert, Claeys, Conrotte, Cooreman, Coppens, Cornelis, Croux, Cudell, Cugnon, Daulne, Mme De Backer-Van Ocken, MM. De Baere, De Bondt, De Clercq, Deconinck, De Graeve, De Kerpel, Deleeck, Delmotte, Mme De Loore-Raeymaekers, M. De Meyer, Mme De Pauw-Deveen, MM. De Rore, De Seranno, De Smeyter, le chevalier de Stexhe, Deworme, Dewulf, Mme D'Hondt-Van Opdenbosch, MM. Dulac, le comte du Monceau de Bergendal, Féaux, Féris, Flagothier, Geens, Gerits, Gijs, Mme Gillet (Lucienne), MM. Goossens, Gramme, Guillaume (François), Hanin, Hismans, Hostekint, Houben, Hubin, Kevers, Kuylen, Lacroix, Lagae, Lallemand, Lambiotte, Lavens, Lecoq, Lindemans, Lutgen, Mme Maes-Vanrobaeys, MM. Mainil, Mesotten, Meunier, Nauwelaerts, Mmes Nauwelaerts-Thues, Pannels-Van Baelen, M. Paque, M. Planckaert-Staessens, M. Radoux, Mmes Remy-Oger, Rommel-Souvagie, MM. Seeuws, Smeers, Mme Smitt, M. Sondag, Mme Staels-Dompas, MM. Storme, Sweert, Tilquin, Toussaint (Théo), Mme Turf-De Munter, MM. Vandenabeele, Van den Eynden, Van den Nieuwenhuijzen, Vanderborcht, Vangeel, Vangronsveld, Vanhaverbeke, Van Herreweghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, van Waterschoot, Verbist, Vergeylen, Verhaegen, Verleysen, Vernimmen, Windels et Wyninckx.

Ont voté non :

Hebben neen gestemd :

M. Bascour, Mme Bernaerts-Viroux, MM. Boey, Bonmariage, Bril, Capoen, Coen, Daems, de Bruyne, Decoster, Demuyter, De Rouck, Descamps, Désir, de Wasseige, D'Haeyer, Février, Gillet (Jean), Guillaume (Emile), Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Jorissen, Kenens, Lagasse, Lahaye, Maes, Mme Mathieu-Mohin, MM. Moureaux, Neuray, Nutkewitz, Pede, Van den Broeck, Van der Elst, Vanderpoorten, Vandersmissen, Vandezande, Van Elsen, Van Ooteghem et Waltiel.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VAN ELSSEN AAN DE MINISTER VAN HET VLAAMSE GEWEST OVER « DE OVERSTROMINGEN IN DE KEMPEN »

QUESTION ORALE DE M. VAN ELSSEN AU MINISTRE DE LA REGION FLAMANDE SUR « LES INONDATIONS DANS LA CAMPINE »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Van Elsen aan de minister van het Vlaamse Gewest.

Het woord is aan de heer Van Elsen.

De heer Van Elsen. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, mijn vraag betreft de toestand van de waterlopen in de Kempen. Het komt de jongste jaren geregeld voor dat in de Kempen overstromingen worden vastgesteld en dit vooral in gebieden die hiervan vroeger gespaard bleven. Het betreft meestal wateroverlast in de Nete of waterlopen van het debiet van de Nete.

De heer Boey, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Het is enerzijds zonder twijfel een feit dat het aanleggen van rioleringen hiervan een zekere reden is. Anderzijds menen wij dat er nog andere redenen zijn, zoals bijvoorbeeld het gebrek aan voldoende reiniging en het uitblijven van de nodige infrastructuur, die er tevens

moet toe bijdragen om tegemoet te komen aan het oplossen van het probleem geschapen door de rioleringen. In zekere middelen wordt gesteld dat bepaalde uitrustingen niet zouden kunnen aangelegd worden omdat een te vrije loop van het water overstromingen zou kunnen veroorzaken in Antwerpen. Wij zouden door de minister graag ingelicht worden :

1. Over de oorzaken van deze overstromingen of dreigingen van overstromingen;
2. Over de maatregelen die in het vooruitzicht worden gesteld om hieraan te verhelpen.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Calewaert.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, volgens de Landelijke Waterdienst treden de vakken van de Kleine en de Grote Nete en van hun zijtakken die tot de onbevaarbare waterlopen van de eerste categorie behoren de jongste jaren veel minder buiten hun oevers dan dat vroeger het geval was. Sinds de betreffende waterloopvakken door toedoen van de Landelijke Waterdienst, in ruilverkavelingsverband grotendeels genormaliseerd werden, is hun afvoer vermogen inderdaad aanzienlijk toegenomen en komen enkel nog bij topdebieten overstromingen voor, daar waar voorheen reeds bij kleine afvoerdebieten wateroverlast ontstond.

De rioleringen die in de Kempen werden aangelegd hebben onvermijdelijk een sneller afvloeien van het water naar de waterlopen tot gevolg gehad. In tegenstelling tot wat de geachte senator meent, hebben ze naar het oordeel van de Landelijke Waterdienst echter geen noemenswaardige invloed gehad op de overstromingen die zich de jongste jaren aldaar hebben voorgedaan.

De toestand kan alleen verholpen worden door een verbetering van de waterbeheersing in de vakken van de Kleine en de Grote Nete die bij de bevaarbare waterlopen zijn ingedeeld en door de verdere normalisatie van de voorgenoemde waterloopvakken.

De vakken van de Netten die tot de bevaarbare waterlopen behoren ressorteren onder het departement van Openbare Werken. Ter zake moge ik de geachte senator dan ook naar mijn collega van dat departement verwijzen.

Wat de overige waterloopvakken betreft, zijn momenteel nog de volgende normalisatiewerken in het vooruitzicht gesteld :

1. Aanpassing van de dijken op de Kleine Nete te Grobbendonk;
2. Bouwen van een automatische stuw op de Mol-Nete te Geel en te Mol, op de Kleine Nete te Kasterlee en op de Grote Nete te Meerhout;
3. Bouwen van een stormgracht naast de Ring rond Mol ter ontlasting van de Mol-Nete.

Al deze werken zullen normalerwijze dit jaar nog worden aanbesteed en ten laste vallen van de begroting van het Vlaamse gewest.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER DE ROUCK AAN DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER « DE WERKING VAN HET POSTRESTAURANT TE RONSE »

QUESTION ORALE DE M. DE ROUCK AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « LE FONCTIONNEMENT DU RESTAURANT DES POSTES A RENAIX »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer De Rouck tot de minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie. Het woord is aan de heer De Rouck.

De heer De Rouck. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, uw geachte voorganger deelde mij op 15 januari 1980 mede dat het postrestaurant van Ronse zou in werking gesteld worden zodra een oplossing zou gevonden zijn voor de aanwerving van personeel.

Op datum van 19 februari suggereerde ik in een brief dat er wellicht geen personeelsprobleem zou bestaan wanneer het voorhanden zijnde personeel van de postrestaurants rationeler zou gebruikt worden, dit is naar de werkelijke behoeften, dit wil zeggen wanneer in de restaurants alleen maaltijden zouden verstrekt worden aan reglementair toegelaten gebruikers.

Ik kan thans formeel bevestigen dat in diverse postrestaurants een allermindst doeltreffende controle gebeurt op de gebruikers. Een proefpersoon, die ik ter zake een opdracht gaf, kreeg zonder enige moeite toegang tot drie postrestaurants; deze van Gent-Sint-Pieters, Kortrijk en Oudenaarde, hoewel hij geen reglementair toegelaten gebruiker was.

Mogen we hieruit besluiten dat wellicht vele problemen van personeelstekort zouden verdwijnen, zo deze misbruiken efficiënt zouden bestreden worden ?

Mag ik u vragen, geachte heer Minister :

1. Of u van plan bent een spoedig einde te laten maken aan deze mistoestanden, welke bijkomende overheidsuitgaven veroorzaken;
2. Wanneer u uiteindelijk het postrestaurant Ronse zal openstellen voor de reglementair toegelaten gebruikers, ook al moet dit gebeuren via een transfer van personeel dat elders zou vrijkomen na opruiming van de misbruiken ?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Calewaert die zal antwoorden namens de minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, er doet zich een enigszins zonderlinge situatie voor : ik zal een antwoord geven in het Frans, omdat ik minister Baudson vervang.

De heer Van Ooteghem. — U is polyvalent, Minister Calewaert.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Polyglot, ja, polyvalent niet. *Traduttore traditore*. Ik geef er dus de voorkeur aan het antwoord te lezen in het Frans.

Je ne puis que confirmer à l'honorable membre que l'ouverture du restaurant postal de Renaix est subordonnée à l'approbation du cadre des aides-ouvriers B, à la suite de quoi leur recrutement deviendra possible.

Un projet d'adaptation du cadre organique de la Régie des postes fait l'objet d'un dossier qui sera prochainement soumis à l'approbation de MM. les ministres de la Fonction publique et du Budget.

En ce qui concerne l'utilisation rationnelle du personnel disponible, je puis assurer à l'honorable membre que : une enquête approfondie sera entamée au sujet des faits mentionnés; depuis le 1er janvier 1980, tous les gérants ont reçu des instructions strictes quant à l'accès des restaurants postaux par des personnes étrangères à la Régie.

Un système de chèques-repas est instauré à partir du 1er avril afin d'empêcher les abus.

Enfin, je tiens à attirer l'attention de l'honorable membre sur le fait que depuis le 1er janvier 1979 aucun membre du personnel n'a été recruté pour les restaurants postaux.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN OVER « DE EVENTUELE ONTBINDING VAN HET INSTITUUT VOOR MIJNHYGIENE TE HASSELT »

QUESTION ORALE DE M. VANDEKERCKHOVE AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR « LA DISSOLUTION EVENTUELLE DE L'INSTITUUT VOOR MIJNHYGIENE » A HASSELT »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Vandekerckhove aan de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken.

Het woord is aan de heer Vandekerckhove.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, het Instituut voor Mijhygiëne te Hasselt, dat zich in de loop van zijn 36 bestaansjaren, een hoge wetenschappelijke faam heeft weten op te bouwen, vooral door zijn interdisciplinaire aanpak van de bestrijding van de stoflong of pneumoconiosis, zou als gevolg van een reorganisatie op splitsing van het Nieb-Iniex, ontbonden worden.

Dit zou ongetwijfeld niet alleen voor de wetenschappelijke infrastructuur in Limburg een belangrijke verarming betekenen, maar kan ook een gevaar inhouden voor de arbeidshygiëne in de mijnen.

Kan de geachte Minister mij mededelen :

1. Of de berichten over ontbinding of opslorping gegrond zijn;
2. Welke de beweegredenen zouden zijn om daartoe over te gaan;
3. Of het omwille van de belangrijke bijdrage van het Instituut aan het probleem van de stoflong en zijn internationale uitstraling niet beter zou zijn af te zien van deze plannen ?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Calewaert, die zal antwoorden namens de Vice-Eerste minister.

De heer Calewaert, Minister van Openbaar Ambt en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, het Instituut voor Mijhygiëne is een patronale instelling, die langs de steenkolen-

mijnen onrechtstreeks gesubsidieerd wordt door het ministerie van Economische Zaken.

Ik kan het geachte lid mededelen dat de berichten van ontbinding ongegrond zijn. Weliswaar werd overwogen, met het oog op een uniformisering van het onderzoek inzake steenkool, een integratie met een in Limburg te creëren nieuwe afdeling van het Nationaal Instituut voor de Extractiebedrijven (Nieb) door te voeren, wat meteen een verrijking zou betekenen van de wetenschappelijke infrastructuur in Limburg. Uit verder onderzoek is echter gebleken dat de activiteitsgebieden van het Instituut voor Mijnhygiëne en van het Nieb een sterk verschillend karakter vertonen, namelijk, enerzijds, voornamelijk medisch en, anderzijds, technologisch. Elke idee van ontbinding of aanhechting aan het Nieb is dus definitief opgegeven.

QUESTION ORALE DE M. RADOUX AU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR « L'APPROBATION DE LA CONVENTION DE LOMÉ »

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER RADOUX AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « DE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST VAN LOMÉ »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de M. Radoux au ministre des Affaires étrangères sur « l'approbation de la convention de Lomé ».

La parole est à M. Radoux.

M. Radoux. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, le gouvernement belge a reçu le texte officiel de l'accord signé récemment à Lomé entre la Communauté économique européenne et les pays en développement, accord destiné à remplacer celui connu sous le vocable de « Lomé I ». Pour que le relais soit assuré, il faut que l'accord en question soit approuvé par les institutions parlementaires de chacun des États membres de la Communauté économique européenne.

Il résulte d'expériences passées que ce genre d'approbation s'enlise parfois. Vu l'importance de l'accord susvisé, puis-je demander à l'honorable ministre de mettre tout en œuvre afin que la Belgique soit parmi les premiers États de la Communauté à obtenir cet assentiment tant à la Chambre des représentants qu'au Sénat ? Je l'en remercie.

M. le Président. — La parole est à M. Degroove, secrétaire d'Etat.

M. Degroove, Secrétaire d'Etat à la Communauté française, adjoint au ministre de la Communauté française. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, j'ai l'honneur de répondre à M. Radoux au nom de M. Simonet. Le ministre des Affaires étrangères partage entièrement le sentiment de M. le sénateur Radoux quant à la nécessité de procéder rapidement à l'approbation de la nouvelle convention de Lomé.

L'avis du Conseil d'Etat vient d'être sollicité. Aussitôt celui-ci rendu, le dossier sera transmis au Parlement pour approbation.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER VAN OOTEGHEM AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER « HET NACHTELIJK BEZOEK VAN HAPPART AAN EEN GEVANGENE IN DE GEVANGENIS VAN Verviers »

QUESTION ORALE DE M. VAN OOTEGHEM AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR « LA VISITE NOCTURNE FAITE PAR HAPPART A UN DETENU A LA PRISON DE Verviers »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Van Ooteghem tot de minister van Justitie.

Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw de Minister, ik heb een dringende mondelinge vraag betreffende het nachtelijk bezoek van Happart aan een gevangene in de gevangenis van Verviers. Onze polyvalente en polyglottische minister is afwezig; daarom richt ik mij tot een polemoloog.

Volgens *Le Soir* van 11 maart 1980 hebben maandagavond 10 maart en tijdens de nacht van maandag op dinsdag ongeveer driehonderd mensen gemanifesteerd in Battice en in Luik. De manifestanten werden geleid door José Happart, de leider van de « Action fouronnaise ». Zij begaven zich naar de woning van de minister van Binnenlandse Zaken. Hoewel de woning van de heer Gramme door de rijkswacht werd bewaakt, werden de ruiten ervan stukgegooid.

Vervolgens begaven de manifestanten zich naar de gevangenis en naar het gerechtshof om de vrijlating van een Luiksgezinde sluipschutter te eisen.

Steeds volgens *Le Soir* werd laat in de nacht aan de zoon van de verdachte en aan José Happart toelating verleend Joseph Snoeck in de gevangenis te bezoeken. Bij het verlaten van de gevangenis las José Happart een boodschap voor van de verdachte.

Mag ik Mevrouw de Minister vragen of het relaas van *Le Soir* met de waarheid overeenstemt? Indien dit het geval is, zou ik graag vernemen :

1° Wie toelating heeft verleend aan de bendeleider Happart om midden in de nacht in de gevangenis een gevangene te bezoeken;

2° Wie aan de verdachte toelating heeft verleend om een boodschap te overhandigen aan José Happart.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris De Pauw die zal antwoorden namens de minister van Justitie.

Mevr. De Pauw-Deveen, Staatssecretaris voor het Brusselse Gewest, toegevoegd aan de minister van het Brusselse Gewest. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, ziehier het antwoord van de minister van Justitie :

Het is juist dat in de nacht van 10 op 11 maart 1980 tussen 23 uur en 23 u. 45 de beklaagde Snoeck toestemming heeft gekregen om bezoek te ontvangen van de heer J. Happart en de zoon van betrokkenen beklaagde.

De heer procureur-generaal bij het Hof van beroep te Luik die zich, wegens de betogingen die zich voor de gevangenis te Verviers voordeden, ter plaatse begeven had, woonde dit onderhoud bij.

Het is zo dat op verzoek van deze hoge magistraat, de directeur van de gevangenis dit bezoek heeft toegestaan.

Deze ambtenaar mocht het desbetreffend bezoek toestaan krachtens artikel 31, alinea 2, van het koninklijk besluit van 21 mei 1965 houdende algemeen reglement van de strafinrichtingen.

Na dit bezoek was de heer Happart drager van een boodschap waarmee de beklaagde vroeg dat men een einde zou maken aan de betoging, wat geschiedde.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER JORISSEN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER « HUISZOEKINGEN VERRICHT IN VOEREN »

QUESTION ORALE DE M. JORISSEN AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR « DES PERQUISITIONS EFFECTUEES DANS LES FOURONS »

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Jorissen tot de minister van Justitie.

Het woord is aan de heer Jorissen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, Mevrouw de Minister, mijn vraag, gericht tot de minister van Justitie, luidt :

In Voeren werden meerdere huiszoekingen verricht in huizen van bekende Vlaamsgezinden.

De feiten toonden echter aan tot driemaal toe dat de geweren in handen zijn van Luiksgezinden en dat ze die gebruiken ook, met alle gevaren van dien, zodat doden niet uitgesloten zijn.

Kan de geachte Minister me verklaren waarom de huiszoekingen nooit gebeurden bij die Luiksgezinden? En kan hij me mededelen of hij geen gerechtelijk onderzoek kan gelasten naar het wapenbezit in Voeren? En, zo ja, meent hij niet dit te moeten doen om althans de kansen op dodelijke slachtoffers te verminderen?

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris De Pauw die zal antwoorden namens de minister van Justitie.

Mevr. De Pauw-Deveen, Staatssecretaris voor het Brusselse Gewest, toegevoegd aan de minister van het Brusselse Gewest. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, ziehier het antwoord van de minister van Justitie :

De huiszoekingen waarvan gewag gemaakt is in de mondelinge vraag van de heer Jorissen werden verricht bij negen inwoners van de Voer ingevolge het feit dat de gerechtelijke overheden over ernstige aanwijzingen beschikten betreffende het overbrengen of onwettig bezitten van wapens en zend- of afuisterapparatuur.

Het is evident dat zo de gerechtelijke overheden opnieuw over gelijkwaardige aanwijzingen mochten beschikken, zij dezelfde maatregelen zullen treffen.

Vanaf 1 januari 1976 tot op heden werd geen enkele machtiging tot het bezit van een vuurverweerwapen afgeleverd door de voor de Voerstreek bevoegde brigadecommandant van de rijkswacht.

Wel werd een vuurverweerwapen geïmmatriculeerd van een persoon die in zijn vorige woonplaats reeds dit wapen bezat, toen hij zich in de Voer kwam vestigen.

Hoewel het verlenen van machtigingen tot het bezit van een vuurverweerwapen tot de uitsluitende bevoegdheid van de voor de Voerstreek bevoegde brigadecommandant van de rijkswacht behoort, werden schikkingen getroffen voor overleg met het parket, wanneer dergelijke aanvragen zouden ingediend worden.

Het intrekken van machtigingen tot het bezit van een vuurverweerwapen komt in de wet van 3 januari 1933 niet voor. De bepalingen van de thans bij de Senaat ahangig zijnde Benelux-overeenkomst inzake wapens en munitie, maken het mogelijk deze leemte te verhelpen.

Tenslotte dient de aandacht erop gevestigd te worden dat verkoop van de 22 long rifle carabijn nog steeds vrij is. Het wetsontwerp dat dit wil verhelpen en reeds door de Kamer van volksvertegenwoordigers unaniem werd goedgekeurd is sedert 7 juni 1979 bij de Senaat ahangig. Ik hoop dat het zeer vlug op de agenda zal worden ingeschreven, gesteld en aangenomen.

QUESTION ORALE DE MME MATHIEU-MOHIN AU MINISTRE DE LA SANTE PUBLIQUE ET DE L'ENVIRONNEMENT SUR « LES DIFFICULTES ADMINISTRATIVES RENCONTREES PAR LES CENTRES DE CONSULTATIONS PREMATRIMONIALES ET MATRIMONIALES »

MONDELINGE VRAAG VAN MEVR. MATHIEU-MOHIN AAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN LEEFMILIEU OVER « DE ADMINISTRATIEVE MOEILIKHEDEN VAN DE CENTRA VOOR PREMATRIMONIALE EN MATRIMONIALE CONSULTATIES »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la question orale de Mme Mathieu-Mohin au ministre de la Santé publique et de l'Environnement.

La parole est à Mme Mathieu.

Mme Mathieu-Mohin. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, les centres PMF dépendent toujours de votre département en ce qui concerne les aspects budgétaires et normatifs. Les centres regrettent le changement qui s'est produit dans les critères d'appréciation de l'arrêté royal du 13 juillet 1978.

Par exemple, votre département rejette les consultations données en dehors des jours et des heures annoncés. Est-il humain de refuser des urgences ? Pourquoi ce revirement dans les implications budgétaires, revirement qui met l'existence de certains centres en péril et grève les autres, d'autant plus qu'aucun problème budgétaire ne semble justifier cette attitude ? Il rejette certaines consultations faites par les conseillers conjugaux en n'admettant que les prestations de psychologues.

Pourquoi une telle défiance à l'encontre des conseillers conjugaux ? Vous ne validez les réunions communes que suivant des critères stricts et bloquez le contreseing des consultations données par des conseillers conjugaux non agréés ou stagiaires. Cette attitude est d'autant plus ridicule que le problème de leur agrégation n'est pas réglé.

Votre département exige des indications horaires à partir de 1980 pour éviter les fraudes. Ces fraudes sont-elles si importantes pour qu'elles nécessitent un tel alourdissement de la tâche administrative et justifient que les centres honnêtes paient pour les autres ?

Etant donné l'appel croissant fait aux centres PMF et le dévouement du personnel de ces centres qui n'est certainement pas récompensé par des émoluments importants, voulez-vous envisager d'assouplir votre attitude et de constituer un groupe de travail, avec l'Education nationale et le secrétariat d'Etat aux communautés, afin d'accorder un statut humain aux centres PMF et aux conseillers conjugaux ?

M. le Président. — La parole est à M. Degroeve, secrétaire d'Etat.

M. Degroeve, Secrétaire d'Etat à la Communauté française, adjoint au ministre de la Communauté française. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, sur le fond du problème des conseillers conjugaux, j'ai déjà eu l'occasion de répondre à l'honorable membre, au Conseil culturel de la communauté française, en sa séance du 4 mars 1980.

En ce qui concerne les questions qui me sont posées présentement, j'ai l'honneur de donner, à l'honorable membre, les éléments de réponse suivants :

1° Il est exact que les consultations données en dehors des jours d'ouverture des centres renseignés à l'administration, n'ont pas été subsidiées.

Cette application directe de la réglementation relative aux centres PMF trouve son fondement, principalement, dans l'article 7, 2° et 3°, de l'arrêté royal du 8 février 1977, réglant, pour la région wallonne, l'agrégation des centres PMF et l'octroi de subventions à ces centres et dans l'article 8, 12°, de la réglementation bruxelloise relative à cette même matière.

La production de l'horaire trimestriel des consultations organisées est expressément exigée par ce texte, et le formulaire administratif qui s'y rapporte prévoit les mentions des jours et heures de consultations. Ceci est en outre indispensable pour permettre le contrôle sur place prévu par ces deux réglementations.

2° D'autre part, je connais très bien le problème des conseillers communaux travaillant dans un centre PMF.

Les arrêtés royaux des 8 février 1977 (région wallonne) et 13 janvier 1978 (région bruxelloise) ont abrogé l'arrêté royal du 3 avril 1970 et, *ipso facto*, l'arrêté ministériel du 22 mai 1970 relatif aux conseillers conjugaux : d'où l'absence de toute réglementation d'agrément de conseillers conjugaux pour les deux régions en cause.

Dans le cadre normatif, l'attitude de mon département, qui est de ne pas subsidier les consultations pour lesquelles ne sont intervenus que des conseillers conjugaux « non agréés », est strictement légale et ne peut être critiquée.

J'estime en effet que les règles qui régissent les attributions de subside dans ces matières, doivent être strictement appliquées.

J'attire encore votre attention sur le fait que mon département, outre les prestations des psychologues, subsidie également les consultations données par les médecins, psychiatres, juristes et assistants sociaux, tous membres de l'équipe prévue dans les conditions d'agrément d'un centre PMF.

3° En ce qui concerne le contreseing des conseillers conjugaux non agréés ou stagiaires, j'attire votre attention sur le fait que l'administration de la Famille a dû — en l'absence de réglementation relative aux conseillers conjugaux — considérer que seules les prestations effectuées par un conseiller conjugal dont la demande d'agrément a été introduite, en collaboration avec un autre membre de l'équipe, sont prises en considération pour l'octroi de subventions.

4° En outre, si des indications horaires sont exigées depuis 1980, c'est essentiellement afin de pouvoir contrôler l'adéquation des consultations données avec l'horaire trimestriel des consultations renseignées auprès du département, les « fraudes » étant effectivement très importantes et lourdes de conséquences, en ce domaine.

5° Enfin, je puis affirmer à l'honorable membre que, dans le cadre de la communautarisation de ces matières, je trouverai des solutions en ce qui concerne la situation nouvelle des centres PMF ainsi que pour ce qui a trait aux conseillers conjugaux, dans le cadre de leur fonction au sein d'un centre PMF.

M. le Président. — Nous avons ainsi terminé nos travaux d'aujourd'hui.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer De Rouck wenst de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en de heer Akkermans, staatssecretaris voor de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, te interpellieren over « de ware toestand en de achtergronden van de situatie van het bedrijf Marie Thumas, de overheveling van « La Moderne » te Kluisbergen, via een Franse firma, naar Wallonië, en het niet meer erkennen van het arrondissement Oudenaarde-Ronse als nationaal ontwikkelingsgewest ».

M. De Rouck désire interpellier le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et M. Akkermans, secrétaire d'Etat à la Communauté néerlandaise et à la Région flamande, sur « la véritable situation, de même que l'arrière-plan de celle-ci, dans laquelle se trouve l'entreprise Marie Thumas, le transfert de « La Moderne » de Kluisbergen vers la Wallonie par une firme française, et la fin de la reconnaissance de l'arrondissement d'Audenarde-Renaix comme zone de développement national ».

De datum van die interpellatie zal later worden bepaald.

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

PROJET DE LOI — ONTWERP VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Le gouvernement a déposé un projet de loi modifiant la loi du 17 juillet 1959, instaurant et coordonnant des

mesures en vue de favoriser l'expansion économique et la création d'industries nouvelles et la loi du 30 décembre 1970 sur l'expansion économique.

De regering heeft ingediend een ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 17 juli 1959 tot invoering en ordening van maatregelen tot bevordering van de economische expansie en de oprichting van nieuwe industrieën en de wet van 30 december 1970 op de economische expansie.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financiën.

PROPOSITION DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

De Voorzitter. — De heer Houben heeft de volgende voorstellen van wet ingediend :

1° Tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en

organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;

2° Tot wijziging van artikel 162 van het Wetboek der inkomstenbelastingen.

M. Houben a déposé les propositions de loi ci-après :

1° Modifiant la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité;

2° Modifiant l'article 162 du Code des impôts sur les revenus.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Le Sénat se réunira demain, samedi 22 mars 1980, à 10 et à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, zaterdag 22 maart 1980, te 10 en te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 19 h 45 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 19 u. 45 m.)